Præcep..
leſcentum, a..
Ejuſdem Oratio, ad Nicoclem, de Regno.
Agapeti expoſitio admonitoria ad Juſtinianum Imperatorem.
De Regno ex Diotogene, item & ex Ecphante.
Theocliſti ſententiæ adverſus molles & negligentes.

Hæc omnia Græcè cum Latina interpretatione.

F

Sententiæ ex diverſis auctoribus collectæ, ac in alphabeticum ordinem digeſtæ.
De moribus, ex Seneca & aliis.

CANTABRIGIÆ:
Per THOMAM BUCK, Almæ Academiæ Typographum.
Ann. Dom. 1653.

BIBL
CANT
ACAD

ARGUMENTUM
PER
HIERON. WOLFIUM.

Παραίνεσιν exponunt συμβελὴν, νουθέτησιν, σωφρονισμὸν, id est consilium, admonitionem, castigationem. παράκλησις adhortationem significat, ut si quis adolescentem ad virtutem amplectendam stimulet atque excitet, sed παραίνεσις majus quiddam est & utilius, quum etiam ostenditur, qua ratione virtutis compos fieri possit, quâ viâ sit ad virtutem ingrediendum. Scopus igitur & propositum hujus libri est, ut adolescentum animos ad honestas actiones exhortetur atque instituat: quo vitam non tantùm suaviter & commodè, sed etiam cum laude & gloria transigant. Omnino pueris ediscendæ sunt hæ dulcissimæ ac saluberrimæ præceptiones, ut in omni vita in conspectu atque in promptu sint. Neminem profectò laboris illius unquam pœnitebit. Operæpretium etiam fuerit, causas singulorum præceptorum exquirere, atque eadem similibus sententiis & exemplis poetarum, historicorum, atque adeò vitæ communis illustrare. Sed hoc omnium utilissimum erit, considerare quoties sanctissimam doctrinam vel imprudens, vel petulanter neglexeris, quoties & quàm graves incogitantiæ temeritatísque pœnas dederis. Ità fiet, ut non tantùm de aliorum dictis, factis & casibus prudentiùs judices, ipsúmque libellum rectiùs intelligas, sed in omni vita sapientiam cum probitate

conjungere ſtudeas, inſcitiam & dedecus abomineris. Non autem hîc vel ordo, vel numerus magnopere eſt requirendus. Coacervantur enim præcepta; non quidem omnino temere, ſed minùs tamen accuratè quàm ſit in libello Ciceronis de Officiis, aut Ariſtotelis diſputatione de moribus: neque ſemper probationes adjiciuntur, ſed quæ inter meditandum & ſcribendum inciderunt, pro auctoritate & arbitrio Iſocratis in medium afferuntur. Opus hoc dedicatum eſt Demonico cuidam Hipponici, non, ut opinor, civis Athenienſis, qui Calliæ pater fuit filio, ſed alicujus exteri, qui vel Euagoræ Cyprio, vel alteri alicui regi paruit. Eſt enim inter alia hoc etiam inſertum, ut Demonicus ad regis imitationem ſeſe componat, id quod Athenis locum habere non potuiſſet. Τζετζες hunc Demonicum Euagoræ filium facit his verbis: Θανόντος Εὐαγόρου ὁ γράφει πρὸς παῖδα τόδε, ᾧ κλῆσις ὦ Δημόνικε, πολλὰς τὰς παραινέσεις, hoc eſt, poſt obitum Euagoræ, ad ejus filium Demonicum præceptiones multas ſcribit. Quod an verum ſit, ipſe viderit, ego magis Iſocrati credo, qui Hipponicum Demonici patrem facere videtur.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

πρὸς

ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

λόγος παραινετικός.

ISOCRATIS

Ad

DEMONICUM

Paræneticus ſermo.

ΕΝ πολλοῖς μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ διεσώσας εὑρήσομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας, καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας. πολὺ δ' μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις· οἱ μὲν γὰρ, τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν· οἱ δὲ, καὶ μακρὰν ὄντας ἀγαπῶσι. καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε· τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν·

Cum multis, Demonice, *in rebus* multùm intereſſe videas inter bonorum rationes & improborum cogitationes: tum in familiaritatibus longè maximum diſcrimen apparet: nam alteri amicos, dum adſunt tantùm colunt: cùm alteri etiam longè remotos ament. ac improborum quidē neceſſitudines paulo momento pereunt: bonorum autē amicitias nulla temporis longinquitas deleverit

BIBL CANT AC

verit. Quum igitur iis qui gloriam expeterent, & liberalibus artibus ſtuderent, bonos, & non improbos imitãdos cenſerem: hanc orationem dono tibi miſi, quæ & amicitiæ noſtræ pignus eſſet, & meæ cum Hipponico familiaritatis ſignum. Ut enim rei familiaris, ſic & amicitiæ paternæ liberis capienda eſt hæreditas. Ac nobis & fortunam ſuffragari, & ipſum tempus opitulari video. Nam & tu erudiri cupis, & ego in aliis erudiendis elaboro: tu adhuc ſapientiæ ſtudes, ego ſapientiæ ſtudioſis viam commonſtro. Etſi autem ii qui ad amicos exhortationes ſcribunt, rem certè præclaram ſuſcipiunt: non in eo tamen verſantur, quod eſt in ſapientiæ ſtudio præſtantiſſimum. Qui verò adoleſcentibus tradunt ea, non quæ in

ἡγέμωνος ὃν δεῖ παρέπεσθαι τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιεμένους, τῆς σοφιστικῆς, ἀλλὰ μὴ τῆς φαύλων ἐστὶ μιμητάς. ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἱππόνικον συνηθείας. Πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας ὥσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τὰ πατρικὰς κληρονομεῖν. Ὁρῶ δὲ καὶ τὸν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον. Σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ. καὶ σὺ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. Ὅσοι μὲν οὖν φῶς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, ἧττον μέντοι γε τὸ κέρδος τῆς φιλοσοφίας διαπεφεύ-

ὧν

ῶν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῆς τρόπων ἤθη σωφρονέσι δόξουσι πρὸς τῶ μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελῆσιν· ὅσον οἱ μὴ ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλῆσιν, οἱ δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτῆς ἐπανορθῶσι. Διόπερ ἡμεῖς ὁ παρακλήσιν δυσεύροντες, ἀλλὰ παρακίνησιν χρήσαντες, μέλλομεν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ πόνων ἔργων ἀπέχεσθαι, καὶ ποίοις ποτὲ ἀνθρώποις ὁμιλεῖν, καὶ πῶς τὸν ἑαυτῆς βίον οἰκονομεῖν. Ὅσοι γὰρ τῷ βίῳ ταύτην ὁδὸν ἐπορεύθησαν, ἢ τοι μόνοι τὴν ἀρετὴν ἐσκέφθαι γνησίως ἠδυνήθησαν· ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον, οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀναλώσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε· Πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον, ἢ καλοκἀγαθίας ὑπηρέτης

dicendi exercitatione & oratoria facultate eos acuant, sed quæ ad naturale decus honestatis conforment: eò plùs quàm illi fructus adferunt auditoribus: quòd, ut alteri ad eruditionem verborum duntaxat hortantur, sic alteri etiam mores eorum corrigunt. Nos igitur non arreptâ hortatione, sed conscriptâ præceptione, tibi consulturi sumus, quæ res adolescentibus expetendæ, quæque facta fugienda sint: & quorum hominum consuetudine uti, & quo pacto vitam instituere debeant. Nam qui hoc vitæ quasi iter ingressi sunt, hi soli verè virtutis compotes fieri potuerunt: quâ nulla possessio neque splendidior est neq; constantior. Nam forma quidem, aut ætate consumitur, aut morbo defloreſcit: Divitiæ verò, vitiorum magis quàm virtutis ministræ

ſunt: cùm quòd ignaviæ facultatem offerunt, tum quòd adoleſcentes ad voluptates invitant. Jam vires corporis cum prudentia conjunctæ, ſanè proſunt: ſed ſine hac plus iis ipſis nocent, penes quos ſunt: & ut corpora pugilum ornant, ſic tenebras curationi mentis obducunt. Virtutis autem poſſeſſio, in quorum animis ſyncerè unà cum ætate accreverit, ſola nec in ſenectute deſerit, & opibus præſtantior, & nobilitate utilior. Nam quæ alii efficere non poſſunt: ea facit, ut obtineri poſſint. Quæ multitudini horrenda videntur, magno animo ſubit: deſidiam in vitio ponit, laborem laudi ſibi ducit. Quæ quidem facilè tum ex Herculis certaminibus: tum è Theſei operibus perſpici poſſunt: quorum factis, normâ virtutis directi mores, tantum gloriæ decus impreſſerunt, ut nulla

ἐστὶν· ἐξουσίαν μὲν τῆ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευάζων, ὑπὸ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν. Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε. καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων εὐκόσμησε, τὴν δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείας ἐπισκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, ὅις ἂν ἀκιβδήλως ἐν ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐημερίας ὄση. Τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα, δυνατὰ καθιζῶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ, θαρσαλέως ὑπομένουσα. Καὶ τὸν μὲν ὄκνον φόβον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγεμένη. Ῥᾴδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ὅσον ἐκ τῶν Ἡρακλέους ἄθλων, καὶ τῶν Θησέος ἔργων, ὅις ἢ τῆ πρόπων ἀρετὴ πλείστην εὐδοξίας χαρακτῆρα, τοῖς ἔργοις ἐπέθεσαν

λεν,

λεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δυνασθῆναι λήθῃ ἐμπεσεῖν τὰ ἐκείνοις πεπραγμένων. Οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμιμνησθεὶς, οἰκεῖον καὶ καλὸν ἕξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων. Οὐδὲ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς, οὐδὲ ῥᾳθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπεμένειν. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρὰ καιρὸς ἠγάπα· ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητὸς, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος. Οὐδὲ ταπεινῶς διῴκει τὸν ἑαυτοῦ βίον· ἀλλὰ φιλόκαλός τε ἦν, καὶ μεγαλοπρεπὴς, καὶ τοῖς φίλοις κοινός. Καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς ἐπὶ πλούτῳ σεμνύνοντας, ἢ τοὺς τὰ γένει σεμνήνοντας· Ἡγεῖτο γὰρ εἶναι σοφὸς ἐπαινεῖν πολλῷ κρείττω φύσιν,

secula res eorum gestas oblivione delere possint. Atque adeò, si quod vitæ institutum patris tui fuerit, recordêre, domesticum & illustre habebis exemplum eorum, quæ à me dicuntur. Nec enim sic exegit ætatem, ut vel virtutem negligeret, vel ignaviæ sese dederet: sed & corpus laboribus exercuit, & animum ad pericula paratum habuit: neque pecuniam supra modum amavit: sed & bonis suis usus est ut mortalis, & rem familiarem curavit ut immortalis. Neque verò vitam abjectè instituit: sed & splendidus fuit, & magnificus, & benignus in amicos: ac sui studiosos pluris fecit, quàm genere sibi propinquos. Ad amicitiã enim constituendam longè plus esse virium in natura,

quàm in lege: in moribus, quàm in genere: in voluntate, quàm in neceſſitate, judicabat. Deficeret nos omne tempus, ſi omnes illius actiones enumeraremus. Sed illas accuratiùs aliàs explicabimus: nunc ſpecimen Hipponici naturæ exhibuimus, quod tanquam exemplar in vita degenda propoſitum tibi eſſe debet: ut mores illius pro legibus habeas, paternámq; virtutem admireris & æmuleris. Nam cùm piſtores pulchras animantes exprimãt: liberis turpe fuerit, parentes virtute præſtantes non imitari. Quare perſuaſum habeto, nulli pugili tantam eſſe præparationẽ adhibendam contra ſuos adverſarios, quàm tibi curandũ ſit, ut in hoc certamine laudis, ſis patri tuo par. Nequaquã autem fieri poteſt, ut quiſquam hoc in animum inducat ſuum, ni multis

νόμιμα, καὶ τρόπον γένους καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. Ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῆς ἐν ἑτέροις καιροῖς διηλώσομεν. Δεῖγμα δὲ τῆς Ἱππονίκου φύσεως νῦν ἐξενηνόχαμεν, πρὸς ὃ δεῖ ζῆν σε ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γιγνόμενον. Αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς προγόνους τῆς γενέσεως. Ἡγοῦμαι δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀντιταγιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐφάμιλλος γενήσῃ τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. ὅπερ ἂν γνῶμαι ἀδύνατον διατελεῖν, ἢ μὴ πολλῶν

καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον. Τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις· ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε. Διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι σωτόμως ὑποθήσεσθαι, δι' ὧν ἄν μοι δοκοίης ἐπιδεδωκέναι πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιθυμῆσαι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

& bonis præceptis furit refertus. Nam ut moderatis laboribus corpora: sic honestâ doctrinâ mentes augeri solent. Ego itaque te breviter monere conabor, quibus studiis maximas ad virtutem progressiones facturus, & ab aliis omnibus laudem & gloriam consequuturus esse videaris.

Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς Θεοὺς, μὴ μόνον ὀμνύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον· τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκἀγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς Θεοῖς θύειν, καὶ τοῖς νόμοις ἐμμένειν.

IN primis igitur Deos immortales religiosè colito: non sacrificia modò faciendo, sed jurejurando etiam conservando. Nam illud amplæ pecuniæ indicium est: hoc, morum integritatis argumentum. Venerare numen cùm aliàs semper, tum maximè quum sacra publicè fiunt: sic enim apparebit, te simul & diis immolare, & legibus obtemperare.

2. Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν

2. Talem erga parentes te præbe, quales

in

in te liberos esse tuos optares.

3. Eas corporis exercitationes amplectere, non quæ ad robur, sed quæ valetudini profint. Quod ità consequêre, si laborare desinas, dum adhuc laborare queas.

4. Neq; petulantem risum ama, neque audacem orationem proba. Nam alterum stultitiæ est, alterum insaniæ.

5. Quæ factu sunt turpia, nè dictu quidem decora esse puta.

6. Assuefac te, ut sis vultu non torvo, sed severo. Nam illud insolentiæ, hoc prudentiæ tribuetur.

7. Existima te maximè decere modestiam, verecundiam, justitiam, temperantiam. His enim virtutibus omnis adolescentiæ disciplina continetur.

8. Si quid unquam turpe admiseris, nè spe-

εὖ ξαιο φρὲι σεαυτὸν γενέσ θαι τοῦ σωτῆρ παῖδας.

3. Ἄσκει τ φρὲι τὸ σῶμα γυμνασίων, μὴ τὰ φρὸς τ ῥώμην ἀλλὰ τὰ φρὸς τ ὑγίειαν συμφέροντα· τῦτο δ' ἂν ὀφθυμήσαις, εἰ λήξεις τ πόνων, ἐφ' ὅσον δυνάμ θ.

4. Μήτε γέλωτα φρόπετῆ σέργε, μήτε λόγον μὴ θρέψεις ἀποδέχε· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δ' μανικόν.

5. Ἃ πιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν ἔτι καλόν.

6. Ἔθιζε σεαυτὸν ἔτι μὴ σκυθρωπὸν, ἀλλὰ σώφρονα· δ' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δ τῦτο φρόνιμ θ ἔτι δόξεις.

7. Ἡγοῦ μάλισα σεαυτῷ φρέπειν κόσμον, αἰδῶ, δικαιοσύνην, σωφροσύνην. τύτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῆς νεωτέρων ἥδος.

8. Μηδέποτε, μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας, ἔλπιζε-

πζε λήσειν· κ) γδ, ἂν τοῦ ἄλλους λάθῃς, σαυτῷ γε σωειδήσεις.

9. Τὸν μὲ Θεὸν φοβοῦ.

10. Τοὺς γονεῖς τίμα.

11. Τοὺς φίλους αἰδοῦ.

12. Τοῖς νόμοις πείθου.

13. Τὰς ἡδονὰς θήρευε, τὰς μὲ δόξης. Τέρψις γδ σὺν τῷ καλῷ μὴν, ἄριστον· ἄνευ δ τούτου κάκιστον.

14. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γδ πολλοὶ τὸν μὴν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, σοφὸς δ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.

15. Ἅπαντα δόκει ποιεῖν, ὡς μηδένα λήσων· κ) γδ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσῃ.

16. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ὀπιμώης.

17. Ἐὰν ἧς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής.

rato fore clám. Nam ut alios id celes, at ipse tibi eris conscius.

9. Deum time.

10. Parentes honora.

11. Amicos verere.

12. Legibus obtempera.

13. Eas sequere voluptates, quæ gloriam pariant: Nam oblectatio conjuncta cum honestate, res est optima: sine hac, pessima.

14. Cave criminationes, etiam falsas. Vulgus enim, cùm veritatem ignoret, ex opinione famáque judicat.

15. Omnia te ità facere puta, quasi neminem sis celaturus. Etsi enim quippiam occultâris in præsentia, pòst tamen innotescet.

16. Existimationem maximè colliges, si ea te non facere appareat, quæ ab aliis facta reprehenderes.

17. Si cupidè didiceris, multa disces.

18. Quæ

18. Quæ ſcis, exercitationis diligentiâ tuêre. Quæ non didiciſti. artium cognitione adjungito. Æquè enim turpe eſt, auditam utilem orationem non diſcere, ac boni quippiam datum ab amicis non accipere.

18. Ἃ μὲν ἐπίστασαι, διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δ' οὐ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν, καὶ δόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν.

19. Quicquid otii dabitur, id in audiendæ doctrinæ ſtudio conſumito. Sic enim fiet ut quæ magnis alii laboribus invenêre, tu facilè perdiſcas.

19. Καταναλίσκε πᾶν ὃ ἂν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς πᾶν τοῦ λόγων φιλοκαλίαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εὑρημένα συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν.

20. Audiviſſe multa, præſtare puta, quàm pecuniæ multum coegiſſe. Nam hæc facilè amittitur: illa perpetuò durant. Solius enim ſapientiæ poſſeſſio eſt immortalis.

20. Ἡγοῦ τὴν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἰ χρημάτων κρείττω. Τὰ μὲν γὰρ ταχὺς ἀπολείπει· τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει. Σοφία γὰρ μόνη τοῦ κτημάτων, ἀθάνατον.

21. Nè te pigeat longam ire viam ad eos, qui ſe aliquid utile docturos profitentur. Cùm enim mercatores, rei familiaris augendæ gratia, tanta maria tranſ-

21. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τὶ χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. Αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαφέρειν, ἵνε-

κα

καὶ τῶ πλείω ποιῆσαι ἢ ὑσάρχουσαν ὐσίαν· τὸν δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς χεῖρας πορείας ὑπομένειν, ἐπὶ τῷ βελτίω καταζῆσαι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν.

mittant: turpe fuerit adoleſcentes, excolendi ingenii cauſa, nec terreſtre iter velle ſuſcipere.

22. Τῷ μὲν τρόπῳ γίνου φιλοφρονήτορος. τῷ δὲ λόγῳ εὐφρονήτορος. Ἔστι δὲ φιλοφρονητορείας μὲν τὸ φρονεῖν τὸν ἀπαντῶντας· εὐφρονητορείας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν.

22. Moribus tuis adſit affabilitas, verbis urbanitas. Eſt autem affabilitatis, obvios ſalutare: urbanitatis, comiter eos appellare.

23. Ἡδέως μὲν ἔχε φρονὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίοσιν. Οὕτω γὰρ τοῖς μὲν ἐκ ἀπεχθὴς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ.

23. Comis in omnes eris, ſed optimorum familiaritate utêris. Sic aliorum inimicitias vitabis, aliorum tibi amicitiam conciliabis.

24. Τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς, φεῦ τῆς αὐτῆς· πλησμονὴ γὰρ ἀπάντων.

24. Ne ſæpius eoſdem neque verboſiùs iiſdem de rebus alloquare. Eſt enim rerum omnium ſatietas.

25. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύνασαι καὶ τὸν ἀκουσίους ὑπομένειν.

25. Exerce te voluntariis laboribus, ut etiam neceſſarios perferre poſſis.

26. Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τῷ ἤθει αἰσχρὸν, τούτων ἐγκρατεύ-

26. Dabis operam, ut rebus omnibus imperes, quibus animum

ſervire

ſervire turpe eſt: cujuſmodi ſunt, lucrum, ira, voluptas, dolor. Hæc autem ità conſequêre, ſi ea in lucro deputes, quæ gloriam, non quæ opes augeant. In ira, ſi talem te præbeas delinquentibus, quales in te delinquentem alios eſſe velles. In oblectationibus, ſi turpe ducas, ſervis imperare, voluptatibus ſervire. In rebus moleſtis, ſi calamitates aliorum inſpicias, & te hominem eſſe recorderis.

27. Diligentiùs tuere depoſita verborum, quàm nummorum. Nam boni viri eſt ità ſe gerere, ut ejus integritas fide dignior, quàm jusjurandum eſſe videatur.

28. Quemadmodum improbis diffidendum, ſic bonis habendam eſſe fidem ducito.

29. Nemini arcana tua credito, niſi res il-

ἂν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. Ἔστι δ' τοιοῦτος, ἂν κέρδη μὲν εἶ νομίζῃς, δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις. Τῇ δ' ὀργῇ ἂν παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς σαυτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τοῦ ἄλλους ἔχειν ἀξιώσεις. Ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς ἂν αἱρεῖ ὑπολάβῃς, τῶν μὲ οἰκετῶν ἄρχειν, τῶν δ' ἡδοναῖς δουλεύειν· ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς καὶ σαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς.

27. Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰ τοὺ ἀγαθοὺς ἀνδρὸς χάριν ὅρκου πιστότερον φαίνεσθ παρεχομένους.

28. Πεπίσθαι χρὴ, τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν.

29. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴ ἐὰν

ἐὰν ὁμοίως συμφέρῃ τὰς προέξεις σιωπᾶσθαι σοί τε τὰ λεγόμενα, κἀκείνοις τοῖς ἀκούσασιν.

30. Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις· ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ κινδύνων διασώζων. ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεὸν ὀμόσῃς, μηδ' ἂν ἐπιορκεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρήματος ἔχειν.

31. Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσῃς πῶς κέχρηται τοῖς προτέροις φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ ἡγήσεσθαι τοιοῦτον, οἷόν κ περὶ ἐκείνους γέγονε.

32. Βραδέως μὲν φίλον γίνε, ἡδόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν. Ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν, μηδένα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν.

33. Μήτε μὴ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων· μήτε ἄπειρος εἶ τῶν

las taceri æquè expediat etiam illis qui audiunt, ac tibi dicenti.

30. Jusjurandum, si postulabitur, duabus de causis dabis: vel ut temetipsum turpi crimine liberes: vel ut amicos è periculis eripias. Pecuniæ verò causâ per nullum Deum jurabis, etiamsi liquidò id facere possis: nè aliis perjurus, aliis avarus esse videaris.

31. Amicitiam cum nemine jungito, priusquam exploraveris, quomodo prioribus amicis fuerit usus. Sperabis enim, eum in te quoque fore talem, qualem erga illos se præbuerit.

32. Sensim amicitiam contrahito, contractam perpetuò conservare studeto. Nam subinde mutare familiaritates, æquè turpe est, ac amicum habere neminẽ.

33. Neque cum damno mores amicorum periclitare, neque sodalium

dalium animos velis ignorare. Quod ità facies, si egêre te simulâris, non egens. Communicato cum eis res non arcanas, tanquam arcanas. Nam & deceptus nihil detrimenti capies: & voti compos factus, mores eorum perspectiores habebis.

34. Amicos cùm in vitæ calamitate, tum in periculorum societate cognosces. Nam ut aurum igni explorator, sic amicorum fides rebus adversis declaratur.

Sic autem rectissimè tractabis amicos, si non expectes dum te rogent: sed ultrò, cùm tempus postulat, eis opem feras. Non minùs turpe ducas, superari beneficiis amicorum, quàm vinci maleficiis inimicorum.

35. Eos amicos proba, quibus non tantùm mala tua doleant, sed

ἑταίρων θέλε. Τοῦτο δ' ποιήσεις, ἂν μὴ δεόμενος, τὸ δεῖσθαι φεύγῃς ποιῶν. Περὶ τῆς χρήσεως, ὡς ἀπορρήτων ἀνεκτέον. Μὴ τυχὼν μὲν γὰρ, οὐδὲν βλαβήσῃ· τυχὼν δ', μᾶλλον τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπιστήσῃ.

34. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας. Τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν· τοὺς δὲ φίλους ἐν τῇ ἀτυχίαις διαγινώσκομεν.

Οὕτω δ' ἂν ἄριστα χρήσῃ τοῖς φίλοις, ἂν μὴ δεομένους τὰς παρ' ἐκείνων δέησεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος ἐπὶ τοῖς καιροῖς, αὐτοῖς βοηθῇς. Ὁμοίως αἰσχρὸν νόμιζε, τῷ ἐχθρῶν νικᾶσθαι τὴν κακοποιΐαις, καὶ τῷ φίλων ἥττασθαι τοῖς εὐεργεσίαις.

35. Ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας,

ραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπυχοῦσι τοῖς φίλοις συναχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι.

qui etiam bonis tuis non invideant. Multi enim, ut rebus amicorum adversis dolent, ità secundis invident.

36. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα μὴ ὀχλῇς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.

36. Absentium amicorum mentionem fac apud præsentes; ut nec ipsos absentes neglecturus esse videaris.

37. Εἶναι βάλε τὸ πρὸ τοῦ ἐδῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι γὰρ φιλοκαλία μὲν τὸ μεγαλοπρεπὲς, καλλωπισμὸς δὲ τὸ περίεργον.

37. In vestitu fac ornatum probes, luxum repudies. Habet autem ornatus magnificentiam, luxus redundantiam.

38. Ἀγάπα τὴν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τοῦ μετρίου ἀπόλαυσιν.

38. Ama bonorum non ingentem cumulum, sed moderatum fructum.

39. Καταφρόνει τὴν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδάζόντων, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων. Παραπλήσιον γὰρ οἱ τοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν, καὶκῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος.

39. Eos, qui amplificandæ rei student, quum partis uti nesciant, contemnito. Istis enim idem ferè accidit, quod ei qui bonum paravit equum non satis equitandi peritus.

40. Πειρῶ τὴν πλεῖ-

40. Da operam, ut divitiæ,

divitiæ & uſui & fructui tibi ſint. Sunt autem iis qui frui ſciunt, uſui: iis verò qui uti ſciunt, fructui.

41. Rem familiarem duabus de cauſis magni fac: tum ut magnam mulctam ſufferre, tum ut bono amico ferre opem in calamitate poſſis: Quod autem ad cæteras vitæ rationes attinet, non ſupra modum eam, ſed mediocriter amato.

42. Iis quæ adſunt contentus eſto: quære tamen res meliores.

43. Nemini calamitatem exprobres: Nam fortuna communis eſt: futuráq; provideri non poſſunt.

44. Bonis benefacito. Præclarus enim theſaurus eſt, beneficium apud bonum virum collocatum.

45. Si de malis bene mereberis, idem tibi uſu veniet, quod iis qui alienos canes paſcunt.

τον, χρήματα καὶ κλήματα κατασκευάζειν. Ἔστι γὰρ χρήματα μὲν, τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις· κλήματα δὲ, τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις.

41. Τίμα δ' ὑπὲρ ἀρχὴν ἐσίαν δυοῖν ἕνεκα, τῆς τε ζημίαν μεγάλην ἐκτίσαι καὶ τὸ φίλῳ ἀγαθῷ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι. Πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτῶν ἀγάπα.

42. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω.

43. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη· καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.

44. Τοῖς ἀγαθοῖς εὖ ποίει· καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρὰ ἀνδρὶ ἀγαθῷ χάρις ὀφειλομένη.

45. Τοῖς κακοῖς εὖ ποιῶν, ὅμοια πείσῃ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σπίζουσιν. Ἐκεῖ-

νοι

ναί τε γὰρ τοὺς διδόντας ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν· οἵ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι.

Nam & hi æquè allatrant eos qui dant, quàm quoslibet: & improbi non minùs eos qui bene de ipsis merentur, quàm eos qui eis nocèt, lædunt

46. Μίσει τοὺς κολακόντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας. Ἀμφότεροι γὰρ πιθανότητος, τοὺς πιθανοῦντας ἀδικοῦσιν.

46. Assentatores non minùs oderis, quàm impostores. Nam utrique lædunt eos, qui fidem illis habent.

47. Ἐὰν ὑποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατόν σοι χαριζομένους, οὐκ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους.

47. Si eos amicos complecteris, qui tibi nequissimis in reb⁹ gratificantur: per omnem ætatem nullos habebis qui tuum odium propter res optimas suscipiant.

48. Γίνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικὸς, ἀλλὰ μὴ σεμνός. Τῶν μὲν γὰρ ὑπερεπιτικὸν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν· τὸ δὲ ὁμιλητικὸν πρόπαν ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν. Ὁμιλητικὸς δέ ἐστι, μὴ δύσερις ὢν, μηδὲ δυσάρεστος, μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνεικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς πρᾳότητος ἀπαντᾷν, μηδ'

Comis erga eos esto, qui te conveniunt, non superbus. Nam fastidium & arrogantiam, vel servi dominorum ægrè ferunt. comitas verò grata & jucunda est omnibus. Sunt autem comitatis officia, non contentiosum esse, non morosum, non omnibus in rebus adversatorem: familiarium iracundiæ non asperè resistere, quamvis

BIB. CANT ACAD

quamvis injustè iraſcantur, ſed eis cedere, dum commoti ſunt: ac ubi deferbuerit ira, eos objurgare: non in ridiculis ſerias res agere, neq; ſeriis in rebus nugis gaudere: intempeſtiva enim ubique moleſta ſunt: Non ingratis inire gratiam. quo vitio multi laborant: qui etſi amicis obſequuntur, gravatim tamen id faciunt: non facilè incuſare, nam odioſum eſt: non ad reprehendendum eſſe proclivem, nam iratos facit. μηδὲ φιλεπιμεμπτὴς, παροξυντικὸν γάρ.

49. Conviviorum vitare ſodalitates, conſultiſſimum certè fuerit. Sed ſi quando tempus poſtulârit, ſurgito ante ebrietatem. Cùm enim vino mens corrupta fuerit, idem ei quod curribus evenit, è quibus aurigæ ſunt excuſſi. Nam ut hi temerè feruntur carentes gubernatoribus: ſic animus in multa delîr-

ἂν ἀδίκως ὀργίζωμέθα τυγχάνωσιν· ἀλλὰ δυμεμιδίοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυμένοις ὀργῆς, ἐπιπλήττων. Μηδὲ περὶ τὰ γελοῖα σπουδάζειν, μηδὲ περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρειν· τὸ γὰρ ἄχαριν παντὶ λυπηρόν. Μηδὲ τὰς χαρὰς ἀχαρίστως χαιρόμενος, ὅταν πάσχωσιν οἱ πολλοὶ, πιθανὸς μὲν ἔσῃ, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργῶν. Μηδὲ φιλαίτιος ὦν, βαρὺ γάρ.

49. Μάλιστα μὲν συλλαβὴ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἂν δέ ποτέ σοι συμπίνειν καιρὸς ᾖ, ἐξανίστασο πρὸ μέθης. Ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, τ' αὐτὰ πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τοὺ ἡνιόχους ἐκβάλλουσιν. Ἐκεῖνά τε γὰρ ἀπήνιας φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνόντων· ἥ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλ-

λεται,

λεται, διαφθαρείσης τῆς διανοίας.

50. Ἀθάνατα μὴ φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶ· θνητὰ δὲ τοῦ συμμέτρως σοὶ παρόντων ἀπόλαυε.

51. Ἧ τῷ παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶ τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρῶ πάντες κερδαίνοντες παύονται, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τὸν ἔχοντας· πολλάκις γὰρ ὧν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτῳ τοῖς ἔργοις τίνουσι τιμωρίαν ἔδοσαν.

52. Οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθὸν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας. Ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας ἔπαινος ἔχθρας δὲ ψόγος

53. Βουλεύῃ, παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρελθόντα τῶν μελλόντων· τὰ γὰρ ἀφανῆ ἐκ τῶν φανερῶν ταχέως ἔχει τὴν διάγνωσιν.

cta impellitur, mente ſubverſa.

50. Immortalitatem ſpecta, magnitudine animi: mortalitatem, moderato rerum uſu.

51. Quantum eruditio inſcitiæ præſtet, ex eo perſpicies, quòd omnes è cæteris improbè factis fructum aliquem capiunt: hæc verò ſola detrimentum etiam injungit. Nam ſæpe iſti, quem offendêre verbis, ei re ipsâ pœnas dederunt.

52. Cum quibus amicitiam tibi conſtitutam eſſe vis, de illis honorificè loquitor iis audientibus, qui renunciaturi ſint. Principium enim amicitiæ eſt laudatio, vituperatio inimicitiarum.

53. Cùm deliberas, è præteritis exempla pete rerũ futurarum. Nam quæ obſcura ſunt è manifeſtis facillimè dijudicantur.

54. In deliberando tardus esto, in exequendis deliberatis celer.

55. Existima nihil tribui melius, à Diis quidem, prosperâ fortunâ: à nobis ipsis autem, sapienti consilio.

56. Quas res apertè dicere vereberis, & tamen cum amicis aliquibus communicare cupies, tanquam de re aliena orationem instituito. Sic & eorum sententiam intelliges, nec te ipse aperies.

57. Sed cùm alterius consilium in tuis negotiis expetes, considerabis in primis, quomodo res suas administrârit. Nam qui suum negotium malè gessit, nunquam bene procurabit alienum.

58. Sic autem ad capiendi consilii prudentiam maximè invitaberis, si quæ damna temeritatem sequantur, cogitâris. Nam & valetudinem diligentissimè

54. Βελτίω μὲν βεβουλεῦσθαι· ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα.

55. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δὲ ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν.

56. Περὶ ὧν ἂν αἰσχύνῃ παῤῥησιάσασθαι, βούλῃ δέ πως τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις ὡς περὶ ἀλλοτρίου πράγματος· οὕτω γὰρ ἐκείνων γνώμην ἕξεις, καὶ σεαυτὸν οὐ κατάδηλον ποιήσεις.

57. Ὅταν δὲ ὑπὲρ σοῦ σαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλεύειν, σκόπει πρότερον πῶς ὑπὲρ τῶν αὑτοῦ διῴκησεν. ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων, οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων.

58. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύσῃ παρεσκευασμένος, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψεις· καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πολεῖς μὲν ἐπιμέλειαν

ἔχομεν

ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας ἀναμιμνῄσκωμεθα.

59. Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἤθη, καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα. Δόξῃς γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ ζηλοῦν. Ὥστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὔνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν.

60. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις· ἰσχυρότατον μέν τοι νόμον ἡγοῦ τὴν ἐκείνων γνώμην. Ὡσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον, τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν· οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα, τὸν βασιλέα σεβεσθαι θαυμάζειν.

61. Εἰς ἀρχὴν καταστὰς, μηδενὶ χεῖρον πονηρῷ χρῶ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτῃ, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν.

62. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάπου

curamus, cùm ægrotationum moleſtias recordamur.

59. Regum mores imitare, & ad eorum ſtudia te confer: ut eos probare & æmulari videaris. Unde fiet, ut & populus de te meliùs exiſtimet, & tu illorum benevolentiam erga te confirmes.

60. Legibus regiis cùm ipſis obtempera, tum voluntatem eorum firmiſſimam eſſe legem ducito. Quemadmodum enim in populari degenti republica multitudo colenda eſt: ſic & eum qui in imperio regio conſedit, regem admirari oportet.

61. Magiſtratum adeptus, nullius improbi miniſterio in obeundis negotiis utitor. Nam quicquid ille deliquerit, id tibi imputabitur.

62. A publicis functionibus diſcede non

locupletior, ſed laudatior. Gloria enim & laus rectè factorum magnis opibus eſt præferenda.

63. Nullius improbi negotii vel adjutor, vel patronus eſſe velis. Nam & teipſum eadem facere putabunt, quæ ab aliis facta defenderis.

64. Sic te parato, ut aliis plus poſſis: & æquo tamen jure cum cæteris vivito: ut te juſtitiam colere appareat, non ex imbecillitate, ſed propter æquitatem.

65. Paupertatẽ cum juſtitia conjunctam opibus malè partis anteponito. Nam juſtitia pecuniis eo præſtantior eſt, quòd hæ viventibus tantùm proſunt, illa etiam defunctis gloriam parit: hæ vel malis hominibus contingunt, illam improbi nullo conſequi modo poſſunt.

66. Neminem eorum qui lucris injuſtis

μὴ πλουσιώτερος. ἀλλ' ἐνδοξότερος, πολλῶν γὰρ χρημάτων κρεῖττον ὁ παρὰ τῶν πλήθους ἔπαινος.

63. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι, μήτε παίσασο, μήτε συνηγόρει. δόξεις γὰρ κἀκεῖνος τοιαῦτα πράττειν, διὰ ὅσ' ἂν τοῖς ἄλλοις πράττωσι βοηθῇς.

64. Παρασκεύαζε σεαυτὸν, πλεονεκτεῖν μὲν δυνάμενον, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχειν, ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης, μὴ δι' ἀσθένειαν, ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν.

65. Μᾶλλον ὑπόσχου δικαίαν πενίαν, ἢ πλοῦτον ἄδικον· τοσούτῳ γὰρ κρεῖττον δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶσιν μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ κἀτελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει· κἀκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς, ἀδύνατον μεταλαβεῖν.

66. Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων

νόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ὑποδέχου τοὺς μὴ δικαιοσύνης ζημιωθέντας. οἱ γὰρ δίκαιοι, τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' ὅτι ἐλπίσι γε ἀγαθαῖς ὑπερέχουσι

67. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τῶν σεαυτοῦ φρονήσιν ἄσκει. Μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι

68. Πειρῶ τὸ μὲν σῶμα εὖ φιλόπονον, τὴν δὲ ψυχὴν φιλόσοφος, ἵνα τὸ μὲν ὀπτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ὀπίσω τὰ συμφέροντα.

69. Πᾶν ὅ,τι ἂν μέλλῃς λέγειν πρότερον ὀπισκόπει τῇ γνώμῃ. πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.

70. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. ὅταν γὰρ ὅτ' εὐτυχῶν ἔσῃ προσχαρὴς, ὅταν δυστυχῶν προσλυπος.

ditantur æmulare: sed eos pluris facito, qui ob justitiæ studium detrimentis afficiuntur. Nam justi, si nullâ re aliâ injustis præstant, spe certè bonâ sunt superiores.

67. Cùm omnium rerum quæ ad vitam degendam attinent, curam suscipito: tum ingenio excolendo vel maximè intentus esto. Maxima enim res in re minima, est bona mens in corpore humano.

68. Da operam, ut & corpore sis laborioso, & animo studioso: ut altero perficere queas decreta, altero prospicere scias profutura.

69. Quicquid dicturus es, priùs cum animo tuo reputa. Multi enim sunt, quorum lingua cogitationi antevertat.

70. Nihil rerum humanarum esse firmum existima. Sic fiet ut nec in rebus secundis lætitiâ exultes, nec in adversis consterneris.

71. Duo loquendi tempora conſtitue: alterum de rebus tibi planè cognitis: alterum de iis quæ neceſſariò ſunt dicenda. In his enim ſolis ſilentium antecellit oratio: in aliis verò tacere ſatius eſt quàm loqui.

71. Δύο ποιῦ καιρὸς τῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶδα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐν τέτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων· ἐν οἷς τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

72. Et gaudere debes rebus ſecundis, & moderatè ferre dolorem calamitatum: ſed utráque diſſimulato. Cùm enim domi opes occultemus, abſurdum fuerit aperto animo obambulare.

72. Χαίρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι καλῶς, καὶ λυπῦ μετρίως ἐπὶ τοῖς γινομένοις κακῶς· χάρις γὰρ τοῖς ἄλλοις μηδὲν ἐν ἑτέροις ὢν καταφανὴς. ἄτοπον γὰρ τὸν μὲν βίον ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν· τὸν δὲ λόγον φανερὸν ἔχοντα περιπατεῖν.

73. Magis cave reprehenſionem quàm periculum. Nam ut vitæ finis improbis, ſic bonis viris ignominioſa vita formidoloſa eſſe debet.

73. Μᾶλλον εὐλαβῦ ψόγον ἢ κίνδυνον. δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὸν, τοῖς μὲν φαύλοις τὸν βίον τελευτὸν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὸν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν.

Operã in primis dato, ut in tuto vivere queas: ſed ſi quando tempus inciderit, ut pericula ſint adeunda, incolumis è bello evadere ſtude, cum

Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν ἐν τῷ ἀσφαλῶς· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὸν ἐκ τῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς

λῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης. τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι, πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε· τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν, ἴδιον τοῖς ἀνδράσιν ἡ φύσις ἀπένειμε.

laude & gloria, non cum infamia & dedecore. Nam fatum omnes quasi capitis condemnavit: mortem autem honestè oppetitam natura peculiare præstantium virorum munus esse voluit.

Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἐλάττω σοι φρονοῦντα τῷ νῦν παρῆσαν ἡλικίαν. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τό τε παρὸν βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν, καὶ τὸ μέλλον χρόνου παραγγελμα καταλιπεῖν. τῷ μὲν γὰρ τούτων χρείαν ῥᾳδίως εἰδήσεις· τὸν δὲ συμβουλόντα μετ' εὐνοίας καλεπῶς εὑρήσεις. ὅπως οὖν τὰ λοιπὰ μὴ παρ' ἑτέρου ζητῇς, ἀλλ' ἐντεῦθεν, ὥσπερ ἐκ ταμείου προφέρῃς, ᾠήθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν ὧν ἂν ἔχω σοι συμβουλεύειν. Πολ-

Neque verò mirari debes, multa ex iis quæ diximus, isti ætati tuæ non convenire. Nam id me quoque non præterit: sed propositum mihi fuit, unâ eâdémq; operâ, & de præsenti vitæ ratione consilium promere, & quid in posterum tibi faciendum esset denunciare. Nam usum quidem horum facilè intelliges: fidelem autem & benevolum monitorem haud temerè invenies. Nè igitur cætera ex aliis tibi quærenda esse nt, sed ut hinc omnia velut è penu depromeres: nihil quo tibi consulere possem prætereundum esse duxi. Magnas au-

tem Deo gratias agam, si me spes de te concepta non fefellerit. Nam ut plerósque alios cibis jucundissimis potiùs, quàm saluberrimis delectari; sic etiam ad eos sese amicos adjungere cernimus, qui unà delinquunt, non ad eos qui vitia reprehendunt. Te verò contrarium statuisse existimo, argumento industriæ tuæ in aliis disciplinis adductus. Nam qui ipse sibi optima quæque imperavit: eum consentaneum est, etiam alios ad virtutem exhortantes amplecti. Maximè autem ad studium honestarum rerum incitaberis, si animadvertes, eas verissimarum voluptatum esse procreatrices. Nam in socordia quidem, luxuriáque amore, molestiæ statim voluptatibus ad-

λλὰ δ' ἂν τῷ θεῷ χάριν ἔχοιμι, εἰ μὴ διαμάρτοιμι τῆς δόξης, ἣν ἔσχον περὶ σοῦ τυγχάνω. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν, ὥσπερ τῶν σπόνδων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, ὅτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας, ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. Σὲ δὲ νομίζω τἀναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χρώμενον τῇ περὶ τὸν ἄλλον σε παιδείαν φιλοπονίᾳ. τὸν γὰρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα περάπτειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ τὸν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς τὰς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἕξομεν. ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥαθυμεῖν, καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾷν, εὐθὺς αἱ λύπαι ταῖς ἡδοναῖς παρα-

παρεμπεπήγασι· τὸ δ' περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν, καὶ σωφρόνως τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν, ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς, καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι. καὶκεῖ μὲν πρῶτον ἡδέντες, ὕστερον ἐλυπήθημεν· ἐνταῦθα δ', μὴ τὰς λύπας τὰς ἡδοναῖς ἔχομεν. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ ὅτου τὰ ἀρχὰς μνημονεύομεν, ὡς τὸ τελοῦντας αὐθησιν λαμβάνομεν. τὰ γὰρ πλεῖστα περὶ τὸν βίον, οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ περὶ ἀποβαινόντων ἕνεκα διαπονοῦμεν. ἐνθυμοῦ δ', διὸπ τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ πρῶτα πράττειν· (εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτῳ πεπίλωται τὸν ὑπόθεσιν) τοῖς δ' σπουδαίοις οὐχ ὁμόντε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν, ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας. πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ ὅτου τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς

hæreſcunt. Virtutis autem ſtudium, & ſobrii vitæ inſtitutum, ſemper oblectationes ſinceras, atque etiam conſtantiores gignit. Nam illic principiò gavisi, pòſt dolemus: hic poſt moleſtias voluptates capimus. In omnibus autem rebus non tam principii ſolemus meminiſſe, quàm ſenſu finis afficiſ. Nam pleraque in vita non propter res ipſas agimus, ſed propter ea quæ conſequuntur elaboramus. Illud item cogites velim: Plebeiis quidem hominibus quidvīs licere: (nam tale ſtatim initio vitæ ſuæ fundamentum fecerunt,) præſtantibus verò negligere virtutem conceſſum non eſſe: aut fieri certè non poſſe, quin à multis reprehendantur. Omnes enim non tam oderunt flagitioſos: quàm eos

qui virtutis profeſſi ſtudium, re nullâ vulgo antecellunt: nec id injuriâ. Nam cùm eos improbemus, qui verbis tantùm fallunt: quanto magis eos nequam homines dicemus, qui nullum in tota vita ſuæ dignitatis gradum retinuerunt. Ac ejus generis homines non in ſemetipſos tantùm eſſe injurii, ſed & fortunæ proditores rectè exiſtimantur: quæ cùm eis & opes & gloriam & amicos in manus dederit, ipſi parta felicitate indignos ſeſe præbeant. Quòd ſi fas eſt mortali, voluntatem Deorũ conjecturis indagare: eos etiam in conjunctiſſimis potiſſimùm demonſtrâſſe arbitror, quomodo & adverſus homines improbos, & erga bonos viros eſſent animati.

Nam cùm Jupiter (ut arcanæ literæ tradunt, & omnes credunt) Herculem Tantalúmq; μὴ φάσκοντας εἶ), μηδὲν ὧν ἅπ τυχόντων διαφέρειν. Εἰκότως· ὅτε γὰρ τοὺ τὸ λόγῳ μόνῳ δικαιοσύνης ἀποδοκιμάζομεν, ὅτε τοὺ τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττωμένους ἂ φαύλους εἶ) φήσομεν; δικαίως δ' ἂν τοὺ τοιούτους ὑπολάβοιμεν, μὴ μόνον εἰς ἑαυτοὺς ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ κὴ τ τύχης εἶ) προδότας· ἃ μὲ γὰ αὐτοῖς χρήματα κὴ δόξαν κὴ φίλους ἐνεχείρισεν· οἱ δ', σφᾶς αὐτοὺ ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας καθέστησαν. εἰ δ' δεῖ ἀνθρώπινον ὄντα τῆς ἅπ θεῶν τοιαύτης διανοίας, ἡγοῦμαι κἀκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα ἁπλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺ φαύλους, κὴ τοὺ σπουδαίους ἅπ ἀνθρώπων.

Ζεὺς γὰ Ἡρακλέα κὴ Τάνταλον γνησίους (ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι, κὴ πάντες πιστεύουσι,) τὸν

τὸν μὲν, διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε· τὸν δὲ, διὰ τὴν κακίαν τῆς μεγίστης ἀπωλείας ἐπόλασεν. ὅις χρὴ παραδείγμασι χρωμένους, ὀρέγεσθαι τῆς καλοκἀγαθίας· καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν, καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγινώσκειν. ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν, ἐφ' ἅπασι μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν· οὕτω χρὴ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους, μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, παντα χόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν. μόλις γὰρ ἂν τις ἐν ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆ φύσεως ἁμαρτίας ἐπανορθώσειεν.

genuisset, alterum ob virtutem immortalitate donavit, alterum propter improbitatem maximis suppliciis affecit. Decet igitur in hæc exempla intuentes, virtutem & honestatem expetere: nec ea servare duntaxat quæ nos diximus, sed & poetarum optima quæque discere: & ea legere, quæ alii viri sapientes utiliter præceperunt. Nam ut apes omnibus quidem insidere floscul is, de singulis autem utilia carpere videmus: sic eruditionis etiam comparandæ studiosos, nullius rei esse rudes, sed undique utilia colligere decet. Vix enim hâc ipsâ diligentiâ naturæ nostræ pravitatem superabimus.

ARGUMENTUM
HIERON. WOLFII
in ſecundam Orationem.

UT ſuperior Oratio adoleſcentiam, vitámque privatam in genere format; ità hæc, adminiſtrandæ Reipublicæ præcepta complectitur. Nicoclem enim Euagoræ filium, Salaminis Cypriæ regem hortatur, ac ſaluberrimis præceptis inſtruit, ad regnum clementer & feliciter adminiſtrandum. Repetuntur ex Paræneſi nonnulla, ſed aliis verbis: & hîc etiam pleraque ſunt, quæ paucis mutatis ad privatos homines facillimè transferantur. Sed fortaſſe præſtat argumentum ab ipſo auctore, in Oratione de permutandis facultatibus expoſitum, audire. Sunt autem ejus verba, quæ quidem huc pertineant, hæc:

Duarum igitur orationum partes quaſdam audiviſtis. Volo autem etiam è tertia pauca recitare: ut planiùs intelligatis, omnes meas orationes ad virtutem & juſtitiam referri. Monet autem hæc, quæ jam legetur, oratio, Nicoclem, qui regnum Cypri eo tempore obtinebat, quomodo civibus ſit imperandum. Neq; verò

Δυοῖν μὲν τοίνυν λόγοιν ἀκηκόατε· βέλτιστε μαι δ' ἂν καὶ τὸν τρίτον μικρὰ διελθεῖν, ἵν' ὑμῖν μᾶλλον ἐπιγένηται καταφανὲς, ὅτι πάντες οἱ λόγοι πρὸς ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην συντείνουσιν. Ἐστι δ' ὁ μέλλων ῥηθήσεσθαι, Νικοκλεῖ τῷ Κυπρίῳ τὸν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον βασιλεύοντι, πῶς χρὴ τοὺς μεταλλάττοντας ὡς δεῖ τὴν πολιτικὴν ἄρχειν. ἧ χ

ὁμοίως

ὁμοίως ὑ γεγράφθαι τοῖς ἀνεγνωσμένοις. ἅτοι μὲν γὰ τὸ λεγόμενον, ὁμολογούμενον ἀεὶ τοῖς πρόσθεν λόγοις, καὶ συγκεχλιμένον ἔχουσιν. ἐν ᾧ τούτῳ τἀναντίον διαλύσας γὰ ἀπὸ τῶν ὑστέρων, καὶ χωρίσας, ὥσπερ τὰ καλούμενα κεφάλαια ποιήσας, πειρῶμαι διὰ βραχέων ἕκαστον ὧν συμβουλεύω φράζειν. τούτου δ' ἕνεκα ταύτην ἐπιποιούμην τὴν ὑπόθεσιν, ἡγούμενος ἐκ τοῦ παραινεῖν τῷ τε διάνοιαν τὴν ἐκείνου μάλιστ' ἂν ὠφελῆσειν, καὶ τὸν τρόπον ἢ ἐμαυτὸν τάχιστα διαφάσειν. διὰ τοῦτο αὐτὸν ὑ ταύτην πρόφασιν καὶ νῦν αὐτὴν ὑμῖν δεῖξαι πρόκειμαι, ὐχ ὡς ἄρισα τῶν λοιπῶν λόγων γεγραμμένον, ἀλλ' ὡς ἐκ τούτου μάλιστα φανερὸς γενησόμενος, ὃν τρόπον εἰθισμαι τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς δυνάσταις προσφέρειν. Φανήσομαι γὰ πρὸς αὐτὴν ἐλευθέρως. καὶ τῆς

eodem modo scripta est, quo eæ quæ jam lectæ sunt. Nam in illis quicquid dicitur, id cum superioribus perpetua serie cohæret, ac devinctum est: in hac contrarium fit. Dissolutas enim & distinctas à prioribus præceptiones in capita, quæ vocantur, redegi: ac omnia quæ suadeo, paucis explicare conor. Hac autem de causa id argumentum tractavi, quòd existimabam, monendo, præcipiendóque me & ejus ingenio maximas utilitates allaturum, & mores meos optimè demonstraturum. Qua etiam de causa nunc vobis eam ostendere constitui, non quòd inter cæteras optimè scripta sit, sed quod ex ea rectissimè cognosci queat, quo pacto & cum privatis hominibus, & cum principibus viris agere soleam. Apparebit enim, me liberè & è

dignitate

dignitate noſtræ civitatis cum eo diſſeruiſſe, nec diuitiis illius nec potentiæ adulatum, ſed & populi cauſam egiſſe, & ipſam gubernationẽ, quantum in me quidem fuit, quàm fieri poſſet leniſſimam conſtituiſſe. Quòd ſi cum rege agens, populo patrocinat⁹ ſum: quanto magis in republica populari verſantibus hortator ero colendæ multitudinis? Ac in exordio quidem, & primo veluti limine orationis, reprehendo principes: qui, cùm mentem excolere & exercere ingenium præter cæteros deberent, pejus inſtituti ſint idiotis. Ea diſputatione abſoluta, Nicoclẽ moneo, nè ſocordiæ indulgeat, néve ità remiſſo animo ſit, quaſi regnum tanquam ſacerdotium ſuſcepiſſet: ſed ut ſpretis voluptatibus, animum rebus gerendis in-

πόλεως ἀξίως διειλεγμένος, καὶ ὃ τὸν ἐκείνου πλοῦτον, ἢ τὴν τῶν δυνάμεων δεραπείαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἐπαμύνων, καὶ παρασκευάζων καθ' ὅσον ἠδυνάμην τῷ πολίτευμα αὐτῷ, ὡς οἷόν τε ἡμερωτάτην. ὅπερ ὁ βασιλεὺς διαλεγόμενος, ὑπὲρ τοῦ δήμου τοῦ λόγους ἐποιούμην, ἅτε τοῖς ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευομένοις, σφόδρ' ἂν παρακελευσάμενον τὸ πλῆθος θεραπεύειν. ἐν μὲν οὖν τῷ προοιμίῳ καὶ τοῖς πρώτοις λεγομένοις, ἐπιμέμφομαι τοῖς μὲν ἄρχουσι, ὅτι δέον αὐτοὺς τῷ φρόνησιν ἀσκεῖν μᾶλλον τῆς ἄλλων, οἱ χείρονα πεπαίδευνται τῶν ἰδιωτῶν. διαλεχθεὶς δὲ περὶ τούτων, παραινῶ τῷ Νικοκλεῖ μὴ ῥαδυμεῖν, μηδ' ὥσπερ ἱερωσύνην εἰληφότα τὴν βασιλείαν, ἀμελῶς ἔχειν· ἀλλὰ τῆς ἡδονῶν ἀ-

μελήσαντα, προσέχειν τὸν νοῦν πράγμασιν.

ὅπ-

ὁπ χειρῶ ἢ ἢ τῦτο πεί-
θειν αὐτὸν, ὡς χρὴ
δεινὸν νομίζειν, ὅταν
ὁρᾷ τὸν χείρους τῶν
χρειττόνων ἄρχοντας, ἢ
τὸν ἀνοητοτέρους τοῖς
φρενιμωτέροις προστάτ-
τοντας, λέγων ὡς ὅσῳ μᾶ-
λον ἐξαμαρτάνεσθαι τινὰ
τῶν ἄλλων ἄγνοιαν ἀ-
τιμάσῃ, τοσούτῳ μᾶλλον
τινὰ αὐτὸς διάνοιαν ἀ-
σκήσει.

tendat. Illud etiam ei perſuadere conor, abſurdiſſimam rem exiſtimandam eſſe, ſi videat deteriores dominari præſtantioribus, & ſtolidiores imperare prudentioribus : atque affirmo, quanto magis aliorum inſcitiam contempſerit, tanto magis fore, ut ingenium ſuum exerceat.

ΙΣΟ-

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΡΗΤΟΡΟΣ ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ περὶ βασιλείας λόγος δεύτερος.

ISOCRATIS RHETORIS ORAT. II. ad NICOCLEM, *de Regno.*

QUi vobis regibus, Nicocles, advehere vestes solent, aut æs, aut aurum factum, aut aliquid aliud ejus generis quo & ipsi egent, & vos abundatis: hos, ut mihi quidem videtur, plus satis apparet, non largitionem facere, sed mercaturam: suásq; res multo callidius vendere, quàm eos qui ex professo cauponantur. Ego verò existimavi, hoc pulcherrimum fore munus ac utilissimum, i-

Οἱ μὲν εἰωθότες ὦ Νικόκλεις, ὑμῖν τοῖς βασιλεῦσιν ἐσθῆτας ἄγειν, ἢ χαλκὸν, ἢ χρυσὸν εἰργασμένον, ἢ ἄλλό τι τοιούτων χρημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσὶν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε· λίαν ἔδοξαν εἶναί μοι καλαφανεῖς, ἃ δόσιν, ἀλλ' ἐμπορείαν ποιούμενοι, καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν ὁμολογούντων καπηλεύειν. ἐγὼ δ' ἡγησάμην ἂν ταύτην καλλίστην γε-

σα πρέπουσαν ἐμοί τε δόσιν, καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνησείμην δείσας, ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος, καὶ τίνων ἐργων ἀπεχόμενος ἂν εἰς ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. τοὺς μὲν δὴ ἰδιώτας ὀλίγα τὰ παιδεύοντα, καὶ μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τὸν βίον καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθαι τὴν ἡμέραν. ἔπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν· ἔτι δ' ἡ παρρησία, καὶ τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι τῶν ἀλλήλων ἁμαρτιῶν. περὶ μὲν τούτων, πρὸς καὶ τὴν ποιητὴν τὴν προσεσχημένην ὑπόθεσιν, ὡς χρὴ ζῆν, καλῶς λελεγμένα πάσιν. Ὡς δ' ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτὸς βελτίους γενέσθαι. τοῖς μὲν τυφλοῖς οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὐ μᾶλλον ἔδει τὸν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπεισ-

démque & mihi danti, & tibi accipienti aptissimum, si describere possem, quibus officiis præstandis, & quibus rebus fugiendis, optimè & civitatem & regnum administratur⁹ esses. Nam privatos quidem homines permulta sunt quæ erudiant: atque in primis vita expers deliciarum, & quotidiana de parando victu quasi dimicandi necessitas. Deinde leges, quibus in suis quique civitatibus reguntur: præterea libertas illa, quâ palàm & amicis objurgare invicem, & inimicis exagitare delicta licet: deniq; Poetæ quidem veteres præcepta de vivendi ratione reliquerunt. Quibus rebus omnibus consentaneum est, eos fieri meliores. Principibus autem nihil ejusmodi contingit, sed quos omnium maximè institui conveniebat, hi mox

ſuſcepto principatu, ſine ullis monitoribus ætatem exigunt. Perpaucis enim ad eos patet aditꝰ: qui verò familiariter cum eis vivunt, hi ad gratiam & dicunt & faciunt omnia. Itaq; ampliſſimâ pecuniâ, & potentiâ maximâ potiti, facultatibus his non rectè utendo effecerunt, ut multi dubitent, ſitne privatorum quidem hominum, ſed moderatè ſe gerentium potiùs expetenda vita, quàm tyrannorum. Nam cùm honores eorum, & divitias, & imperia intuentur, omnes eos diis ſimiles eſſe cenſent, qui ſoli rerum potiuntur. Cùm verò timores & pericula conſiderant, memoriáq; repetentes vident, alios, à quibus minimè oportebat, interfectos, alios erga ſuos conjunctiſſimos delinquere coactos, aliis utrumque accidiſ-

δὲν εἰς τὸν ἀρχὴν καθίσασθῶσιν, ἀνεπιτήτοι διατελοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς ὑπισχνοῦνται· οἱ δὲ σωζόντες, περὶ χάριν ὁμιλοῦσιν. καὶ γάρ τοι κύριοι γενόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων, καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν, ὥστε πολλὰς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ὄντιν ἄξιον ἐλέσθαι τὸν βίον, τὸν τῶν ἰδιωτευόντων μᾶλλον, ἐπιεικῶς δὲ πρατόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς, καὶ τοὺς πλούτους, καὶ τὰς δυναστείας, ἴσους θεοὺς ἅπαντας νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας. ἐπειδὰν δὲ ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους, καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες εὕρωσι, τὰς μὲν ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δὲ εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμένους· τοῖς δὲ ἀμφότε-

ρα

ρα ταῦτα συμβεβη-
κότα· πάλιν ὁπωσοῦν
ζῆν ἡγοῦνται λυσιτε-
λεῖν μᾶλλον, ἢ μὴ τοι-
ούτων συμφορῶν ἁπά-
σης τῆς Ἀσίας βασι-
λεύειν. ταύτης ὦ τῆ ἀ-
ναμαλίας, καὶ τῆς τα-
ραχῆς αἴτιόν ἐστιν, ὅτι
τῷ βασιλείαν ὡσαύ-
τως ἱεροσυλίαν πάντες ἀν-
θρώπους εἶ) νομίζουσιν, ὃ τῆ
ἀνθρωπίνων πραγμά-
των μέγιστόν ἐστι, καὶ
πλείονος προνοίας δεό-
μενον. καθ' ἑκάστην μὲν
ἂν πραῶς, ἐξ ὧν ἄν
τις μάλιστα διώκοιτο καὶ
τρόπον διοικεῖν, καὶ τὰ
μὲν ἀγαθὰ διαφυλάτ-
τειν, τοὺς δὲ συμφορεῖς
διαφεύγειν, τοῦτ' ἀεὶ πα-
ρόντων ἔργον ἐστὶ συμ-
βουλεύειν. καθόλου δὲ
τῶν ὑπὸ σῶν ἀμάτων ὧν
ἕξει τοιαύτας ὦν, καὶ ὅσα
ἃ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ
πειράσομαι διελθεῖν.
εἰ μὲν ἂν ἔσται τὸ δῶ-
ρον ἐξεργασθὲν ἄξιον τῆ
ὑποθέσεως, χαλεπὸν
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σωι-
δεῖν. πολλὰ γὰρ καὶ τῆ ἐμ-

se: rursus quovis modo vivere, melius esse putant, quàm in hujusmodi calamitatibus vel universæ Asiæ dominari. Est autem hujus diversitatis & confusionis causa hæc: quòd regnum tanquam sacerdotium cujuslibet hominis esse putant: quod summum est rerum humanarum, majorémque providentiam postulat. Ac singulatim quidem quo pacto rectissimè res administrari, útq; & bona conservari, & mala caveri possint: eorum munus est consulere, qui tibi semper adsunt. Generatim autem, quæ studia tanquam meta, tibi proposita esse debeant, & quibus in rebus versandum sit, ego recensere conabor. Utrum verò donum hoc argumente dignitati, cùm absolutum fuerit, sit respondendum; ab initio facilè perspici non potest. Multa enim & numeris devincta

cta poemata, & soluta oratione conscripti libri, dum adhuc in mentibus autorum inclusa tenerentur, magnas sui expectationes concitârunt: sed perfecta tandem, & aliis ostensa, longè tenuiorem, quàm pro concepta spe, gloriam consecuta sunt. Sed tamen conatus ipse præclarus est, ab aliis prætermissa conquirendi, & regnis veluti leges præscribendi. Nam qui privatos homines instituunt; hi solis illis prosunt. Si quis verò populi dominos ad virtutem excitârit, is utrisq; commodaverit, tum iis qui imperant, tum iis qui parent imperio; quòd & illis principatus tutiores, & his Respublicas leniores effecerit.

μέτρων ποιημάτων, καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων, ἔτι μὴν ἐν τῇ διανοίᾳ ὄντα τῶν σωπωμένων, μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχεν· ἐπιτελεσθέντα δὲ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδειχθέντα, πολὺ καλλιτέραν τινὰ δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ γε εἰρημένον καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλελειμμένα, καὶ νομοθετεῖν τοῖς μοναρχίαις· οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἰδιώτας παιδεύοντες, ἐκείνοις μόνοις ὠφελοῦσιν. εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέροις ἂν ὠφελήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἐχοντας, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειεν.

Πρῶτον

Πρῶτον μὲν ἓν σκεπτέον, τί ἔστι βασιλεύοντων ἔργον ὄζιν. ἐὰν γὰρ τὸ κεφάλαιον, καὶ πῶς δυνάμιν ὅλον τὸ πρᾶγμα βέλτιστα παραλάβωμεν· ἐνταῦθα ἀποβλέποντες, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἐροῦμεν. οἶμαι δὲ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι, πρεσβύτην αὐτοῖς, πόλιν τε δυσχωροῦσαν παῦσαι, καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι, καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι. τὰ γὰρ ἄλλα τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμπίπτοντα, τούτων ἕνεκα πραχθέον ὄζί. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους, καὶ περὶ τούτων βουλευσομένους, μὴ ῥᾳθυμεῖν· ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων. δέδεικται γὰρ, ὅτι τοιαύτας ἕξουσι τὰς βασιλείας, οἵαπερ ἂν τὰς αὑτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. ὥστε οὐδενὶ

PRimùm igitur considerandũ est, quodnam sit regum officium. Nam si caput, atque id in quo totius rei vis est, probè constituerimus: in ea intuentes, meliùs de cæteris quoque partibus dicturi sumus. Arbitror equidem constare inter omnes, convenire eis, ut civitatem & calamitatibus liberent, & res ejus secundas tueantur, & ipsam è parva magnam efficiant. Nam cætera quæ quotidie incidunt, horum causâ facienda sunt, & ad hæc referenda. Illud autem perspicuum est, oportere eos, in quibus hæc facultas esse debeat, & qui his de rebus deliberaturi sint, non socordiæ sese dare: sed providere, ut sint aliis longè prudentiores. Constat enim, quemadmodum ipsi animos suos excoluerint, ità etiã eorum regna se esse habitura. Quare nulli pugili

gili tam convenit corpus exercere, quàm regibus ingenium ſuum. Nam celebritates ludorum univerſæ nullam partem conſtituunt eorum præmiorum, pro quibus vos quotidie decertatis. Hæc igitur conſiderantem, operam dare te decet, ut, quantum alios dignitate ſuperas, tantum etiam virtute illis antecellas. Neq; verò putabis, curam & ſtudium in aliis prodeſſe rebus, ad augendam autem virtutem & prudentiam nihil habere virium, neque tantæ infelicitatis homines condemnabis, ut, cùm artes quaſdam ad cicurandas beſtias, & animos illarum excolendos invenerimus, ipſi nobis ad virtutem nihil afferre adjumenti queamus. Illud potiùs tibi perſuadeas, inſtitutione & curâ

τῆ ἀθλητῆ ὅπω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν, ὡς τοῖς βασιλεῦσι πῶ ψυχῶ πῶ ἑαυτῆ. ἅπασαι γὰ αἱ πανηγύρεις, ὀλίγον μέρος πθέασιν τῶτων ἧ ἄθλων, ὑπὲρ ὧν ὑμεῖς καθ' ἑκάστω ἀγωνίζεσθε πῶ ἡμέραν· ὧν εὐθυμεῖσθον χρὴ προσέχειν τὸν νῶν, ὅπως ὅσον τῶ τῶς τιμοῖς τῶν ἄλλων προέχῃς, τοσῶτον κὴ τῶς ἀρετῶς αὐτῆ διοίσεις. κὴ μὴ νόμιζε, πῶ ἐπιμέλειαν εἰς μῶ τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμω εἶ), προὸς ὃ τὸ βέλτιστες ἡμᾶς κὴ φρονιμωτέρους γίνεσθ μηδεμίαν ἔχειν δύναμιν· μηδὲ καλαγνῶς ἧ ἀνθρώπων τοσαύτω δυσχέιαν, ὡς περὶ μῶ τὰ θεῖα τέχνας εὑρήκαμῶ, αἷς αὐτῆ τὰς ψυχὰς ἡμερῶμῶ, κὴ πλέιον ⊙ ἀξίας ποιῦμῶ, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς ὀλίγον ἂν πρὸς ἀρετῶ ὠφελήσαμῶ· ἀλλ' ὡς κὴ τῆς παιδεύσεως, κὴ τῆς ἐπιμελείας δυνα-

μένης

μήτε τῶν ἡμετέραν ψυχὴν συνεργετεῖν, ὅπως διάκειτο τῷ γνώμῃ. καὶ τοῖς τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησιάζε, καὶ τοῦ ἄλλων ὃς, ἂν δοκῇ μεταπέμπε. καὶ μήτε τοῦ ποιητοῦ τοῦ εὐδοκιμούντων, μήτε τοῦ σοφιστῶν μηδενὸς οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν, ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀκροατὴς γίνου, τοῦ δὲ μαθητής· καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν, τοῦ μὲν ἐλαττόνων κριτὴν, τοῦ δὲ μειζόνων ἀνταγωνιστήν. διὰ γὰρ τοῦτον τοῦ γυμνασίαν, ταύτης ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἵῳ ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὀρθῶς βασιλεύσοντα, καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσοντα. Μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς σαυτὸν παρακαλοῖς, εἰ δεινὸν ἡγήσαιο, τοὺς χείρους τῶν βελτίονων ἄρχειν, καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις πρεσβεύειν. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐρρωμενέστερος τὴν ψυχὴν ἄλλων ἄνοιαν ἀπομάξῃς,

cumprimis posse animum nostrum adjuvari. Itaque tum domesticorum prudentissimis familiariter utere, tum exterorum quoscunque poteris accersito: tum celebrium & Poetarum & rhetorum omnium periculum tibi esse faciendum, persuasum habeto: ac illorum quidem auditor esto, horum autem discipulus: itaque te para, ut & minorum sis judex, & majorum æmulator. Nam his exercitationibus celerrimè talis fies, qualem esse oportere nos proposuimus eum, qui rectè sit regno præfuturus, & urbem, ità ut decet, gubernaturus. Sic verò ipse te maximè cohortabere, si absurdum esse duxeris, deteriores præstantioribus dominari, & stolidiores prudentioribus imperare. Nam quo vehementiùs aliorum insciitiam despexeris,

ris, eò diligentiùs ingenium tuum exercebis.

2. Hinc igitur eos auſpicari decet, qui fungi officio volent: præterea & hominum & civitatis eſſe amantem. Nec enim fieri poteſt, ut vel equis, vel canibus, vel hominibus, vel vili denique rei quiſquam rectè præſit, niſi delectetur iis quorum ei mandata eſt curatio. Populus curæ tibi ſit, & omnia in eo poſita eſſe putato, ut is imperio tuo delectetur. Notum enim eſt, & oligarchias & cætera imperia eò diuturniora eſſe, quo diligentiùs populum coluerint.

σης, τοσούτῳ μᾶλλον τιμῶ σεαυτὸν διάνοιαν ἀσκήσεις.

2. Ἀρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ, τοὺς μέλλοντάς τι ποιήσειν τῶν δεόντων. φιλεῖν δὲ τούτοις φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν. οὔτε γὰρ ἵππων, οὔτε κυνῶν, οὔτε ἀνθρώπων, οὔτε ἄλλου πράγματος ὁτουοῦν ἡδέως ἄρξειν, ᾧ μή τις χαίρῃ τούτοις ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτω σοι τὸ πλῆθος, καὶ φρόντιζε παντὸς ποιεῖν κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν· γινώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν, καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἥδιστα τὸ πλῆθος θεραπεύσωσι.

3. Sic autem bene imperabis, ſi neque vulgi petulantiæ locum dederis, neq; alios populo inſultare paſſus fueris: ſed provideris, ut & honores optimo cuiq; mandentur, & cæteri nullis

3. Καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἐὰν μήτε τὸν ὄχλον ὑβρίζειν ἐᾷς, μήτε ὑβριζόμενον ὁρᾷς· ἀλλὰ σκοπῇς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδι-

κηθήσονται

κηδήσονται. ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρησίμης πολιτείας ὄντι.

4. Τῶν πρεσβυμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει, καὶ μεταλλίδει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα. καὶ μάλιστα μὲν εὑρετὴς γίνου τῶν βελτίστων· εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις καλῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τοὺς μὲν σύμπαντι δικαίους καὶ συμφέροντας, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους, πρὸς δὲ τούτοις, ὅσπερ τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἷόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιήσουσι. Ταῦτα γὰρ ἅπαντα πρόσεστι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις νόμοις.

5. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καὶ δίκη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους· ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθύμως ἔχωσι.

6. Τὰς κρίσεις ποιοῦ, πρὸς ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι,

injuriis afficiantur. Hæc enim elementa prima & maxima sunt reipub. bene constitutæ.

4. Edicta & instituta vitiosa loco move, & muta: operàmq; in primis dato, ut optimorum sis inventor: sed si id fieri nequit, imitare quæ apud alios rectè se habent. Leges quære in universùm æquas & utiles, & inter se consentientes: atq; etiam tales quæ & controversias civium quàm pauciſſimas, & compositiones quàm fieri potest celerrimas efficiant. Hæc enim inesse oportet omnia legibus bene constitutis.

5. Effice negotiationes eis lucrosas, lites detrimentosas: ut has fugiant, illas appetant.

6. De controversiis eorum, sententias neq; ad gratiam ferto, neque inter

inter se contrarias: sed de iisdem quidem rebus, semper eadem decernito. Etenim & decet, & expedit, regum de jure decreta esse immutabilia, ut probatas leges.

7. Urbem eodē modo, quo paternam domum administra, apparatu splendido & regali, ratione vectigalium accurata: ut simul & illustri laude celebreris, & sumptus tolerare possis.

8. Ostenta magnificentiam nullā re magni sumptûs, statimq; peritiarâ: sed tum iis rebus quas diximus, tum instrumenti atque supellectilis ornatu, tum beneficentiâ in amicos. Nam quæ hoc modo insumpseris, ea & tibi ipsi firma stabiliáq; permanent, & posteris tuis plures commoditates afferent, quàm pecuniæ profusiones.

μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ ἐναντίας ἀλλήλαις. ἀλλ' ἀεὶ ταὐτὰ περὶ γε τῶν αὐτῶν γίνωσκε. καὶ γὰρ πρέπει, καὶ συμφέρει, τὰ τῶν βασιλέων νόμιμα ἀμετακίνητα ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς νόμους τὰς καλὰς κειμήλια.

7. Διοίκει τὴν πόλιν ὁμοίως, ὥσπερ τὸν πατρῷον οἶκον, ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς. ταῖς δὲ προσόδοις ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῇς ἅμα, καὶ δυνάσῃ.

8. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπιδείκνυσο ἐν μηδεμιᾷ τῶν πολυτελειῶν, τῶν ἐυδὺς ἀφανιζομένων· ἀλλ' ἔν τε τοῖς προειρημένοις, καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων, καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις. τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τέ σοι παραμένει, καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πλέονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων κατα-

9. Religionem eam

9. Τὰ περὶ τοὺς θε-

ὡς ποίει μᾶλλον, ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν. ὑγιὲς δὲ τοῦτο εἶδος θῦμα κάλλιστον, καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἐὰν σὺ βέλτιστον καὶ δικαιότατον σεαυτὸν παρέχῃς. μᾶλλον γὰρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους, ἢ τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας, πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν.

10. Τίμα δὲ μὲν ἀρχαῖς τοὺς πρώτους τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθεστάταις τοὺς εὐνοεστάτους.

11. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τὸ σῶμα σὺν ἕξει τοῦ τε τῆς φίλων ἀρετῆς, καὶ τῆς τῶν πολιτῶν εὐνοίας, καὶ τῆς σαυτοῦ φρονήσεως. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας, μᾶλλον ἂν τις δύναιτο.

12. Κτῆσαι δὲ οἴκων καὶ ἰδιωτῶν, καὶ νόμιζε τοὺς δαπανωμένους ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν. ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων ἐν

serva, quam à majoribus accepisti: sed id pulcherrimum sacrificium, & cultum esse maximum existima, si ipse te quàm optimum & justissimum præbeas. Major enim spes est, Deos immortales talium vota audituros, quàm eorum qui multas victimas prosternunt.

10. Primos honores conjunctissimis, verissimos benevolentissimis defer.

11. Corporis custodiam tutissimam esse puta, tum in virtute amicorum, tum in benevolentia civium, tum in tua prudentia collocatam. Hæc enim sunt per quæ imperium facillimè & paretur, & conservetur.

12. Rem privatorum familiarem curato: & prodigos de tuo facere sumptum, & ad rem attentos tuas opes augere existimato. Bona enim omnia in urbe habitanti-

um, ad familiam pertinent regum bene imperantium.

13. Per omnem ætatem, tantam veritatis præ te ferto reverentiã, ut plus habeatur fidei tuæ affirmationi, quàm aliorum dejerationi.

14. Cùm omnibus hospitibus urbem exhibe tutam, & in contractibus æquam: tum inter advenas eos maximi facito, non qui dona tibi advehunt, sed qui à te expetunt. Nam si his honorem habueris, apud cæteros majore gloria eris.

15. Exime civibus formidinem: neq; terribilis iis esse velis, qui nihil delinquunt. Nam quo tu eos in te esse animo consuefeceris, eodem & ipse in illos eris. Nihil per iracundiam agito: sed iram, cùm tempus postulabit, simulato. Acrimoniam tuam proba, indagatione rerum

πόλιν, οἰκείαν τὴν καλῶς βασιλευόντων ὄζι.

13. Διὰ παντὸς δὲ χρόνε τιμὸ ἀλήθειαν ὕτω φαίνε θερπιμῶν, ὥστε πιστοτέρας εἶ) τὰ σὰς λόγυς, ἢ τὰ τὴν ἄλλων ὅρκυς.

14. Ἅπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ δὲ πόλιν πάρεχε, καὶ θερὶ τὰ συμβόλαια νόμιμον· θεὶ πλείσε ὦ ποιῆ τὴν ἀφικνυμένων μὴ τὰ σοὶ δωρεὰς εἰσφέρονλας, ἀλλὰ τὰ παρὰ σᾶ λαμβάνν αἰξιόνλας. τιμῶν γὰρ τοιύτες, μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις.

15. Τὰς φόβυς ἐξαιρᾶ τὴν πολιτῶν, καὶ μὴ βάλε θεὶ δεὶς εἶ) τοῖς μηδὲν ἀδικᾶσιν. ὅπως γὰρ ἂν τὰ ἄλλυς θερὶ σαυτὸν διαθῆς, ὕτω καὶ σὺ θερὶ ἐκείνυς ἕξεις. Ποίει μὴ μηδὲν μετ' ὀργῆς· δόκει δ' τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ᾖ. Δεινὸς μὲν φαίνε, τῷ μηδὲν σε λαν-

λαμβάνειν τῆς μγνομένων· φρᾶζε δ', τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττως ποιεῖσθαι τῆς ἀμυντανομένων. Ἀρχικὸς ἴσθι βούλῃ μὴ χαλεπότητι, μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν· ἀλλὰ τῷ πάντας ἡπιῶς ἐπὶ σῇ διανοίᾳ, καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἄμεινόν σε βουλεύεσθαι.

16. Πολεμικὸς γίνου τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ταῖς παρασκευαῖς· εἰρηνικὸς δ', τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. ὅτως ὁμίλει τῆς πόλεων τοῖς τὰς ἧττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σαυτὸν ἀξιώσεις. Φιλονείκει μὴ περὶ ἁπάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν ἂν κρατήσαντί σοι μέλλῃ σωτηρίαι. Φαύλως ἡγοῦ μὴ τοὺ συμφερόντως ἡττωμένους, ἀλλὰ τοὺ μὴ βλάβης πρείττονος.

17. Μεγαλόφρονας δὲ νόμιζε, μὴ τοὺ μείζω προβαλλομένους, ὧν ὁποῖοί τινές εἰσι καὶ ἃ-

quæ geruntur omnium: clementiam, mitigatione suppliciorum. Auctoritatem imperii tuere, non asperitate, nec sævitiâ pœnarum, sed excellenti sapientia: ut te suæ saluti omnes meliùs quàm semetipsos consulere arbitrentur.

16. Bellicosus esto, scientiâ rei militaris & apparatus, pacificus nihil præter jus & æquum vendicando. Erga civitates imbecilliores talem te præbe, quales in te potentiores esse velles. Noli de rebus quibusvis contendere; sed de iis duntaxat, quarum victoria tibi profutura est. Contemnendos existima non eos qui utiliter succumbunt, sed qui cum damno suo vincunt.

17. Magnanimos puta, non eos qui majora suscipiunt, quàm sustinere possint; sed qui

& mediocria desiderant, & quæ aggrediuntur perficere possunt. Æmulare non eos qui latissimè imperium propagârunt, sed qui id quod habent rectissimè administrârunt. téque ab omni parte beatum fore puta, non si omnibus hominibus cum terroribus & periculis imperites, sed si talem te præbens, qualem decet, & ea gerens quæ in præsentia, mediocria desideres, & horum nullo careas.

18. In amicitiam recipe non quoslibet, sed tuâ naturâ dignos; neq; cum quibus jucundissimè tempus conteras, sed quorum operâ urbem optimè gubernes. Diligenter inquirito in tuos familiares; téq; scito talem ab iis omnibus, qui consuetudine tua non utuntur, judicatum iri, quales illi fuerint cum quibus vixeris.

19. Sic alios iis præ-

χεῖν. ἀλλὰ τοὺς μετρίων μὴ ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους ὅτι ἂν ἐπιχειρῶσι. Ζήλου μὴ τοὺς μεγίστων ἀρχὰς κτησαμένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τὴν παροῦσαν χρησαμένους· καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν ἁπάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων ἄρχῃς· ἀλλ' ἐὰν τοιοῦτος ὢν οἷος χρὴ, καὶ πράττων ὥσαῤ ἐν τῷ παρόντι, μετρίων ἐπιθυμῇς, καὶ μηδενὸς τούτων ἀπορῇς.

18. Φίλους κλῶ, μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς φύσεως ἀξίους ὄντας· μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς ὅτι πάντες οἱ μὴ σοὶ πλησιάζοντες, ὁμοίον σε τοῖς ἀγωμένοις νομιοῦσι.

19. Τοιούτους ἐφίστη τοῖς

τοῖς πραγμασι, τοῖς μὴ διὰ σὲ γινομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων, ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι.

20. Πιστὸς ἡγοῦ μὴ τὸν πᾶν, ὅ,τι ἂν λέγῃς ἢ ποιῇς, ἐπαινοῦντα· ἀλλὰ τὸν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττοντα. Δίδου παῤῥησίαν πᾶσι τοῖς βουλομένοις· ἵνα πρὸς ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς, ἔχῃς τὸν συμβουλευσόμενον. Διόρθου τὸν τέχνῃ κολακεύοντας, καὶ τὸν μετ' εὐνοίας παῤῥησιάζεσθαι· ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῆς χρησῶν ἔχωσιν.

21. Ἄκουε τὸν λόγους τῶν πρὸς ἀλλήλους, καὶ πειρῶ γινώσκειν ἅμα τὸν λέγοντας, ὁποῖοί, καὶ τίνες εἰσὶ, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τὸν ἀδίκους διαβάλλοντας, διαστρέφοντας τὸν ἐξαμαρτάνοντας.

22. Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἧττον ἢ καὶ τῆς

fice rebus, quas ipse non geris, ut tibi adscribendum scias, quicquid illi fecerint.

20. Fideles existima, non eos qui omnia & dicta tua & facta laudârint; sed qui etiam errata & delicta reprehenderint. Potestatem da prudentibus liberè dicendi sententiam; ut & quibus de rebus dubitâris, præsto sint qui illas unà tecum expendant. Discerne eos qui arte assentantur, ab illis qui ex benevolentia te colunt: nè improbi meliore conditione sint, quàm boni viri.

21. Audi quid alii de aliis dicant: operámq; dato, ut quales & quinam sint, non minùs ii qui dicunt, quàm ii de quibus dicunt, cognoscas. Iisdem supplicis affice calumniatores quibus delinquentes.

22. Impera tibi ipsi non minùs, quàm &

cæteris; idque maximè regium putato, si nullis libidinibus servias: sed cupiditates magis in potestate habeas, quàm cives tuos.

23. Nullam familiaritatem temerè, ac sine ratione contrahe; sed iis gaudere congressibus assuesce, qui te & sapientiâ augeant, & virtute apud alios opinione.

24. De iis rebus tibi placere noli, quæ à malis etiam perfici possunt: sed virtutem laudi tibi ducito, cujus nulla pars improbis contingere potest. Verissimos honores eos esse puta, non qui palàm ex metu tibi habentur: sed si ipsi apud sese prudentiam tuam, plus quàm fortunam admirentur.

25. Si fortè ità accideri, ut re aliquâ leviore gaudeas, dissimula: rerum maximarum studi-

ἄλλων· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι βασιλικώτατον, ἐὰν μηδεμιᾶ δουλεύῃς ἡδονῇ, ἀλλὰ κρατῇς ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ πολιτῶν.

23. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ ποιοῦ, μηδ' ἀλογίστως· ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις τὰς διατριβὰς ἔθιζε σεαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τε σπουδαῖος, καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις.

24. Μὴ φαίνου φιλοπαίγμων ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ καὶ τοῖς πονηροῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν· ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδεὶς μέτεστι τοῖς πονηροῖς μετέσεσι. Νόμιζε δὲ πλεῖστου ἀληθεστάτας εἶναι, μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μὲν δόξας γινομένας· ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὑτοῖς ὄντες μᾶλλόν σε τιμῶ γνώμῃσι, ἢ τιμῶ τύχῃ θαυμάζωσιν.

25. Λάνθανε μὲν ἐὰν ἐπί τῳ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν· ἐνδείκνυσο δὲ τὰ μέγιστα σπου-

σπουδάζων. Μὴ τοῦ μὴ ἄλλως ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως· ἀλλὰ σαυτῷ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γινώσκων ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι.

26. Σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν.

27. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν, ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν, ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δ' ἀθάνατος. καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτᾶται, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή· καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίνεται· πλοῦτος δὲ οὐκ ὀλίγοις τε ἀνὴρ ἢ τοῦ δικαίου κτήσασθαι.

28. Τρύφα μὲν ἐν ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις· καρτέρει δ' ὡς χρὴ τοὺς βασιλέας ἐν τοῖς ἄλλοις·

um ostenta. Noli putare, aliis vivendum esse moderatè, regibus perturbatè: sed tua temperantia fac aliis exemplo sit: nec ignores, totius civitatis mores ad exemplum magistratuum conformari.

26. Hoc tibi argumento sit te regno bene præesse, si populum & locupletiorem, & modestiorem sub imperio tuo videas esse factum.

27. Præstare puta, liberis tuis honestam famam, quàm magnas opes relinquere. Nam hæ mortales sunt, illa immortalis. Famâ pecuniæ quæri possunt, emi pecuniis fama non potest. Opes etiam improbis contingunt: gloriam verò parare non possunt, nisi virtute præstantes.

28. In vestitu & corporis ornatu splendidus, in aliis actionibus laborum tolerans esto, ut reges decet: ut &

qui vident, ob aſpectum de regno dignum judicent, & familiares tui, ob animi robur iiſdem aſſentiantur.

ἐπιτηδεύμασιν, ἵνα οἱ μὲν ὁρῶντες, διὰ τὴν ὄψιν ἀξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν· οἱ δὲ συνόντες, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν.

29. Conſidera ſemper & dicta & facta tua: ut in delicta quàm pauciſſima incidas.

29. Ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ, καὶ τὰς πράξεις· ἵν' ὡς ἐλαχίστοις τοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτῃς.

30. Optimum certè quidem eſt, ſervare modum: ſed quoniam is non facilè cognoſcitur, malis citrà reſiſtere, quàm ultrà progredi. Mediocritatis enim vis magis in eo quod parum, quàm in eo quod nimium eſt, cernitur.

30 Κράτιστον μὲν τὴν ἀκμὴν τῶν καιρῶν τυγχάνειν· ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱρεῖ, καὶ μὴ πλεονάζειν. αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν τῇ ἐνδείᾳ, ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἰσχύουσιν.

31. Urbanus eſſe ſtude, & gravis: quorum hoc principatum decet, illud congreſſibus eſt aptum. Sed hoc eſt rerum omnium difficillimum. Nam eos qui gravitatem affectant, plerumque frigere: qui verò urbani eſſe ſtudent, eos humiles &

31. Ἀστεῖον εἶναι πειρῶ, καὶ σεμνός· τὸ μὲν γὰρ πρεσβυτέροις πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἁρμόττει. χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ὄντων πραγμάτων. εὑρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ, τοὺς μὲν σεμνυνομένους, ψυχροὺς ὄντας· τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι, ταπεινοὺς

πεινὰς φαινομένους. δεῖ δ' χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέροις τοῖς ἐθνεσι ταύταις, πλὴν δ' συμφορᾶν τὴν ἑκατέροις φεύγειν διαφυγεῖν.

32. Ὃ, τι ἂν ἀκριβῶς εἰδέναι βέλει, ὧν ἐπίσασθαι φρονήσεως τοῦ βασιλέως, ἐμπειρία μέντοι, καὶ φιλοσοφία. Τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν, τὰς ὁδοὺς σοι δείξει τὸ δ' ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ἔργων γυμνάζεσθαι, δυνασθαί σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει. Θεώρει τὰ γινόμενα, καὶ τὰ συμπίπτοντα, καὶ τοῖς ἰδιώταις, καὶ τοῖς τυράννοις. ἐὰν γὰρ τὰ παρελήλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ.

33. Δεινὸν ἡγοῦ τὴν μὲν ἰδιωτῶν ἐθέλειν πολλὰς ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι· τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμοῦσι

abjectos videri comperies. Est autem utraq; hac ratione utendum, & finitimum utrique incommodum effugiendum.

32. Quicquid earum rerum, quæ regum cognitione dignæ sunt, certò nôsse voles, ad id experientiam & doctrinam adhibeto. Nam ut doctrina viam tibi ostendet, sic rerum gerendarum exercitatione id consequêris, ut res dextrè administres. Cogita quæ res & gerantur & ferantur, tum à privatis hominibus, tum à principibus. Nam si præteritorum recordaberis, de futuris etiam rectiùs deliberabis.

33. Minimè decere puta, cùm privati quidam homines mortem oppetendam censeant, ut post obitum laudentur, reges eas actiones fugere, quæ viventibus gloriam pari-

ant. Imagines, quæ virtutis tuæ potiùs, quàm corporis monimenta sint, fac relinquas. Operam cum primis dabis, ut & te, & urbem in tuto colloces. Sed si periculum adeundum fuerit, honestè mori, quàm turpiter vivere præoptabis. In omnibus tuis factis Regni memento: sollicitéque cave, nè quid honore isto indignum designes. Nè committas, ut natura tua simul universa intereat. Sed cùm tibi corpus mortale contigerit, animus immortalis: fac immortalem animi tui memoriam relinquas.

μήσεσιν. Βέλτιον τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπομνήματα μᾶλλον, ἢ τῶν σώματος καταλιπεῖν. μάλιστα μὲν πειρῶ πρῶτον μὲν ἀσφάλειαν σαυτῷ, καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν. εἰ δ' ἀναγκαῖον κινδυνεύειν, αἱρεῖ καλῶς τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας· καὶ φύλαττε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης πράξεις. Μὴ προΐδῃς τινὶ σαυτοῦ φύσιν ἅμα πᾶσαν διαλυθεῖσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ θνητῷ σώματος ἔτυχες, ἀθανάτῳ ψυχῇ, πρὸς τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν.

34. Meditare de præclaris actionibus loqui: ut iis consentanea quæ dicere soles, etiam sentire assuescas. Quæ tibi cogitanti optima videbuntur, ea re ipsa perficito. Quorum gloriam miraris, eorum res ge-

34. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθίζῃς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἃ δ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις.

πραξεις. ἃ τοῖς παισὶ τοῖς ἑαυτῶ ἂν συμβουλεύσειας, τάυτις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίω. χρῶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ ζήτει βελτίω τάυτων.

35. Σοφὸς νόμιζε μὴ τὸν ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας, ἀλλὰ τὸν ἓν περὶ τῶν μεγίστων λέγοντας, μηδὲ τὸν τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνούμενον, αὐτὸν δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τὸν μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν δ' ἢ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, καὶ μὴ διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ κοσμίως καὶ μετρίως καὶ ταῖς συμφοραῖς καὶ ταῖς εὐτυχίαις φέρειν ἐπισταμένους.

Καὶ μὴ θαύμαζε, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων ὄζειν, ἃ καὶ σὺ γινώσκεις. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν ἰδιωτῶν καὶ δυναστῶν, ἀνάγκη τοὺς μὲν ἐπαινεῖν, τοὺς δὲ ψέγειν. ἐμοὶ δὲ ἀρκεῖ καὶ τοὺς ἐπαινοῦντας ἔχειν μάρτυρας τῶν ἐπαίνων, καὶ τοὺς ψέγοντας ἐλέγχους τῶν ψόγων.

stas imitare. Quæ tuis liberis præciperes, ea ipse facere nè graveris. Aut uere præceptis nostris, aut ipse his inveni meliora.

35. Sapientes existima, non eos qui de rebus minutis curiosè rixantur, sed qui de maximis rebus egregiè dicunt: nec eos qui aliis felicitatem pollicentur, cùm ipsi multarum rerum inopiâ laborent: sed eos qui, cùm de se modicè dicant, tamen & negotia dextrè obire, & inter homines versari commodè possunt: nec in vitæ mutationibus perturbantur, sed pulchrè moderatéq; ferre tam secundas res quàm adversas didicerunt.

Neque verò mireris nos multa dixisse, quæ & ipse intelligas. Neq; enim hoc me præteriit: sed satis scivi, cùm tanta multitudo sit & hominum privatorum & principum,

principum, alios horum aliquid dixisse, alios audivisse, alios horum à nonnullis facta vidisse, nonnulla etiam ipsos factitare. Verùm in his orationib⁹ quæ ad præceptiones de officiis pertinent, non requirenda est novitas: in quibus nec admirabile, nec incredibile, nec inusitatum quicquam comperitur. Is verò doctissimus habendus erit, qui eorum quæ in animis aliorum dispersa jacent quàm plurima colligere, & elegantissimis verbis potuerit explicare. Illud quoque mihi satis notum fuit, cùm & poemata, & alia scripta quæ suasione constant, omnes utilissima esse judicent, ea tamen non libentissimè audire: sed eodem erga illa esse animo, quo erga monitores: quos ut universi laudant, sic eorum congressus refugiunt; illorúmq; consuetudinem,

ἢ μὴ ἢ ἀρχόντων, οἱ μὲν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἑτέρους ποιοῦντας ἑωράκασιν, ἔνια δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ τοῖς περὶ ἢ ἐπιτηδευμάτων ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς ὅτε παράδοξον, ὅτε ἄπιστον, ὅτ' ἔξω ἢ νομιζομένων ἐστὶν ὀφθὲν εὑρεῖν· ἀλλ' ἡγεῖσθαι τὸν ἐπὶ πλεῖστον, ὃς ἂν ἢ διεσταρμένων ἐν τοῖς ἢ ἄλλων διανοίας ἀθροίσῃ τὰ πλεῖστα δυνηθῇ. καὶ φράσῃ κάλλιστα περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ καὶκεῖνό μοι φανερὸν ἦν, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ ἢ ποιημάτων, καὶ τ' συγγραμμάτων, χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, ἧττον μὲν ἥδεσθαί γε αὐτῶν ἀκούσαντες, ἀλλὰ ταὐτὸ πεπονθασιν, ὅπερ περὶ τοὺς ἰατρεύοντας· καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν ἅπαντες, πλησι-

πλησιάζειν δ' ἐβέλον ἢ, ἀλλὰ μᾶλλον αἱρῶνται συνεῖναι τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν, ἀλλ' ἐ τοῖς ἐπανορθοῦσι. Σημεῖον δ' ἂν τις ποιήσαιτο, τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγνιδος καὶ Φωκυλίδου ποίησιν. Καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους συμβούλους χρῆσθαι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων· ταῦτα δὲ λέγοντες, αἱρῶνται συνδιατρίβειν τοῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον, ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε καὶ τῶν παρεληλυθότων ποιητῶν τὰς κομψοτάτας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστα ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ περὶ ταύτας διατεθεῖεν. ἥδιον γὰρ ἂν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης, ἢ τι ἔτυχε τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσαιεν. Καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντας διατείβειν; ὅλως γὰρ εἰ θέλομεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων εὑρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἥττους τῆς σιτίων χαίρε,

qui ſocii delictorum ſint, non eorum qui à vitiis dehortentur, expetunt. Id quod vel ex Heſiodi & Theognidis & Phocylidis poeſi cognoſcitur. Nam hos fatentur optima vitæ mortalium reliquiſſe conſilia. Sed quamvis hoc dicant, nugis tamen audiendis & recitandis tempus perdere, quàm in illorum præceptionibus verſari malunt. Præterea, ſi quis è præſtantibus Poetis, eas, quas ſententias vocant, in quibus illi potiſſimùm elaborârunt, excerperet: erga illas etiam eodem animo eſſent. Comœdiam enim vel nequiſſimam audire mallent, quàm poemata tam artificioſa. Et quid opus eſt ſingulis commemorandis immorari? Omnino enim, ſi naturas hominum conſideremus, pleroſque nec cibis ſalubertimis gaude-

re,

re, nec ſtudiis pulcherrimis, nec actionibus optimis, nec doctrinis utiliſſimis reperiemus, & eas voluptates habere maximas, quæ rationi utilitatis maxime repugnant: ac tolerantes & induſtrios videri eos, qui officium negligunt. Quare quî talibus quiſquam placeat, ſive moveat, ſive doceat, ſive utile aliquid dicat? qui præter ea quæ diximus, prudentibus etiam invident, ſimplices autem & candidos putant amentes: & ſic à veritate rerum abhorrent, ut nè ſua quidem negotia nôrint. Nam de ſuis quidem rebus cogitantes mœrent: de alienis autem cùm diſputant, gaudent: mallentque corporis ærumnam ferre, quàm animum exercere, & de re aliqua neceſſaria ſuſcipere cogitationem. Ac in congreſſibus quibus eos inter

χαίρουλας τοῖς ὑγιεινοτάτοις, ὥστε τῆ͂ς ἐπιτηδεύμάτων τοῖς καλλίστοις, ὥστε τῆ͂ς πραγμάτων τοῖς βελτίστοις, ὥστε τῆ͂ς μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἐχοντας, καὶ δοκοῦλας καρτερικὰς εἶ), καὶ φιλοπόνους, τοῦ τ' δεόντων τι μὴ ποιοῦντας. ὥστε πῶς ἄν τις τοῖς τοιούτοις ἢ παραινῶν, ἢ διδάσκων, ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις λόγοις, φθονοῦσι μὲ τοῖς ἓν φρονοῦσιν, ἁπλοῦς ἡγοῦν) τοὺς νῦν ὄχ ἔχοντας· ὅπω) τὰς ἀληθείας τ' πραγμάτων φεύγουσιν, ὥστε ὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῆ͂ς ἴασιν, ἀλλὰ λυποῦν) μὴ περὶ τῆ͂ς ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τ' ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι. βέλτιον δ' ἂν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον, ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι, καὶ σκέψασθαι περί τινος τ' ἀναγκαίων. Ἕνεκα δ' ἄν τις αὐτοῦ

αὐτοὺς ἐν μὲ τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμποσίοις λοιδορεῖσθαι, ἢ λοιδορουμένους, ἐν δὲ τοῖς ἐρημίαις ὠφελεῖσθαι, ἀλλ' εὐχομένους. Λέγω δὲ ταῦτα οὐ πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐνόχων τοῖς ἐρημίοις ὄντων. ἐκεῖνο δ' ἔστι φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν, ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς, μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους. ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἁμίλλας ἄχθονται. Διὸ καὶ τῷ Ὁμήρῳ ποίησιν, καὶ τοῖς πρώτοις εὑρόντας τραγῳδίαν, ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι καταδόντες τῇ φύσει τῇ τῶν ἀνθρώπων, ἀμφοτέραις τὰς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ

seſe convicia vel dicere, vel audire: in ſolitudine verò non deliberare, ſed optare deprehendas. Atque hæc non in omnes dico: ſed in eos tantùm, qui his quæ diximus vitiis conſtricti ſunt. Illud certè palàm eſt, ſi qui ſunt, qui velint aliquid multitudini gratum vel carmine, vel ſoluta oratione ſcribere, iis exquirenda eſſe non utiliſſima quæque, ſed fabuloſiſſima. Nam talibus quidem audiendis gaudent: ſed cùm veras cauſas & certamina ſpectant, mœrent. Quamobrem Homeri poeſis, & ii qui primi Tragœdiã invenerunt, admiratione afficiendi ſunt: quòd animadversâ humani ingenii naturâ utriſque his rationibus ad poeſim ſuam abuſi ſunt. Alter enim certamina & bella ſemideorum fabuloſè perſecu-

tus est: alteri fabulas in ludos & actiones redegerunt, ut à nobis non audiri tantùm, sed etiam spectari possint. Cùm igitur talia exempla in promptu sint, demonstratum est, si quis auditores allicere studeat & demulcere, ab admonitionibus & consiliis esse abstinendum: illa autem & scribenda & dicenda, quibus populum gaudere videt. Hæc expossui propterea, quòd existimavi, oportere te, cùm non sis unus de multis, sed multorum rex, non ità sentire ut cæteros: neque vel res graves, vel homines prudentes metiri ac ponderare voluptatibus, sed in actionibus utilibus periculum illorum facere, præsertim cùm sapientiæ magistri de animi exercitationibus inter sese dissentiant. Nam alii disputationibus dialecticis, alii præceptis

πράξεις κατέστησαν· ὥς τε μὴ μόνον ἀκούσεσθαι ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ θεατὰς γενήσεσθαι. τοίνυν ἔν παραδείγμάτων ὑπαρχόντων, δέδοικα τοῖς ἐπιθυμοῦσι τὰς ἀνεργωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅπ τῶ μὲ νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον, ἐκεῖνα δὲ χρηπτέον καὶ λεκτέον, ὅτις ὁρῶσι τοὺς ὄχλους χαίροντας. Ταῦτα δὲ δηλοῦν, ἡγούμενός σε δεῖν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν ὄντα κύριον, μὴ δ' αὐτῶ γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ παιδιὰ δ' πραγμάτων, μηδὲ τὰς ἐν φρενῦσι τῶν ἀνθρώπων, δ' ἡδονὰς ἀνακρίνειν· ἀλλ' ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτὰς δοκιμάζειν. ἄλλως τε ἐπειδὴ περὶ τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ μὲν περὶ τὸ φιλοσοφίαν διατείνοντες, καί φασιν, οἱ μὲν διὰ τῶν

διὰ τῶν πολιτικῶν,

κᾶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων πινῶν, φρονιμωτέρους ἑαυτῶν τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας. Ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἐξ ἑκάστου τούτων ἰδίᾳ συμβουλὴν ἰδίᾳ διαφέρειν. Χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν ἀμφισβητουμένων, ἐπὶ τὸ ὁμολογούμενον ἐλθόντα, λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν τοὺς συμβουλεύοντας. εἰ δὲ μή, τοὺς καθόλου τῶν πραγμάτων λέγοντας, καὶ τοὺς μηδὲν γινώσκοντας τὸν λεγόντων ἀποδοκιμάζειν. ἅπαν γὰρ ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτῷ χρήσιμος, ὅτ' ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειεν· τοὺς δὲ νῦν ἔχοντας καὶ διαμένοντας ὁρᾶν πλέον τι τῶν ἄλλων, περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ διερώτα, γινώσκων ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον ἁπάντων

eloquentiæ, alii per alia quædam suis auditoribus sapientiam pollicentur. In eo verò consentiunt omnes, benè institutum hominem oportere, ex his singulis sibi prudentiam consilii capiendi comparare. Sunt igitur ea de quibus ambigitur, missa facienda: & amplectendum id de quo nulla controversia est, ut rectiùs de illis judicetur. Ac consiliarii tum maximè, cùm res consilium præsens postulat, spectandi sunt: repudiatis iis qui in universum de rebus dicunt, quiq; nihil eorum quæ fieri debent intelligunt. Constat enim, eum qui sibi ipse prorsus est inutilis, nunquam alios effecturum esse prudentiores. Cordatos autem viros, & qui longiùs quàm alii prospicere possunt, magni facito, & colito: ac persuasum habeto, bonum consiliarium utilissimum, & rege omnium dignissimam

mam esse possessionem. Illos etiam tuum regnũ maximè amplificaturos credito, qui tuam mentem plurimùm potuerint excolere. Ego pro mea intelligentia te admonui: & eum honorem, quem possum, tibi habeo. Velle autem debes, ut etiam alii, (quod initio dixi) non consueta munera tibi offerant, quæ vos longè pluris emitis à donantibus, quàm à vendentibus: sed ea, quæ tametsi multum iis utaris, idq; nullum diem facere intermittas, non deteras, sed majora & pretiosiora ipso usu reddas.

χλημάτων δοὺν. Ἡγοῦ ἢ τύτες σοι μείζω ποιήσειν τὴν βασιλείαν, ὅι πνες ἂν τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλεῖστα ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν. ἐγὼ μὲν ἓν ἃ τε γιγνώσκω, παρήνεσα, καὶ πειθῶ σε τύτοις ὅις τυγχάνω δυνάμενος. Βέλτιον δὲ καὶ τοὺς ἄλλυς (ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος) μὴ τὰς εἰδισμένας ἄγειν σοι δωρεὰς, ἃς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ τῶν πωλύντων, ἀλλὰ τοιαύτας αἷς ἐὰν σφόδρα χρῆσθε, καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλίπῃς, ἃ καταλείψεις, ἀλλὰ μείζως καὶ πλείονος ἀξίας ἔτας αὐτὰς ποιήσεις.

ΤΕΛΟΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΩΝ, ἐκδιαλεῖσα ὑπὸ Ἀγαπητοῦ διακόνου τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας. ὧν ἡ ἀκρόστιχις ὧδέ πως ἔχει.

EXPOSITIO CAPITUM admonitoriorum, edita ex tempore ab Agapeto diacono sanctissimæ Dei magnæ ecclesiæ. Quorum apex litterarius sic habet.

Τῷ θειοτάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ ἡμῶν Ἰουστινιανῷ Ἀγαπητὸς ὁ ἐλάχιστος διάκονος.

Divo & pientissimo Imperatori nostro Justiniano, Agapetus minimus diaconus.

ΤΙμῆς ἁπάσης ὑπέρτερον ἔχων ἀξίωμα, βασιλεῦ, πρὸς ὑπὲρ ἅπαντας ἐτύχθης σε ἀξιώσαντα Θεοῦ. ὅτι καθ' ὁμοίωσιν τῆς ἐπουρανίου βασιλείας ἔδωκέ σοι τὸ σκῆπτρον τῆς ἐπιγείου δυναστείας, ἵνα τοὺς ἀνθρώπους διδάξῃς πῶς τὸ δίκαιον φυ-

HOnore quolibet sublimiorem quum habeas dignitatem, ô Imperator, honoras supra omnes qui hoc te dignatus est Deum: quoniam juxta similitudinem cœlestis regni, tradidit tibi sceptrum terrenæ potestatis, ut homines edoceres justi custodiam, &

eorum

eorum qui adversus ipsum insaniunt, insectareris latratum, tum ipsius obtemperans legibus, tum subditos tibi regens legitimé.

2. Ceu gubernator vigilat perpetuò Imperatoris oculatissimus intellectus, continens tutò æquitatis clavos, atque expellens fortiter impetuosos iniquitatis fluctus, ut nè cymba mundanæ Reipublicæ illidatur fluctibus iniquitatis.

3. Divinum documentum & potissimum nos homines, ut cognoscat se quisque, docemur. qui enim se ipsum cognovit, cognoscet Deum: Deum verò qui cognovit, assimilabitur Deo: assimilabitur autem Deo, qui dignus factus Deo est: dignus denique fit Deo, qui nihil indignum patrat Deo, sed qui ut cogitat quæ ipsius sunt, ità tam loquitur quæ cogitat, quàm facit quæ loquitur.

λακλυ, χ) σὺ κα)' αὐ-
τ᾽ λυσιτέλειαν ἐκδιώξεις
τ᾽ ὑλακὴν ἐπὶ σὲ αὐ-
τῦ βασιλεύοντος νό-
μων, χ) σὺ ἐπὶ σὲ
βασιλέων ἐννόμως.

2. Ὡς κυβερνήτης
ἀγρυπνεῖ διαπαντὸς ὁ
τ᾽ βασιλέως πολυόμ-
μα)ος νῦς, διακατέ-
χων ἀσφαλῶς τ᾽ εὐνο-
μίας πηδ᾽ ὄιακας, χ) ἀ-
πωθύμενος ἐρρωμένως τ᾽
ἀνομίας τὰς ῥύακας, ἵνα
τὸ σκάφος τ᾽ πα)ρικοσμίου
πολιτείας μὴ προσπέσῃ
κύμασιν ἀδικίας.

3. Θεῖον μάθημα
χ) πρῶτον, ἡμᾶς ἀνθρώ-
πους τὸ γνῶναί πινα
ἑαυτὸν διδασκόμεθα. ὁ
γὰ ἑαυτὸν γνὺς, γνώ-
σεται Θεόν· Θεὸν δ᾽ ὁ
γνὺς, ὁμοιωθήσεται
Θεῷ· ὁμοιωθήσεται δ᾽
Θεῷ, ὁ ἄξιος γενόμε-
νος Θεῦ· ἄξιος δ᾽ γί-
νεται Θεῦ, ὁ μηδὲν
ἀνάξιον πράττων Θεῦ,
ἀλλὰ φρονῶν μὲ τὰ
αὐτῦ, λαλῶν δ᾽ ἃ φρο-
νεῖ, ποιῶν δ᾽ ἃ λαλεῖ.

4. Majo-

4. Ἐπὶ πρεσβύτων εὐγενείας μηδεὶς ἐναβρυνέσθω. πηλὸν γὰρ ἔχουσι πάντες τῆς γένεως πρεσβύτεροι, καὶ οἱ ἐν πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ καυχώμενοι, καὶ οἱ ἐν πενίᾳ καὶ νόσῳ πενθοῦντες, καὶ οἱ διαδήμασι περικείμενοι, καὶ οἱ διὰ δώματα πρικείμενοι. μὴ τοίνυν εἰς πλοῦτον ἐγκαυχώμεθα γένους, ἀλλ' ἐπὶ χρηστότητι σεμνυνώμεθα τρόπων.

4. Majorum nobilitate nè quis delicietur. Limum enim habent omnes generis auctorē, & qui purpurâ byssóque turgent, & qui paupertate & adversa valetudine affliguntur, tam qui diademate redimiri sunt, quàm qui per cubicula excubant. Nè igitur lutulentum jactemus genus, sed morum integritate gloriemur.

5. Ἴσθι, ὦ εὐσεβείας θεόδικτον ἄγαλμα, ὅτι ὅσῳ μειζόνων ἠξιώθης παρὰ θεοῦ δωρεῶν, τοσούτῳ μείζονος ἀμοιβῆς ὀφειλέτης ἐγένου παρ' αὐτοῦ. ἐχρῆν ἀπόδος τῷ ἐνεργάτῃ τὸ χρέος τῆς εὐχαριστίας, ἵνα λαμβάνοντι τὸ χρέος ὡς χάριν, καὶ τιμῶ χάριτος χάριν ἀνταιδόντι. αὐτὸς γὰρ ἀεὶ καὶ χαριτων ἄρχει, καὶ ὡς χρέος τὰς χάριτας ἀποδίδωσιν. εὐχαριστίαν δὲ ζητεῖ παρ' ἡμῶν, οὐ τιμὰ διὰ ῥημάτων ἀγαθῶν πρε-

5. Scito, ô pietatis divinitus fabricatū specimen, quia quantò majoribus dignus habitus es, tribuente Deo, muneribus, tantò majoris retributionis ipsi debitor es. Ergò redde benefactori debitum gratitudinis, acceptanti debitum ut meritum, & beneficio beneficium rependenti. ipse enim semper & beneficiis prior promeretur, & ut debitum beneficia repensat. Gratitudinem autem exigit à nobis, non quæ verborum blandorum pro-

prolatione, ſed quæ rerum piarum oblatione peragitur.

6. Nulla res adeò commendabilem reddit hominem, ut poſſe quidem quæ velit efficere, ſemper autem humana & velle & agere. Quoniam igitur à Deo tibi donata eſt facultas, quâ indigebat propter nos bona tua voluntas, omnia & velis & agas prout ei placet qui eam tibi dedit.

7. Terrenarum opum inſtabiles divitiæ fluviatilium undarum imitantur curſum. Modicùm enim affluunt his qui habere ſe eas arbitrantur: mox verò refluentes ad alios accedunt. Solus autem beneficentiæ theſaurus ſtabilis eſt poſſidentibus eum: bonarum enim actionum meritum ad auctores retorquetur.

8. Inacceſſus nimirum exiſtis hominibus

φορὰν, ἀλλὰ πίστει διὰ πραγμάτων εὐσεβῶν πεισφορᾶν.

6. Οὐδὲν ὅπως εὐδόκιμον ἐργάζεται ἄνθρωπον, ὡς δύνασθαι μὲν ἃ βέλεται πράττειν, ἀεὶ δὲ φιλάνθρωπα καὶ βέλεσι καὶ πράττειν. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ Θεοῦ σοι καιρίαις δύναμις, ἧς ἐδέετο δι' ἡμᾶς ἡ ἀγαθή σε βέλησις, πάντα καὶ βάλε καὶ πράττε, ὡς ἀρέσκει τῷ ταύτην σοι δεδωκότι.

7. Τῶν ὀπιγείων χρημάτων ὁ ἄσταθ- μότατος τῶν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον. Πρὸς ὀλίγον μὲν ἐπιῤῥέων τοῖς ἔχειν νομίζουσι· μετ' ὀλίγον δὲ παραῤῥέων, εἰς ἄλλους ἀπέρχεται· μόνος δὲ τῆς εὐπορίας ὁ θησαυρὸς μόνιμός ἐστι τοῖς κεκτημένοις αὐτόν· τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἔργων αἱ χάριτες ἐπὶ τοὺς ποιητὰς ἐπανατρέχουσιν.

8. Ἀπρόσιτος μὲν ἀνθρώποις διὰ

διὰ τὸ ὕψος τῆς κάτω βασιλείας· εὐπρόσιτος ὢν χήνη τοῖς δεομένοις, διὰ τὸ κράτος τῆς ἄνω ἐξουσίας· καὶ ἀνοίγεις τὰ ὦτα τοῖς ἐκ πενίας πολιορκουμένοις, ἵνα ἔυρῃς τιὼ τῆ θεῆ ἀκοὴν ἀνεῳγμένην. ὁποῖοι γὰρ ἂν τοῖς ἡμετέροις χρώμεθα σωφίλοις, τοιῶτον κἀπὶ ἡμᾶς ἐυρήσομεν ἢ δεσπότην.

9. Τὴν πολυμέριμνον τῆ βασιλέως ψυχὴν κατάστεξε δίκην ἐπισμίχεως χρὴ, ἵνα τοῖς θείοις αὐγαῖς ἀεὶ καλαστράπτηται, καὶ τῶν πραγμάτων τὰς κρίσεις ἐκεῖθεν διδάσκηται· οὐδὲν γὰρ ὅτω ποιεῖ τὰ δέοντα καθορᾶν, ὡς τὸ φυλάσσειν ἐκείνην διὰ παντὸς καθαρᾶν.

10. Ὡσπερ ἐπὶ τῶν πλεόντων, ὅταν μὲν ὁ αὐτῶν σφαλῇ, μικρὸν κέρδος τοῖς συμπλέουσι βλάβην· ὅταν δ' αὐτὸς κυβερνήτης, παντὸς ῥάζεται τῆ πλοίῳ ἀπώλειαν· οὕτω καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἂν μή τις

propter celsitudinem hujus quod hîc deorsum est imperii, facilis item aditu sis indigentibus ob vim supernæ illius potestatis: atque aperias aures his qui à paupertate obsidentur, ut invenias Dei auditum adapertum; quales enim erga nostros fuerimus consuetos, talem circa nos reperiemo Dominú.

9. Solicitam Imperatoris animam speculi in modum abstergi oportet, ut divinis splendoribo semper coruscet, rerúmque distincta judicia indè condiscat. nihil enim adeò facit quæ peragenda sunt conspicere, atque custodire eam perpetuò synceram.

10. Sicuti fit apud navigantes, cùm nauta errat, modicum affert navigantibus nocumentum: quum verò ipse gubernator, totius efficit navigii perniciem: sic & in civitatibus: si quis

quis ex ſubditis peccet, non tam rempublicam quàm ſeipſum lædit: ſin verò ipſe princeps, univerſæ infert Reipublicæ detrimentum. Is igitur ut non exiguam redditurus rationem, ſi quid neglexerit eorum quæ facto opꝰ ſunt, cum exquiſita diligentia & dictitet cuncta & factitet.

11. Circulus quidam humanarum revolvitur rerum, qui modò ſic, modò aliter agitat ipſas, & circumfert: atq; in his inæqualitas eſt, eò quòd nihil ex præſentibus in eodem ſtatu maneat. oportet igitur te, potentiſſime Imperator, in hac rerũ verſatili mutatione, immutabilẽ habere pietatis cognitionẽ.

12. Averſare adulatorum pellaceis ſermones, ut corvorum rapaceis mores. Illi namq; corporis effodiunt oculos, iſti autem animæ hebetant cogitatus, cùm

τῆ ἀρχομένων ἁμάρτῃ, ἢ τὸ κοινὸν τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτὸν ἀδικεῖ. ἐν δὲ αὐτοῖς ὁ ἄρχων, πάσης ἐργάζεται τῆς πολιτείας τὸ βλάβος. ὡς ἂν μεγάλας ὑφέξων εὐθύνας, εἴπερ παρεῖδε τῶν δεόντων, μὴ πολλῆς ἀκριβείας καὶ λεγέτω πάντα, καὶ πραττέτω.

11. Κύκλος τις τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶ περιέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ, καὶ περιφέρων· καὶ τούτοις ἀνισότης ὅτι, τοῦ μηδὲν τῶν παρόντων ἐν ταὐτῷ μένειν. δεῖ δὴ σε, κράτιστε Βασιλεῦ, ἐν τῇ τούτων ἀλλοιοτρόπῳ μεταβολῇ ἀμετάβλητον ἔχειν τὸν εὐσεβῆ λογισμόν.

12. Ἀποτρέπε τῶν κολάκων τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους, ὥσπερ τὰ κορακῶν τοὺς ἁρπακτικοὺς ῥόθους. οἱ μὲν γὰρ τὰ τοῦ σώματος ἐξορύττουσιν ὀφθαλμούς, οἱ δὲ τοὺς τῆς ψυχῆς ἐξαμβλώσι λογισμούς, μὴ

συγχω-

αὐχωρῶντες ὁρᾶν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν. ἢ γὰρ ἐπαινοῦσιν ἔνθ' ὄντε τὰ ψόγου ἄξια, ἢ ψέγουσι πολλάκις τὰ ἐπαίνων χρείττονα, ἵνα δυοῖν θάτερον αὐτοῖς ἁμαρτάνηται, ἢ τὸ χεῖρον ἐπιτιμώμενον, ἢ τὸ καλὸν ὑβριζόμενον.

quum non permittant perſpicere rerum veritatem. vel enim commendant nonnunquam quæ reprehẽſione digna ſunt, vel reprehendunt plerumq; quæ omni laude ſunt majora: ut de duobꝰ alterum ab ipſis committatur, vel pravorum laus, vel contumelioſus bonorum contemptus.

13. Ἴσον ἔδει χρὴ πάντοτε τὸ βασιλέως τὸ φρόνημα. τὸ γὰρ συμμεταβάλλεσθαι τοῖς τῶν πραγμάτων μεταβολαῖς, διανοίας ἀβεβαίου τεκμήριον γίνεται. τὸ δὲ παγίως ἐν τοῖς καλοῖς ἑρηρεῖσθαι, ὡς τὸ εὐσεβὲς ὑμῶν ἔσηκεν κράτος, καὶ μήτε πρὸς ἀλαζονείαν ἐξαίρεσθαι, μήτε πρὸς ἀθυμίαν καταφέρεσθαι, βεβηκότων ὄντων ἀσφαλῶς, καὶ ἀκραδάντων ἐχόντων τὸν ψυχήν.

13. Æqualem oportet ſemper eſſe Imperatoris animum: mutari enim pro rerum varietatibus, mentis inſtabilis argumentum efficitur. Firmiter autem bonis inhærere, quâ firmitate pium veſtrum corroboratum & fixum eſt imperium, & neque uſque ad inſolentiam extolli, neq; uſq; ad animi conſternationem dejici, in tuta veluti baſi ſtabilitorum eſt hominum, concuſsámque habentium animam.

14. Εἴπις κεκαθαρισμένον ἔχει τὸν λογισμὸν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀπάτῃ, καὶ βλέ-

14. Si quis purgatam habet cogitationem de humana deceptione, perſpicítque

sum naturæ vilitatem, brevitatémque & caducam sortem præsentis vitæ, ac carni conjunctas iniquitates; sordes, ad superbiæ nunquam illabetur præcipitium, quamvis in excelso dignitatis fastigio consistat.

15. Super omnia præclara quæ regnum habet, cultus divini corona regem exornat. Divitiæ namque abeunt, & gloria transit: sed vitæ Deo placentis gloria immortalibus seculis coextenditur, & trans oblivionis tenebras collocat possidenteis.

16. Vehementer mihi videtur absurdissimum esse, quòd divites & pauperes homines ex dissimilibus rebus detrimentum simile patiuntur. Illi namque satietate perrumpuntur, hi verò fame pereunt. Item illi occupant ultimos mundi terminos, hi non habent ubi cal-

πει τὸ ἐπιθανὸν τῆς ἐαυτῶν φύσεως, τότε βραχὺ ἡ ἀπόλαυσις τῆς ἐπαύλεως ζωῆς, καὶ τὸν σωρὸν ἀδηδόνων τῇ σαρκὶ ῥίπτον, εἰς τὸν τῆς ὑπερηφανίας οὐκ ἐμπεσεῖ κρημνὸν, κἂν ἐν ἀξιώματι ὑπάρχῃ ὑψηλῷ.

15. Ὑπὲρ πάντα τὰ βασιλέως τὰ ἔνδοξα, τῆς ὑσεβείας τὸ στέμμα τὸν βασιλέα κοσμεῖ. ὁ γὰρ πλοῦτος ἀπέρχεται, καὶ ἡ δόξα μετέρχεται. τὸ δὲ κλέος τὸ ἐνθέου πολιτείας εἰς θανάτους αἰῶσι συμπαρεκτείνεται, καὶ λήθης ἐπέκεινα τοὺς ἔχοντας ἵστησι.

16. Σφόδρα μοι δοκεῖ ἀτοπώτατον εἶναι, ὅτι πλούσιοι καὶ πένητες ἄνθρωποι ἐξ ἀνομοίων πραγμάτων βλάβην πάσχουσιν ὁμοίαν. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς κόρου διαῤῥήγνυνται, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθείρονται· καὶ οἱ μὲν κατέχουσι τοῦ κόσμου τὰ πέρατα, οἱ δὲ οὐκ ἔ-

χουσι

χεσι πᾶ ςῆσαι τὰ πλημμέλα. ἵνα πίνων ἄμφω τῆς ὑγείας τυχωσιν, ἀφαιρέσει καὶ προσθήσει τέτες θεραπεύτεον, καὶ πρὸς ἰσότητα τινὰ ἀνισότητα μετενεκτέον.

17. Ἐφ' ἡμῶν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν προεῖπέ τις τῶν παλαιῶν ἔσεσθαι, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. καὶ γὰρ φιλοσοφηθέντες ἠξιώθητε τῆς βασιλείας, καὶ βασιλεύσαντες οὐκ ἀπέστητε φιλοσοφίας. εἰ γὰρ τὸ φιλεῖν σοφίαν, ποιεῖ φιλοσοφίαν, ἀρχὴ δὲ σοφίας ὁ τῆς Θεοῦ φόβος, ὃν ἐν τοῖς στέρνοις ὑμῶν διαπαντὸς ἔχετε, εὐδηλον ὡς ἀληθὲς τὸ παρ' ἐμοῦ λεγόμενον.

18. Βασιλέα σε κατ' ἀλήθειαν θέλομαι, ὡς βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν δυνάμενον, καὶ τὸν στέφανον τῆς σωφροσύνης ἀναδησάμενον, καὶ τὸ πορφύρεον τῆς δικαιοσύνης

losa pedum vestigia sistant. Ut igitur utrique sanitatis fiant compotes, auferendo & diminuendo istos regere oportet, atq; ad æqualitatẽ inæqualitas transferenda est

17. Nostris temporibus ostensum est prosperæ vitæ tempus, quod prædixit quidam ex veteribus futurum, cùm vel philosophi regnarẽt, vel reges philosopharentur. nam philosophando digni habiti regno estis, & regnando à philosophia non desciviſtis. Si enim amare sapientiam, efficit philosophiã, principium autem sapientiæ, Dei est timor, quem in pectoribus vestris jugiter habetis, clarũ, quam verum sit quod à me dicitur.

18. Te secundùm veritatem regem assero, quippe qui & imperare ac dominari voluptatibus valeas, & sis coronã castitatis revinctus, & purpuram justitiæ in-

dutus. Aliis namq; potestatibus mors ipsa succedit: hujuscemodi verò regnum immortalem servat perpetuitatem. Iĕ aliæ hoc in seculo solvuntur, hæc autem à perpetuo supplicio liberatur.

19. Si honore, qui ab omnibus proficiscitur perfrui vis, præstare communem omnium benefactorem: nihil enim adeò attrahit ad benevolentiam, ut beneficii gratia, quæ datur indigentibus. quod enim ob metum præstatur obsequium, fucata est adulatio, ficti honoris titulo fallens eos qui ipsi animum adverterunt.

20. Venerandũ jure est vestrum imperium, quia hostibus quidem demonstrat potéstatem, subditis verò exhibet humanitatem: & cùm illos vincat armorum vi, inermi charitate vincitur à suis.

ἀμφιεσάμενον, ἢ μὲν γὰρ ἄλλη ἐξουσία † θάνατον ἔχει παραλῦσαι· ἡ δὲ τοιαύτη βασιλεία, τὸν ἀθάνατον σώζει διαμονήν· καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ λύεται, ἡ δὲ τῆς αἰωνίου κολάσεως ῥύεται.

19. Εἰ δὲ ὑπὸ πάντων βούλει καρποῦσθαι τιμὴν, γίνου τοῖς ἅπασιν εὐεργέτης κοινός· οὐδὲν γὰρ οὕτω πρὸς εὔνοιαν ἐφέλκεται, ὡς εὐποιΐας χάρις διδομένη τοῖς χρήσουσιν. ἡ γὰρ διὰ φόβον γινομένη θεραπεία, κατεγνωσμένη ὅτι δωρεία, πεπλασμένης τιμῆς ὀνόματι φενακίζουσα τοὺς αὐτῇ προσανέχοντας.

20. Σεμνὴ δικαίως ἐστὶν ἡ ὑμῶν βασιλεία, ὅτι τοῖς πολεμίοις μὲν δεικνύει † ἐξουσίαν, τοῖς ὑπηκόοις δὲ νέμει φιλανθρωπίαν, καὶ νικῶσα ἐκείνους τῇ δυνάμει † ὅπλων, τῇ ἀόπλῳ ἀγάπῃ σφῶν οἰκείων ἥττᾶται.

Ὅσον

Ὅσον γὰρ θηρίῳ καὶ προβάτῳ τὸ μέσον, τοσοῦτο ἀμφοτέρων ἡγεῖται τὸ διάφορον.

Quantum enim feræ & ovis interstitium est, tantum esse inter eos discrimen putatur.

21. Τῇ μὲν οὐσίᾳ τοῦ σώματος ἴσος πάντι ἀνθρώπῳ ὁ Βασιλεὺς, τῇ ἐξουσίᾳ δὲ τοῦ ἀξιώματος ὅμοιός ἐστι τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ. οὐ γὰρ ἔχει γῆς τὸν αὐτὸν ὑψηλότερον. χρὴ τοίνυν αὐτὸν καὶ ὡς Θεὸν μὴ ὀργίζεσθαι, καὶ ὡς θνητὸν μὴ ἐπαίρεσθαι. εἰ γὰρ καὶ εἰκόνι Θείᾳ τετίμηται. ἀλλὰ καὶ κόνει χοϊκῇ συμπέπλεκται. δι' ἧς ἐκδιδάσκεται τὸ πρὸς πάντας ἰσότιμα.

21. Essentiâ corporis æqualis est cuilibet homini imperator, potestate autem dignitatis cunctorum præsidi Deo similis est. Non enim habet in terris sequenquam altiorem. Oportet igitur ipsum ut Deum non irasci, & ut mortalem non efferri. Nam etsi effigie divinâ honoratus est, at pulveri tamen terreno connexus est: quo edocetur ut in omnes servet æqualitatem.

22. Ἀποδέχου τοὺς τὰ χρησὰ συμβουλεύειν ἐθέλοντας, ἀλλὰ μὴ τοὺς κολακεύειν ἑκάστοτε σπεύδοντας. οἱ μὲν γὰρ τὸ συμφέρον σωφρόσιν ἐν ἀληθείᾳ· οἱ δὲ πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς κρατοῦσιν ἀφορῶσι, καὶ σκιὰς σωμάτων τὰς σκιὰς μιμούμενοι, τοῖς παρ' αὐτῶν λεγομένοις σωφρόσι.

22. Amplectere eos qui bonorum te consiliorum admonitum volunt, non eos qui adulari fæpenumero student. Illi enim quod expedit revera perspiciunt: hi verò ad ea quæ placent potentibus respiciunt, corporúmque umbras imitantes, singulis eorum dictis applaudunt.

23. Talem te præsta tuos erga famulos, qualem optas erga te Dominum esse. Prout enim audimus, audiemur, & ut respicimus, respiciemur à divino cunctáque obtuente aspectu: priores igitur nos misericordiæ misericordiam conferamus, ut pari par recipiamus.

24. Sicut exquisita specula tales monstrant vultuum facies, qualia ipsa sunt archetypa, nitidas videlicet nitentium, tristeis autem eorum qui sunt tristes: eodem pacto justum Dei judicium nostris actionibus assimilatur. Qualia enim sunt quæ à nobis præstantur, talia ipse nobis par pari referens exhibet.

25. Consulta quæ agenda sunt, cunctanter: exequere autem quæ decreveris, maturé: quoniam periculosum est admodum, inconsidera-

23. Τοιοῦτος γίνου πρὸς τοὺς σοὺς οἰκέτας, οἷ ἂν ἔυχῃ σοὶ τὸν δεσπότην γενέσθαι. ὡς γὰρ ἀκούομεν, ἀκουσόμεθα· καὶ ὡς ὁρῶμεν, ὀφθησόμεθα· καὶ ὑπὸ τοῦ θείου καὶ παντεφόρου βλέμματος σκεψεύγκωμεν ἔλεον τὸν ἔλεον, ἵνα τὸ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀντιλάβωμεν.

24. Ὡς γὰρ τὰ ἀκριβῆ τῆς κατόπτρων ταιαύτας δείκνυσι τὰς τῆς προσώπων ἐμφάσεις, οἷάπερ ὄντα τὰ πρωτότυπα, φαιδρὰ μὲν τῆς φαιδρυνομένων, σκυθρωπὰ δὲ τῆς σκυθρωπαζόντων· οὕτω καὶ ἡ δικαία τοῦ Θεοῦ κρίσις τοῖς ἡμετέραις πράξεσιν ἐξομοιοῦται. οἷαπερ γὰρ ἂν ᾖ τὰ παρ' ἡμῖν εἰσπραττόμενα, τοιαῦτα ἡμῖν ἐν τῇ ἀμοίβῃ παρίστησι.

25. Βουλοῦ μὲν τὰ πρακτέα, βραδέως, ἐντέλει δὲ τὰ κριθέντα, σπουδαίως. ἐπεὶ λίαν ἔστι σφαλερὸν, τὸ ἐν τοῖς

τοῖς προϛάγμασιν ἀπεί-
σκεπτον. εἰ γὰρ τὰ ἐξ
ἀβελίας τις ἐννοήσει
καιρὸς, τότε γνώσεται
κἀκῶς τῆς εὐβελίας τὰ
χρήσιμα, ὡς καὶ τῆς
ὑγείας πρὸ κάκειν μᾶ
πρὸ τοῦ πεῖραν τῆς νόσου.
δεῖ τοίνυν, εὐφρονέ-
στατε Βασιλεῦ, καὶ βου-
λῇ σωφρονεστέρᾳ, καὶ εὐ-
χῇ σωτηριωτέρᾳ, ἐξε-
ράνᾶν ἀκριβῶς τὰ
συμφέροντα τῷ κό-
σμῳ.

26. Ἄειρε δεσποτικὸν
πρὸ ἀγαθοῦ σου
βασιλείαν, εἰ πάντα
ἀποδέχεσθαι ἐφορᾷν, καὶ
μηδὲν ἀνέχη παρο-
ρᾶν. ἐ γὰρ μικρὸν ὅπι
σοὶ ὄφ μικρὸν εἶ)
δοκεῖ ἐν συγκρίσει τῶν
σῶν, ἐπειδὴ καὶ ῥῆμα
βασιλέως ϕιλὸν με-
γάλου ἔχει παρὰ πᾶ-
σιν ἰσχύν.

27. Σαυτῷ πρὸ τῦ
φυλάττειν νόμους,
ὑπόδες ἀναγκαίως, ὡς
μὴ ἔχων ὅπι γῆς τὸν
δυνάμενον ἀναγκάζειν.

ta in rebus temeritas. Si quis enim quæ ex inconsulta mente proveniunt mala, conceperit animo, facilè comperiet boni consilii commoda, ut qui sanitatis dotem post ægrotationis experimentum persentiscunt. Debes igitur, cordatissime rex, tum consilio prudentiore, tum precibus ad Deum impensioribus exquirere diligenter quæ mundo sunt profutura.

26. Optimè reges egregium tuum imperium, si omnia des operam perspicere, nec negligere patiare quicquam. neque enim parvum est in te, quod parvum esse apparet comparatione tuorum: quoniam vel exile Imperatoris verbum ingentem obtinet apud omnes vim.

27. Tibiipsi custodiendi leges impone necessitatem, quum non habeas in terris qui te possit cogere.

Sic enim tum legum præ te feres cultum ipſe, ante alios eas reverendo: tum ſubditis conſtabit, legum prævaricationem periculi non eſſe immunem.

28. Peccare, & non cohibere peccanteis, juxta æſtima. Si quis enim in civitate vitam quidem ipſe traducat juſtè, toleret autem viventeis iniquè, ſocius malorum apud Deum judicatur. Quòd ſi velis biſariam approbari, ut pulcherrima quæq; gerenteis honora, ità teterrima patrantibus ſuccenſe.

29. Expedire admodum arbitror, effugere pravorum contubernia. Qui enim cum hominibus improbis ſemper verſatur, eum vel pati vel diſcere malum aliquod neceſſe eſt: qui verò unà cum bonis degit, vel imitationem honeſtorum edocetur, vel diminutionem vitiorum condiſcit.

ὅτω γὰρ καὶ τὴν νόμων ἐπιδείξεις τὸ σέβας, αὐτὸς πρὸ τῶν ἄλλων τέτυς αἰδούμενος, καὶ τοῖς ὑπηκόοις φανήσεται τὸ παρανομεῖν ἐκ ἀκίνδυνον.

28. Ἴσον τῷ πλημμελεῖν, τὸ μὴ κωλύειν τὸν πλημμελοῦντας λογίζε. κἂν γάρ τις πολιτεύηται μὴ ἐνθέσμως, ἀνέχηται δὲ τῶν βιάντων ἀθέσμως, συνεργὸς τῶν κακῶν παρὰ Θεῷ κρίνεται. εἰ δὲ βέλει δηλῶς εὐδοκιμεῖν, καὶ τὸν τὰ κάλλιςα ποιοῦντας πρέπον, καὶ τοῖς τὰ χείριςα δρῶσιν ἐπίπονον.

29. Λίαν συμφέρειν ὑπολαμβάνω, τὸ φεύγειν τὰς τῶν κακῶν συνδιατριβάς. τὸν γὰρ συνόντα πάντοτε ἀνθρώποις πονηροῖς, ἢ παθεῖν ἢ μαθεῖν ἀνάγκη τι πονηρόν. ὁ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς συνδιάγων, ἢ μίμησιν τῶν καλῶν ἐκδιδάσκεται, ἢ μείωσιν τῶν κακῶν ἐκπονεῖ. 30. Ἐξ-

30. Ἐγκόσμιον ὑπὸ Θεοῦ πεπιστευμένος βασιλείαν, μηδενὶ χρῶ τῶν πονηρῶν πρὸς τὰς τῆς πράγματος διοικήσεις, ἂν γὰρ ἄν ἐκεῖνοι κακῶς διαπράξωνται, λόγον ὑφέξει Θεῷ, ὁ τίνα ἰσχὺν αὐτοῖς δεδωκώς. μὴ πολλῆς ἐντεῦθεν ἐξετάσεως αἱ τῆς ἀρχόντων προβολαὶ γινέσθωσαν.

30. Terrarum orbis à Deo cùm concreditum tibi sit regnum, cave ne aliquo utaris ex pravis ad rerum administrationes. Quæ enim illi perperam fecerint, eorum rationem reddet Deo, qui peccandi facultatem ipsis indulserit. Magnâ igitur & diligenti cum perscrutatione magistratuum promotiones fiant oportet.

31. Ἴσον νομίζω κακὸν καὶ τῆς ἐχθρῶν δυμῶδες ταῖς κακουργίαις, καὶ τῆς φίλων θελγέδος ταῖς κολακείαις. δεῖ γὰρ πρὸς ἑκατέρους ἀνδρίζεσθαι, καὶ τὸ πρέπον μηδαμῶς ἀφίστασθαι, μήτε τίνα ἀλόγιστον ἐκείνων δυσμένειαν ἀμυνόμενον, μήτε τὴν ἐπίπλαστον τούτων εὐμένειαν ἀμειβόμενον.

31. Æquale reor esse malum, & inimicorum exeandescere flagitiis, & amicorum permulceri blanditiis. Oportet enim utrisque viriliter resistere, nec usquam à decoro discedere, neque irrationabilem eorum malevolentiam ulciscendo, neque fictitiam horum benevolentiam remunerando.

32. Ἡγοῦ τούτους εἶναι φίλους ἀληθεστάτους, μὴ τοὺς ἐπαινοῦντας ἅπαντα τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα, ἀλλὰ τοὺς κρίσει

32. Existima verissimos amicos, non qui laudent omnia quæ dicantur abs te, sed qui nihil non integro judi-

cio facere contendunt: sic ut gratulentur tibi, si bene: tristentur contrà si perperam dixeris fecerísve. Hi enim revera ab omni fraude abhorrentis amicitiæ præ se ferunt insignia.

33. Nè mutet tibi magnanimam mentem terrenæ hujus potestatis moles, sed ut fragilem fatóque obnoxium regens principatum, immutabilem habeto mentem in rebus mutabilibus, nimiâ neque lætitiâ sublimem te extollens, neque mœstitiâ vilescens.

34. Sicut aurum, quamvis modò sic, modò aliter ab arte transfiguretur, atque ad varias ornamentorum species transformetur, permanet tamen id quod est, nec mutationem patitur: sic ipse quoque, inclytissime Rex, licet aliud ex alio per gradus obtinueris imperium, pervene-

δικαίᾳ πάντα πρᾶττειν συναδζοντας, καὶ συνηδομένους μὲν ἐπὶ τοῖς χρηστοῖς, συνλυπζομένους δ' ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις. ἤτοι γὰρ ἄντως ἀψευδεστάτης φιλίας δεικνύουσι τεκμήρια.

33. Μὴ μεταβαλέτω σοι τὴν μεγαλόφρονα γνώμην τῆς ἐπιγείου ταύτης δυναστείας ὁ ὄγκος, ἀλλὰ ὡς ἐπίκηρον δίπτυχον ἀρχὴν, ἀτρεπτον ἔχε τὸν νοῦν ἐν πράγμασι τρεπτοῖς, μήτε ἐν ταῖς εὐθυμίαις ἐξυψούμενος, μήτε ἐν ταῖς ἀθυμίαις ταπεινούμενος.

34. Ὡς δὲ χρυσὸς ἄλλοτε ἄλλως ὑπὸ τῆς τέχνης μεταπλάττεται, καὶ εἰς διάφορα κοσμίων εἴδη μεταποιούμενος, ὅλος ὅτι διαμένει, καὶ προσλὴν οὐχ ὑπομένει· οὕτω καὶ αὐτὸς, ἐνκλεέστατε βασιλεῦ, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀμείβων ἀρχὴν, φθάσας ἤδη καὶ αὐτὴν τὴν ἀρχὴν

ἀνωτάτω τιμὴν, ὁ αὐτὸς διαμένεις οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν, ἀνεπιδόατον ἔχων ὂν τῷ κλήρῳ τὸ φρόνημα.

risque ad ipsum supremum honorem, idem tamen permanes non in eisdem rebus, immutabilem continens in officio animum.

35. Νόμιζε τότε βασιλεύειν ἀσφαλῶς, ὅταν ἑκόντων ἀνάσσῃς ἤδη ἀνθρώπων. τὸ μὲν γὰρ ἀκουσίως ὑποταττόμενον σαθρόν, καιρῷ λαβόμενον τὸ δὲ τοῖς δεσμοῖς τῆς εὐνοίας κρατούμενον, βεβαίαν ἔχει πρὸς τὸν κρατοῦντα τὴν εὐπείθειαν.

35. Existima tunc demum te tutò regnare, cùm volentibus imperas hominibus. Quod enim invito animo subjicitur, seditionibus fluctuat, capta occasione: quod verò vinculis benevolentiæ regitur, stabilem servat erga rectorem obedientiam.

36. Ἵνα τὸ κράτος τῆς βασιλείας ποιήσῃς ἀοίδιμον ἴσθι ἔχειν κατὰ τῶν ὑπηκόων ἁμαρτανόντων ὀργὴν, τοσαύτην ἔχειν καὶ κατὰ σαυτὸν πλημμελοῦντα. ἀξίου· οὐδεὶς γὰρ ἰσχύει τὸν ἐν ἐξουσίᾳ πλημμελοῦντα παιδεύειν, εἰ μὴ λογισμὸς οἰκεῖος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πλημμελοῦντος κινήσῃ.

36. Ut dominium imperii facias decantabile, quantam habes adversus subditos peccanteis iram, tantam habendam esse tibi, adversus teipsum peccantem, censeto. Nemo enim valet tanta pollentem potestate corrigere, nisi ratio propria quæ ex ipso peccante moveatur.

37. Ὁ μεγάλης ἐξουσίας ἐπλαδόμενος, τὸν ἀσπάζεται τῆς ἐξουσίας

37. Magnam qui potestatem adeptus est, largitorem potestatis imi-

tetur pro viribus. Si enim imaginem gestat omnium præsidis Dei, atque per ipsum continet rerum principatum, in eo maximè imitabitur Deum, ut non existimet quicquam misericordiâ pretiosius.

38. Super aurum & lapidem pretiosum beneficentiæ divitias nobis veluti thesaurum recondamus. Illæ namque tum in præsenti vita oblectant spe futuræ fruitionis, tum in futurâ dulcedinem afferunt, experimento gustúque speratæ beatitudinis: quæ verò nunc circa nos apparent, tanquam nihil ad nos pertinentia, nè nos allectent.

39. Da operam ut eos splendidioribus demerearis remunerationibus, qui cum benevolentia capessunt quæ mandantur abs te. Hoc enim pacto & bonorum augebis alacritatem, &

μιμέ᾽ δω χῆ δωδαμιν. εἰ γάρ πως τὴν εἰκόνα φέρει τὸ ὑπὸ πάντων Θεῦ, ϗ δι᾽ αὐτῦ κατέχει τὴν ὑπὸ πάντων ἀρχὴν, ἐν τέτῳ δὴ μάλιστα τὸν Θεὸν μιμήσεται, τῷ μηδὲν ἡγεῖδῆ τὸ ἐλεεῖν φρονιμώτερον.

38. Ὑπὲρ χρυσίον ϗ λίθον τίμιον τῆς ἐυποιΐας τὸν πλῦτον ἑαυτοῖς θησαυρίσωμεν, τὸν ϗ ὧδε καταφραίνονλα τῇ ἐλπίδι τῆς μελλύσης ἀπολαύσεως, ϗ μὴ εἶ καταγλυκαίνονλα τῇ πείρᾳ τῆς ἐλπιδείσης μακαριότη Θ· τὰ δ᾽ νῦν φαίνεδαι ἡμᾶς, ὡς ὐδὲν φρὸς ἡμᾶς μὴ τρεπέτω ἡμᾶς.

39. Σπέυδαζε λαμπροτέραις ἀμείβεδαι δωρεαῖς τὸν μετ᾽ ἐυνοίας πιθόμενον τὰ παρὰ σοῦ φρασσόμενα, τέτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ, ϗ τὴν ἀγαθῶν ἐπαυξήσεις τῶν φρο-

δυμίαν,

θυμίαν, καὶ τοὺ πονηρὸς διδάξεις μεθαμαθεῖν τὴν κακίαν. τὸ γὰρ αὐτὴν ἀξιοῦν τοὺ μὴ τὰ αὐτὰ ποιεῖν ἄγαν ὄζειν ἀθέμιτον.

malos docebis ut dediscant malitiam. Eisdem enim censeri dignos qui non eadem faciunt, nimis nefarium est.

40. Τιμιώτατον πάντων ὄζειν ἡ βασιλεία. τότε δ' μάλιστα τοιοῦτόν ὄζειν, ὅταν ὁ τοῦτο φορῶν τὸ κράτος, μὴ πρὸς αὐθάδειαν ῥέπῃ, ἀλλὰ πρὸς ὀπιείκειαν βλέπῃ, τὸ μὲν ἀπάνθρωπον, ὡς θηρίων δεῖς ὑπερφόβως, τὸ δ' φιλάνθρωπον ὡς θεοείκελον ἐνδεικνύμενος.

40. Pretiosissimum omnium est imperium. Tunc verò vel maximè hujuscemodi est, cùm hac qui circundatus est potestate, non ad pertinacem & temerariam sævitiam propensus sit, sed ad æquitatem respiciat, inclementiam ut ferinam aversando: humanitatem, ut Deo similem præ se ferendo.

41. Ἴσως πρὸς τε φίλους καὶ ἐχθροὺς ποιοῦ τὰς κρίσεις, μήτε τοῖς εὐνοῦσι χαριζόμενος διὰ τὴν εὔνοιαν, μήτε τοῖς δυσμενέσιν ἀνθιστάμενος διὰ ἀπέχθειαν. ἐπειδὴ τῆς αὐτῆς ὄζειν ἀτοπίας, καὶ δίκαιον τὸν ἄδικον, εἰ καὶ φίλος ὑπάρχει, καὶ ἀδικεῖν τὸν δίκαιον, εἰ καὶ ἐχθρὸς τυγχάνει. τὸ γὰρ κακὸν

41. Æqua lance, tam ad amicos quàm ad inimicos vergens, judicandi munus obito, neq; benevolis de te gratificans ob benevolentiam: neque malevolis resistens, propter inimicitias. quoniam ejusdem est absurditatis, & injustum ut justum probare, etsi sit amicus, & injuriam justo inferre, etsi sit inimicus: malum

enim

enim utrobique simile est, tametsi in contrariis inveniatur.

42. Intenta mente auscultari debent rerum judices. Difficilis namq; captu est justi inventio, faciléque effugere solet non admodum attendentes. Quòd si prætermissâ dicentium eloquentiâ, dictorúmque neglecta verisimilitudine, ad penitissimam intentionum profunditatem penetraverint, sic demum haurient quod ab ipsis quæritur, geminíque insontes erunt delicti, neque ipsi honestum prodendo, neque aliis id ut committant concedendo.

43. Æqualia numero sideribus etsi habueris rectè facta, non tamen superabis Dei bonitatem. Quæcunq; enim quispiam obtulerit Deo sua, ipsi offeret ex suis. Et sicut anteire nulli datur

ἐν ἀμφοτέροις ὅμοιον, κἂν ἐν τοῖς ἐναντίοις ἐυρίσκηται.

42. Νενεχῶς ἀκροᾶσθαι δεῖ τοὺς τῶν πραγμάτων κριτάς. Δυσθήρατον γάρ ὄντι τὸ δικαίου εὕρεσις, ῥᾳδίως ἐκφεύγουσα τοὺς μὴ λίαν προσέχοντας. ἐν ᾗ γὰρ τῶν λεγόντων ἀρένλες δεινότητα, καὶ τῶν λεγομένων περέντες πιθανότητα, εἰς τὸ βάθος τῶν νοημάτων ἑαυτοὺς ἐμβάλλωσιν, ὅτως ἀνιμήσονται τὸ παρ' αὐτῶν ζητούμενον, καὶ διπλοῦν ἁμαρτίαν ἐκφύξονται, μήτε αὐτοὶ τὸ καλὸν προδιδόντες, μήτε ἄλλοις τοῦτο δρᾶν συγχωροῦντες.

43. Ἰσάριθμα τοῖς ἄστροις ἂν κλίνῃς τὰ κατορθώματα, ἀλλ' οὐ μὴ νικήσεις τοῦ θεοῦ ἀγαθότητα. ὅσα γὰρ ἄν τις προσενέγκῃ θεῷ ἐκ τῶν αὐτοῦ, τὰ αὐτοῦ προσφέρει αὐτῷ καὶ ὡς ἔκ-

ειν

αν ἐν τῷ ἡλίῳ σκιὰν, φθαλαμβάνεται ἀεὶ καὶ ἥλιαν ἐπειγόμενον, ὥσπερ ὑδὲ τὴν ἀνυπέρβλητον τοῦ Θεοῦ χρηστότητα ἐυποιΐας ἀφθόνους ἄνθρωποι.

44. Ἀδιάπτωτός ἐστι ἐυποιΐας ὁ πλοῦτος. ἐν τῷ διδόναι γὰρ λαμβάνεται, καὶ ἐν τῷ σκορπίζειν συνάγεται. τοῦτον ἔχων ἐν τῇ ψυχῇ σου, πλουσιόδωρε βασιλεῦ, δίδε πᾶσι δαψιλῶς τοῖς αἰτοῦσι παρὰ σοῦ ἀπειροπλασίας γὰρ ἕξεις τὰς ὑπὲρ τούτων ἀμοιβὰς, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς σῆς ἔργων ἀνταδόσεως.

45. Νεύματι Θεοῦ πλὴν βασιλείαν λαβὼν, μίμησαι αὐτὸν δι' ἔργων ἀγαθῶν· ὅτι τῷ ἓν ποιεῖν δυναμένων ἐγένου, ἀλλ' ὃ τῷ ἓν πάσχειν δεομένων. τὸ γὰρ ἕτοιμον τῆς σῆς χρημάτων δαψιλείας ἀνεμποδίστον· ὅτι πρὸς τὰς σὰς πενήτων ἐυποιΐας.

suam in sole umbram, prævenientem semper, vel nimis properantem; ita insuperabilem Dei bonitatem nulli benefactis homines excedent.

44. Inexhauſtæ ſunt beneficentiæ opes. Nam largiendo acquiruntur, & diſſipando colliguntur. Has tuo inſitas animo habens, munificentiſſime Imperator, largire omnibus affatim petentibus abs te. Infiniticuplas enim pro eis habebis remunerationes, quum tempus operæ remunerandi venerit.

45. Nutu Dei regnum adeptus, imitare eum bonis operibus: quia inter eorum numerum natus es, beneficio qui afficere poſſent, non qui affici poſtulant. paratæ enim rerum copiæ nullum impedimentum eſſe poteſt, quo minùs conferantur in pauperes beneficia.

46. Si-

46. Sicut oculus innatus est corpori, ità Imperator mundo adaptatus est, à Deo datus pro administratione eorum quæ usui sunt. Oportet igitur eum omnibus hominibus quasi propriis membris prospicere, ut proficiant in bonis, non malorum offensaculo illidantur.

47. Tutissimam arbitrare salutis tuæ custodiam, nullâ quenquã ex subditis afficere injuriâ; qui enim offendit neminem, suspectum habet neminem: quòd si nullâ quenquam afficere injuriâ tutelam conciliat, longè beneficiis collatis magis id præstabit: nam ut tutelam exhibet, ità charitatem non prodit.

48. Esto subditis, pientissime Imperator, & formidabilis ob excellentiam potestatis, & amabilis ob largitionem beneficentiæ. Neque formidinẽ contemnens,

46. Ὡς τὸ ὀφθαλμὸς ἔμπεφυκε σώματι, ὕτω βασιλεὺς τῷ κόσμῳ ἐνήρμοσται, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένος εἰς συνεργίαν τῶν συμφερόντων. χρὴ οὖν αὐτὸν, ὡς ἰδίοις μέλεσιν ὅλου πάντων ἀνθρώπων προνοεῖν, ἵνα προκόπτωσιν ἐν καλοῖς, καὶ μὴ προσκόπτωσιν ἐν κακοῖς.

47. Ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τῆς σωτηρίας σε φυλακὴν, τὸ μηδένα τινὰ τῶν ὑπηκόων ἀδικεῖν. ὁ γάρ τινα μὴ ἀδικῶν, οὐκ ὑποζητεῖται τινα· εἰ δὲ τὸ μὴ ἀδικεῖν ἀσφάλειαν προξενεῖ, τὸ εὐεργετεῖν πολλῷ πλέον. τὸ ἀσφαλὲς γὰρ δίδωσι, καὶ τὸ προσφιλὲς ὁ προδίδωσι.

48. Γίνου τοῖς ὑπηκόοις, εὐσεβέστατε Βασιλεῦ, καὶ φοβερὸς, διὰ μὲν ὑπεροχὴν τῆς ἐξουσίας· καὶ ποθεινὸς, διὰ μὲν παρουσίαν τῆς εὐποιΐας. Μήτε τὸ φόβερὸν καταφρονῶν, διὰ τὸν

πόθον

πίδον, μήτε τῆς πόθου παραμελῶν, διὰ τὸ φόβον. ἀλλὰ τὸ ἥμερον ἔχων ἀκαταφρόνητον, καὶ τὸ εὐκαταφρόνητον ἔχων ἀνήμερον.

propter amorem; nec item amorem negligens propter formidinem sed tam manſuetudine præ te ferens haud aſpernabilem, quàm aſpernabilem familiaritatem immiti ſeveritate caſtigans.

49. Ἃ τοῖς ὑπηκόοις νομοθετεῖς διὰ μὲν λόγων, ταῦτα φθάνων ὑπέδειξας διὰ δὲ ἔργων, ἵνα τοῖς λόγοις, οἷς πείθεις, καὶ λεγομένοις σωφρονίζεται εἰθ', ὅτω καὶ εὐδόκιμον ἐπιφανῆ σε τὸ κράτος, καὶ λέγων πρακτικῶς, καὶ πράττων λογικῶς.

49. Quæ ſubditis verbo quaſi lege præſcribas, hæc tu præveniens re ipsâ præſtitiſti, ut verbis, quibus perſuades, integra quoq; vita adſtipuletur ſic enim commendabile tuum aſſeverabis imperium, ſi & ratocineris non ſine opere, & opereris non ſine ratione.

50. Πλέον ἀγάπα, Βασιλεῦ γαληνώτατε, τοὺ λαμβάνειν παρὰ σῆς χάριτος ἱκετεύοντας, ὑπὲρ τοὺ ἀπαιτεῖν δωρεάς σοι φερόντας. τοῖς μὲν γὰρ ὀφειλέτης ἀμοιβῆς καθίστασαι· οἱ δέ σοι τὸν Θεὸν ὀφλέτην ποιοῦσι τὸν οἰκειούμενον τὰ εἰς αὐτὸν γινόμενα, καὶ ἀμειβόμενον ἀγαθοῖς ἀνταδόσεσι τὸν φιλοδότην

50. Eos plus ama, ſereniſſime Imperator, accipere abs te beneficia qui ſupplicant, quàm tibi contendunt offerre munera. His enim debitor referendi gratiam efficeris: illi verò Deum dant tibi vadem, vendicantem ſibi, pertineréque ad ſe putantem, quæcunque erga ſupplices contuleris, & remunerantem bonis retributionibus tuam tam piam

am, quàm perhumanam intentionem.

51. Solis profectò partes sunt, illustrare radiis orbem. Principis verò virtus est, egenorum misereri. Porrò, illo clarior est Imperator, qui pius est. Ille namq; cedit succedenti nocti: hic autē rapacitati pravorum non concedit indulgérve quicquam, sed lumine veritatis iniquitatis occulta coarguit.

52. Priores quidem te Imperatores principatus adornavit: tu verò eum, præstantissime, illustriorem reddidisti: mansuetudine temperans diluénsque potestatis fastum, bonitatéque vincens adeuntium te formidinem. Quapropter tuæ serenitatis portum subeunt omnes qui misericordiâ indigent, fluctibúsque paupertatis liberati, gratiarum actores hymnos ad te missitant.

51. Ἡλίου μὲν ἔργον ὄζει, τὸ καταλάμπειν τοῖς ἀκτῖσι τὴν κλίσιν. ἀνακτὸς δὲ ἀρετὴ, τὸ ἐλεεῖν τοὺς δεομένους. κἀκεῖνα μὲν φαιδρότερος ὁ εὐσεβὴς βασιλεύς. ὁ μὲν γὰρ ὑποχωρεῖ τῇ διαδοχῇ τῆς νυκτός· ὁ δὲ οὐ παραχωρεῖ τῇ συναφπαγῇ τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας ἐξελέγχει τὰ κρυπτὰ τῆς ἀδικίας.

52. Τὰς μὲν σὲ βασιλεῖς ἡ ἀρχὴ κατεκόσμησε· σὺ δὲ ταύτην, πρᾳότητι, φαιδροτέραν ἐποίησας, ἡμερότητι κεινῶν τῆς ἐξουσίας τὸν ὄγκον, καὶ χρηστότητι νικῶν τὸ σεμνότατον σοὶ τὸ φόβον. ὅθεν τῷ λιμένι τῆς σῆς γαληνότητος πάντες σπεύδομεν οἱ ἐλέους δεόμενοι, καὶ τῶν κυμάτων τῆς πενίας ἀπαλλαττόμενοι, εὐχαριστηρίους ὕμνους σοὶ ἀναπέμπομεν.

53. Ὅσοι

53. Ὅσον τῇ δυνάσειᾳ πάντων ὑπερέχεις, τοσοῦτον καὶ τοῖς ἔργοις ὑπερλάμπειν ἀγωνίζου. ἐπαλογοῦσα γὰρ τῷ μεγέθει τὴν ἀνδρείας τὸν ἔργασίαν τῆς καλῶν ἀπαιτεῖσθαι φροντίδος. ἵνα τοίνυν παρὰ Θεοῦ ἀναγορευχθῇς, μὴ τῷ στεφάνῳ τὴν ἀπήνην βασιλείας, κἂν σὺ καὶ τὸ στέμμα τῆς τῶν πενήτων εὐπορίας.

53. Quantùm potestate cæteris antecellis, tantùm factis etiam emicare ante alios enitere. Persuasissimum enim habe, eam abste postulari honestorum operationem, quæ magnitudini virium proportione respondeat. Ut igitur à Deo quasi per præconẽ victor declareris, coronâ invicti imperii tuo capiti impositâ, coronam etiam ex promerendis pauperibus acquirito.

54. Σκόπει, πρὶν ἐπιτάξῃς ἃ θέλεις, ἵνα σεσιτάρχῃς ἐμφρόνως ἃ θέμις. εὐόλισθον γὰρ τὸ τῆς γλώττης ὄργανον, καὶ μέγιστον παρέχει τοῖς ἀμελοῦσι κίνδυνον. εἰ δὲ τὸ εὐσεβοῦν λογισμὸν ὡς μουσικὴν ἐπιστήσεις αὐτῷ, τὸ παναρμόνιον τῆς ἀρετῆς ἀναμρύσεται μέλος.

54. Contemplator, priusquam mandes, quæ fieri velis: sic fiet ut semper prudenter jubeas quæ fas est. Lubricum enim est instrumentum linguæ, maximúmq; affert negligentibus periculum, quod si pium intellectum veluti musicam illi præfeceris, omnibus harmoniæ numeris concinnatum virtutis modulabitur melos.

55. Ὀξεῖαν μὲν εἶναι χρὴ πάντα τὸν ἄρχοντα, καὶ μάλιστα περὶ

55. Acutum quidem esse oportet omnẽ principem, quum in aliis, tum

tum vel maximè in asferendo de rebus difficillimis judicio: lentum autem ad irascendum se præstare. Et quoniam omnimoda iræ absentia aspernabilis est, & irascatur mediocriter & non irascatur; illud, ut pravorum impetum comprimat: hoc, ut propensiones bonorum pervestiget.

τὰς κείσεις τ δυσκρῶν πραγμάτων, βεβαιωτὴν λίαν εἰς ὀργὴν ἐπιδείκνυσθαι. ἐπειδὴ γὰρ τὸ πάντη ἀόργητον ἀκαλλαφρόνητον, καὶ θυμοῦσθαι μετρίως, καὶ μὴ θυμοῦσθαι τὸ μὲν, ἵνα τὰς φαύλων τὰς ὁρμὰς ἀναστείλῃ τὸ δὲ, ἵνα τὰς ἀφορμὰς τῆς χρηστῶν ἀνιχνεύῃ.

56. In exquisita tui cordis cura diligenter perspicito conversantium tecum mores, ut pernoscas ad amussim, & quos charitas te colere compellit, & qui tibi per fraudem adulantur: plerique enim benevolentiam simulantes, magno credentibus detrimento sunt.

56. Ἐν τῇ ἀκριβεῖ τ καρδίας αὐτοβολιεῖῳ, ἐπιμελῶς καλανόει τῆς συμόντων σοὶ τοὺς τρόπους, ἵνα γνώσκῃς ἀκριβῶς καὶ τοὺς ἐν ἀγάπῃ δεχομένοντας, καὶ τοὺς ἐν ἀπάτῃ κολακεύοντας. πολλοὶ γὰρ εὐνοεῖν σχηματίζοντες μόνοι, μεγάλα τοὺς πιστεύοντας καταβλάπτουσι.

57. Sermonem cùm audis juvare valentem, nè auribus eum modò, verùm opere etiam excipito: sic enim Imperatoris exornatur decorátúrque dominium, cùm vel ex se considerat quæ

57. Λόγον ἀκούσας ὠφελῆσαι δυνάμενον, μὴ μόνον ἀκοῇ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ πράξει διαδέχου. Οὕτω γὰρ τὸ τοῦ βασιλέως ἀγλαΐζεται κράτος, ὅταν ἢ παρ' ἑαυτῷ τὰ δέοντα συνορᾷ,

ορᾷ, ἢ παρ' ἄλλῳ ἐυρεθέντα μηδαμῶς παροράᾳ. ἀλλὰ μανθάνει μὲ ἀνεπαισχύντως, ὀπτελεῖ δ' ἀνυπερθέτως.

58. Ἀκρόπολις μὲν ἀπροσβλήτοις τείχεσιν ἰσχυρὰν ἀσφαλισμένην καὶ ἀφεγγεῖ τὴν πολιορκούντων αὐτὴν πολεμίων· ἡ δὲ εὐσεβὴς δὲ βασιλεία ὑμῶν ἐλεημοσύναις τετειχισμένη, καὶ πρὸς ἀχλὰς ἀφιπυργωμένη, ἀπρόσβλητός τε γίνεται τοῖς τῶν ἐχθρῶν βέλεσιν, ἀοίδιμα κατ' αὐτῶν ἐγείρουσα τρόπαια.

59. Χρῆσαι δέοντως τῇ κάτω βασιλείᾳ, ἵνα κλίμαξ σοι γένῃ τῆς ἄνω εὐδοξίας. οἱ γὰρ ταύτην καλῶς διοικοῦντες, μὴ ταύτης κἀκείνης ἀξιοῦνται. ταύτην δ' διοικοῦσι καλῶς, οἱ παρεικὰν τοῖς ἀρχομένοις ἐπιδεικνύοντες πόθον, καὶ ἀρχικὸν παρ' αὐτῶν ἀντιλαμβάνοντες φόβον, ἀπειλαῖς μὲ τὰ πλαίσματα θεραπεύοντες, πιθοῖς

decent, vel ab alio reperta non despicit: sed tum discit sine verecundia, tum exequitur sine cunctatione.

58. Arx quidem indepopulabilibus muris munita contemnit obsidenteis se hostes: Pium autem vestrum imperium cùm & liberalitate erga miseros veluti muro cinctum, & precum turribus corroboratum sit, invictum nullísque hostium telis pervium fit, præclara & celebria contra eos erigens trophæa.

59. Utere ut oportet regno hoc inferiore, ut scala tibi fiat superioris claritatis. Qui enim hanc rectè gubernant, illâ quoque postmodum digni censentur: hanc autem rectè gubernant, qui paternam subditis ostendunt charitatem, & principi debitum ab ipsis recipiunt timorem. Itaque minis quidem vitia compescent: supplicii

plicii autem sensum ipsis neutiquam infligent.

60. Vestimentum non veteràscens est beneficentiæ amictus, & incorrupta stola est charitas erga pauperes. Eum igitur oportet, qui piè regnare vult, talium indumentorum pulchritudine animam exornare. Amoris enim in egenos qui indutus est purpuram, cœlestis quoque regni compos efficitur.

61. Sceptrum imperii cùm à Deo susceperis, cogitato quibusnam modis placebis ei qui id tibi dedit: quóque omnibus hominibus ab eo sis prælatus, magis omnibus eum honestare festina. Porrò, id ipse honestamentum arbitratur maximum, si quasi teipsum factos à se tuearis, atque ut debiri exolutionem, benefaciendi munus adimpleas.

61. Recurrere ad supernum auxilium cùm homo quivis debet salu-

δὲ πεῖραν αὐτοῖς οὐ παρεξάγοντες.

60. Ἱμάτιον ἀπαλλαώτον ὅτι τὸ τῆς εὐποιΐας ἀριζόλαιον, καὶ ἀδιάφθορος στολὴ ἡ πρὸς τοὺς πένητας στοργή. Δεῖ ἐν τὸν βασιλεύειν εὐσεβῶς βασιλεύειν, πίστεως ἐνδύμασι τὴν ψυχὴν καλλωπίζειν. Φιλοπτωχία γὰρ ἐμφιεσαμένος πορφύραν, καὶ ἐπουράνιε βασιλείας κατοξιοῦται.

61. Σκῆπτρον βασιλείας παρὰ Θεοῦ δεξάμενος, σκέψαι πῶς ἀρέσεις τῷ ταύτην σοι δεδωκότι, καὶ ὡς πάντων ἀνθρώπων ὑπ' αὐτοῦ τετιμημένος, πάντων ἐπείγου καλλωπίζειν αὐτόν. τοῦτο γὰρ ἡγεῖται μέγιστον ἂν ὡς αὐτὸν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ πεπλασμένος ὁρᾷς, καὶ ὡς χρέων καταβολὴν τὰς εὐποιΐας πληροῖς.

62. Τρέχειν μὴ εἰς τὸ ἄνω βοήθειαν πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει, ἵ

σωτη-

σωτηρίας γλιχόμενος, ὁ Βασιλεὺς ἢ πρὸ πάντων, ὡς μεριμνῶν ὑπὲρ πάντων. ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γὰρ φυλαττόμενος, καὶ τοὺς πολεμίους καταγωνίζεται γενναίως, καὶ τοὺς οἰκείους κατασφαλίζεται ἀσφαλέως.

tem qui expetat, tum ante omnes Imperator: utpote qui pro omnibus solicitus est. quum enim à Deo custodiatur, tam hostes generosa manu debellat, quàm suos sedulò communit.

63. Ὁ μὲν Θεὸς ἀνδρὸς δεῖται, ὁ Βασιλεὺς ἢ μόνου Θεοῦ. μιμοῦ τοίνυν τὸν ἀνδρὸς δεόμενον, καὶ δαψιλῶς τοῖς αἰτοῦσι τὸν ἔλεον, μὴ ἀκριβολογούμενος πρὸς τοὺς σοὺς οἰκέτας. ἀλλὰ πᾶσι παρέχων τοῖς πρὸς τὸ ζῆν αἰτήσεις. πολὺ γὰρ χρεῖττόν ἐστι διὰ τοὺς ἀξίους ἐλεεῖν καὶ τοὺς ἀναξίους, ἢ τοὺς ἀξίους ὑποστερεῖν διὰ τοὺς ἀναξίους.

63. Deus nullâ re indiget, Imperator solo Deo. Imitare igitur nullius indigum, petentibúsque fac uberem misericordiæ copiam, non exactâ & ad vivum resecante rem ratione impensarum tuarum erga famularum utens: sed omnium de sustinenda vita petitionibus satisfaciens. Longè enim satius est merito dignorum etiam indignis misereri, quàm indignorum vitio dignos iis defraudare quæ merentur.

64. Συγχωρῶμεν αἰτούμενοι ἁμαρτημάτων, συγγίνωσκε καὶ αὐτὸς τοῖς εἰς σὲ πλημμελοῦσιν, ὅτι ἀφέσει ἀντιδίδοται ἄφεσις, καὶ τῇ πρὸς τοὺς ὁμοδούλους ἡ-

64. Veniam cùm delictorum tuorum petas, ipse quoq; te offendentibus ignosce, quoniam remissioni retribuitur remissio, nostræq; cum conservis nostris reconciliationi

ciliationi, Dei amicitia & familiaritas.

65. Qui inculpabiliter principem agere ſtudet, cùm notas cavere debet quæ forinſecus inuruntur, tum ſeipſum ante alios verecundari, ut & apertè delinquere abſtineat propter alios, & à ſeipſo cohibeatur quo minùs privata ſeorſum flagitia committat. Si enim ex ſubditis ſunt qui reverentiâ digni habentur, multò magis eâ dignus Imperator efficitur.

66. Privati vitium eſſe aſſero, patrare prava ſupplicióq; digna: principis verò culpam, non facere quæ honeſta ſunt, ſalutémq; pariunt: neq; enim malorū abſtinentia juſtificat potentem, ſed bonorum editio coronat eundem. Nè igitur malitiâ duntaxat abſtinere cogitet, ſed juſtiam etiam capeſſere contendat.

μὴ καταλλαγῇ, ἡ πρὸς Θεὸν φιλία καὶ οἰκειωσις.

65. Δεῖ τὸν ἀμέμπτως ἀνδρεῖον ἐπιδικότα, καὶ τὰς ἔξωθεν ἀδοξίας φυλάττεσθαι, καὶ ἑαυτὸν πρὸ ἐκείνων αἰσχύνεσθαι, ἵνα καὶ τῷ φανερῶς ἁμαρτάνειν δι' ἐκείνους ἀπέχηται, καὶ τῷ καθ' ἰδίαν πλημμελεῖν ὑφ' ἑαυτῷ κωλύηται. εἰ γὰρ οἱ ὑπήκοοι αἰδοῦς ἄξιοι φαίνονται, πολλῷ πλέον ὁ Βασιλεὺς ἄξιος ταύτης γένηται.

66. Ἰδιώτης μὲν εἶναι κακίαν, φημὶ, τὸ πράττειν φαῦλα καὶ κολάσεως ἄξια· ἄρχοντος δὲ πονηρίαν, τὸ μὴ ποιεῖν τὰ καλὰ καὶ σωτηρία πρόξενα· ἃ γὰρ ἡ τοῦ κακοῦ ἀπραξία δικαιοῖ τὸν κρατοῦντα, ἀλλ' ἡ τοῦ καλοῦ πράξις σεφανοῖ τὸν τοιοῦτον. μὴ μόνον τοίνυν πονηρίας ἀπέχεσθαι λογιζέσθω, ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνης ἀντέχεσθαι σπουδαζέτω.

67. Ἀξι-

67. Ἀξιωμάτων λαμπρότητας, ὁ δυσωπεῖται ὁ θάνατος. Κατὰ πάντων γὰρ ἐμβάλλει τὰς παμφάγους αὐτοῦ ὀδόντας. ἡμεῖς οὖν τὴν ἐκείνου ἀπαραιτήτου παρουσίας, μεταθῶμεν εἰς θησαυρὸν τὰ τῶν χρημάτων περιουσίαν. οὐδεὶς γὰρ ἃ ἐν κόσμῳ συνάγει, ἐκεῖσε ἀποδημήσας ἀπάγει· ἀλλὰ πάντα καταλιπὼν ἐπὶ γῆς, γυμνὸς λογοδετεῖται τὸν βίον αὐτοῦ.

67. Dignitatũ ſplendores mors haud reformidat: omnibus enim voraces ſuos dentes infigit. Ergò antè illius ineluctabilem adventum, opum copiâ tranſportemus in cœlum. Nemo enim quæ colligit in mundo, illuc profectus abducit, ſed omnibus in terra derelictis, nudus de vita ſua reddit rationem.

68. Κύριος μὲν πάντων ὄντι ὁ Βασιλεὺς, δοῦλος ἦ μὴ πάντων ὑπάρχει Θεοῦ. τότε ἦ μάλιστα καλεῖται κύριος, ὅταν αὐτὸς ἑαυτῶν δεσπόζῃ, καὶ ταῖς ἀτόποις ἡδοναῖς μὴ δουλεύῃ· ἀλλὰ σύμμαχον ἔχων τὴν εὐσεβῆ λογισμὸν, τὴν ἀήττητον αὐτοκράτορα τῶν ἀλόγων παθῶν, τοῦ παθημάτορος ἔρωτας τῇ παγκρατείᾳ τῆς σωφροσύνης καταγωνίσεται.

68. Imperator, ut eſt omnium dominus, ità cum omnibus Dei ſervus exiſtit. Tum igitur demum vocabitur dominus, quum ipſe ſibi dominari, nec illicitis voluptatibus famulari patietur: tum adjutricem piam rationem aſſumens, invictam ſcilicet imperatricem animi perturbationum rationis expertium, indomitas cupiditates armaturâ caſtimoniæ debellabit.

69. Ὃν τρόπον αἱ σκιαὶ τοῖς σώμασιν ἕ-

69. Quemadmodum umbræ corpora ſectan-

tur, sic animas flagitia comitantur, evidenti effigie actiones exprimentia. Ideò non datur in judicio negare. Ipsa enim uniuscujusque opera obtestabuntur, haud sanè vocem emittendo, sed talia prorsus sese repræsentando, qualia à nobis patrata sint.

70. Navis per mare commeantis, imitatur transitum compendiosa præsentis vitæ conditio, quæ sanè nos nautas fallens suos, & pedetentim cunctanti raptos cursu, tandem ad suum cujusque exitum perducit. Si igitur hæc ità se habent, prætercurramus præcurrentia mundi negotia, adcurramúsq; his quæ ad secula seculorum permanent.

71. Fastuosus & supercilioſus homo, nè ut taurus alticornis elevetur, sed animadvertens carnis subsistentiam, sedare debet cordis elatio-

πονται, ὅτως αἱ ἁμαρτίαι ταῖς ψυχαῖς ἀκολουθῶσιν, ἐναργῶς τὰς πράξεις ἐξεικονίζουσαι. διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐν τῇ κρίσει ἀρνήσασθαι. αὐτὰ γὰρ ἑκάστου καὶ ἁμαρτυρήσει τὰ πραχθέντα, οὐ φωνὴν ἀφιέντα, ἀλλὰ τοιαῦτα φανέντα, ὁποῖα παρ' ἡμῶν ἐπράχθησαν.

70. Νηὸς ποντοπορέσης μιμεῖται διάβασιν, ἡ βραχυτελὴς τοῦ παρόντος βίου καὶ ἄσασις, ἡμᾶς τοὺς αὐτῆς πλωτῆρας λαθραίως σύρουσα, καὶ καλαμικὴν παρασύρουσα δρόμον, καὶ πρὸς ἴδιον ἑκάστου παραπέμπουσα τέλος. Εἰ τοίνυν ταῦτ' ὅτως ἔχει, παραδραμώμεθα τὰ παροδεύοντα τοῦ κόσμου πράγματα, καὶ προδραμώμεθα τοῖς εἰς αἰῶνας καὶ αἰώνων μένουσι.

71. Ὁ σοβαρὸς καὶ ὑπέρογκος ἄνθρωπος, μὴ ὡς ταῦρος ὑψικερως ἐπαιρέσθω, ἀλλ' ἐννοείτω τῆς σαρκὸς τὸ ὕπαρξιν, καὶ παύεσθω τῆς καρδίας τὸ ἔπαρσιν.

σιν. εἰ γὰρ καὶ γέγονεν ἄρχων ἐπὶ γῆς, μὴ ἀγνοείτω ὑπάρχων ἐκ τῆς γῆς, ἀπὸ χοὸς ἐπὶ θρόνου ἀναβαίνων, καὶ εἰς αὐτὸν μὴ χοῦν καταβαίνων.

72. Σπεύδαζε διαπαντὸς, ἀήττητε βασιλεῦ, καθὼς οἱ τὰς κλίμακας ἀναβαίνειν ἀρξάμενοι, ἕως τέλους ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ ἄνω φορᾶς, πρὶν ἂν τῆς ἄκρας ἐφίκωνται βαθμίδος, ἕτω καὶ αὐτὸς ἔχε τὴν ἐπὶ καλῶν ἀναβάσεως, ὅπως ἂν καὶ τὴν ἄνω βασιλείας ἀπολαύσεις· ἣν σοι παράσχοι χειρὶ μετὰ τῆς ὁμοζύγου, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ βασιλευομένων, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

nem. Nam etsi factus est princeps in terra, nè tamen ignoret sese ortum ex terra, quum ex pulvere ad solium conscendere, atque in pulverem tandem descendere posset.

62. Studeto semper, invictissime Imperator, & sicuti scalas qui scandere incipiunt, non priùs desistunt ad superiora ferri, quàm ad supremum perveniunt gradum: ità tu quoq; jugiter honestorum ascensum continuato. Sic fiet ut cœlestis quoque regni fructum aliquando percipias: quod utinam & tibi tribuat & conjugi Christus, rex omnium, & qui regnant, & qui regno subjiciuntur, in secula.

Ἐκ τοῦ Διοτογένους Πυθαγορείου, ἐν τῷ περὶ τῆς βασιλείας.

EX DIOTOGENE PYthagoreo *in lib. de Regno.*

RExille fuerit, qui justissimus est: justissimus autem qui maximè legitimus. Nam citra justitiam nullus rex esse poterit: neque justitia citra legem. Justum enim per legem justum est. Lex autem efficiens est causa justi. Porrò, rex aut est lex viva, aut legitimus princeps, ideóque justissimus & maximè legitimus. Sunt autem officia regis tria, imperare, judicare, deos colere: imperare rectè poterit, si bellum gerere ritè sciat. Judicandi & audiendi subditos omnes peritus erit, si juris

Βασιλεὺς καὶ εἴη ὁ δικαιότατος· δικαιότατος δὲ ὁ νομιμώτατος· ἄνευ μὲν γὰρ δικαιοσύνης, οὐδεὶς ἂν εἴη βασιλεύς· ἄνευ δὲ νόμου, δικαιοσύνη. τὸ μὲν γὰρ δίκαιον, νόμῳ ἐστί. ὁ δὲ γενόμενος αἴτιος τῷ δικαίῳ· ὁ δὲ βασιλεὺς ἤτοι νόμος ἔμψυχός ἐστιν, ἢ νόμιμος ἄρχων· διὰ ταῦτ' ἂν δικαιότατος καὶ νομιμώτατος. ἔργα δὲ βασιλέως τρία, τό, τε στρατηγεῖν, καὶ δικαιοπολεῖν, καὶ θεραπεύειν θεούς. στρατηγεῖν μὲν καλῶς ἐπίσταιτο, πολεμεῖν καλῶς ἐπισταμένος. δικαιοπολεῖν δὲ καὶ διακούειν πάντων τῶν ὑπ'

ὑπ' αὐτὸν φύσιν δικαίω καὶ νόμω καλῶς ἐπιμαθών. θαρραλέον δὲ πῶς θεὸς εὐσεβῶς καὶ ὁσίως, φύσιν θεῷ καὶ ἀρετὴν ἐκλογισάμενος. ὥστε ἀναίτιον τὸ τέλειον βασιλέα, στρατηγόν τε ἀγαθὸν ἦμεν, καὶ δικαστὴν, καὶ ἱερέα. Ταῦτα γὰρ καὶ ἀκόλουθα, καὶ πρέποντα ἐπὶ βασιλέως ὑποχαῖ τε καὶ ἀρεταῖ. κυβερνάτα μὲν γὰρ ἔργον ἐπὶ τὴν ναῦν σώζειν, ἡνίοχω δὲ τὸ ἅρμα, ἰατρῶ δὲ τοὺς νοσοῦντας, βασιλέως δὲ καὶ τῷ στρατηγῷ τοὺς ἐν πολέμω κινδυνεύοντας. ὧ γὰρ ἕκαστος ἀγεμών ἐπὶ συζύγιος, τούτω καὶ ὁπισάτας καὶ δημιουργός. καὶ μὰν τό, τε διακασολεῖν καὶ διανέμειν τὸ δίκαιον, ξυνὰ μὲν καθόλα, ἰδία δὲ καθ' ἕκαστον οἰκεῖον βασιλέως. ἔστι γὰρ ὥσπερ θεὸς ἐν τῷ κόσμῳ, ἀγεμονεῖ καὶ ὁπισάτας ἐπὶ. ξυνὰ μὲν τὸ ποτὶ μίαν ἀρχὰν τε καὶ ἀγεμονίαν τὸ ὅλον ξυναρμόζει, καθ' ἕκαστον δὲ τὸ

& legis naturam, ut par eſt, didicerit. Deorum cultui pio ſanctóque idoneus erit, ſi naturam & virtutem Dei ſecum æſtimaverit. Idcirco in rege perfecto, ut bonus ſit imperator, judex, & ſacerdos, requiritur. Hæc namq; virtutem & majeſtatem regiam comitantur, & ornant. Gubernatoris enim opus eſt, ſervare navim, aurigæ currum, medici ægrotantes: regis autem & imperatoris, in bello periclitantes. Cuicunq; enim rei aliquis præficitur, ejuſdem tutor & artifex eſt. *Atqui judicare, & jus ſuum ſingulis diſtribuere, proprium opus eſt regis, qui ceu Deus in mundo, dux atque præſes eſt. Communiter equidem convenit univerſam rempublicam ad unum magiſtratum

* *Periodus hæc apparet corrupta Græcé.*

& imperium connecti: nec minùs unumquemq; singillatim; ut etiam particularia eidem harmoniæ & imperio aptè respondeant. Præterea regis est, bene afficere ac demereri subditos, idque non præter justitiam & legem. Tertium verò, cultus divinus inquam, omnino regiæ dignitatis est. Quippe decet ut optimum ab optimo, summum à summo colatur. Siquidem inter præstantissima naturæ, Deus excellit, terrenis autem & hominibus rex antecellit. Nempe ut Deus ad mundum, ità se rex ad civitatẽ habet: & ut civitas ad mũdum, ità se rex ad Deũ. Civitas enim ex multis diversisque concinnata, mundi structuram & harmoniã imitatur: rex autem imperium gerens nulli obnoxium, & lex viva existens, Dei figuram inter homines repræsentat.

καὶ τὰ κατὰ μέρος τὰν αὐτᾶν ἁρμονίαν συναρμόζειν. ἔστι δὲ ἐν τῷ ποιεῖν εὖ καὶ εὐεργετεῖν τὸν ὑποτεταγμένως ὁ βασιλεύς· ἐπὶ ταῦτα δ' οὐκ ἄνευ δικαιοσύνας καὶ νόμω. τὸ γε μὰν τρίτον, λέγω δὲ τὸ θεραπεύειν τὸν θεὸν, βασιλέως ἀνατάξιον. δεῖ γὰρ τὸ ἄριστον ὑπὸ τοῦ ἀρίστου πρᾶσσε, καὶ τὸ ἀγεμονεύμενον ὑπὸ τοῦ ἀγεμονεύοντος. ἔστι μὲν ἐν φύσει πρωτίστων ἄριστος ὁ θεὸς, ἔστι δὲ περὶ γᾶν καὶ τὸν ἀνθρώπους, ὁ βασιλεύς. ἔχει δὲ καὶ ὡς θεὸς πρὸς κόσμον, βασιλεὺς πρὸς πόλιν· καὶ ὡς πόλις πρὸς κόσμον, βασιλεὺς πρὸς θεόν. ἃ μὲν γὰρ πόλις, ἐκ πολλῶν καὶ διαφερόντων συναρμοσθεῖσα, κόσμου σύταξιν καὶ ἁρμονίαν μεμίμηται· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀρχὰν ἔχων ἀνυπεύθυνον, καὶ αὐτὸς ὢν νόμος ἔμψυχος, θεὸς ἐν ἀνθρώποις παρεγράμμισεν.

Ὅθεν

Ὅθεν δεῖ τὴ βασιλέα, μὴ νενικῆσθαι ὑφ' ἡδονᾶς· ἀλλ αὐτὸν νικᾶν ταύταν. μὴ δ' ὅμοιον ἡγεῖσθω τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ ἐπὶ πολλὸν διαφέροντα τούτων· μὴ δ' ἔρχον * [*addo αὐτὸ] ἀγεῖσθαι τὰν ἡδονὰν, ἀλλὰ μᾶλλον τὰν ἀνδραγαθίαν. ἅμα δὲ καὶ πρέπειν τὸν ἑτέρων ἄρχαν χρήσονται, ἢν ἐν ἑαυτῷ παθέων πρᾶτον δυνάσθαι ἄρχειν. πεῖ γε μὰν τᾶς πλεονεκτικᾶς *, [* ἴσ. πλεονεξίας] ὅδε λόγος. δεῖ γὰ ἐς τοῦτο πεπᾶσθαι τὰ χρήματα, ὥστε φίλως εὐεργετεῖν, καὶ δεομένως ὑπολαμβάνειν, καὶ ἐχθρὼς ἢ μὴ δίκας ἀμύνασθαι. ἁδίστα γὰ μετ' ἀρετᾶς ὑπόλαυσις τᾶς εὐτυχίας. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος καὶ περὶ τᾶς ὑπεροχᾶς. δεῖ γὰ καθυπερέχην τῶς ἄλλως ἀρετᾷ, καὶ κατ' αὐτὰν ἄξιον κρίνεσθαι τῶ ἄρχειν, ἀλλὰ μὴ κατὸν πλῆθος ἢ τὰν δύναμιν, ἢ τὰν ῥώμαν τὰν τῶν

*Proinde [*Ibidem*] oportet regem à voluptate non vinci, ſed ejus victorem eſſe; nec ſimilem vulgo, ſed longè alium & præſtantiorem: neq; voluptatem, ſed potiùs fortitudinem officii ſui exiſtimare. Simul etiam reputandum ei eſt, decere illum qui aliis imperare voluerit, primùm affectiones proprias regere. Porrò, ſtudium plura poſſidendi hanc rationem habet. Oportet enim opes poſſidere, ut amicos beneficiis obſtringere, ac indigentibus ſuppeditare liceat, & inimicos jure ulciſci. Nam ſecundæ fortunæ fructus virtuti conjunctus, ſuaviſſimus eſt. Eadem ratio habetur circa excellentiam regis. Convenit enim ut aliis ſemper virtute præeat, & ſecundùm ipſam imperio dignus æſtimetur, non ſecundùm opes, aut potentiam, aut vim armo-

rum. Nam ista etiam vulgaribus hominum, brutis animantium & tyrannis communia sunt: illud verò solis bonis viris peculiare est. Itaque rex qui circa voluptates temperans, liberalis circa pecunias, prudénsq; & gravis in imperio fuerit, ille revera rex erit. Cæterùm & plebs eandem rationem habet circa vitia & virtutes, quam unius hominis animæ partes. Studium enim plus habendi, in principe animæ parte contingit: nam cupiditas est rationalis. Ambitio autem, & immanitas partem animosa afficiunt: quippe ista pars animæ fervorem ac robur habet. Cupiditas autem voluptatum, partem invadit concupiscentem, utpote effœminatam, ac molliorē. Injustitia verò cùm summum sit vitium, idq; compositum, totam ani-

ὅπλων. ὁ μὲν γὰρ πᾶσι κοινόν ἐστι καὶ τοῖς τυράννοις· ὁ δὲ κοινὸν καὶ πρὸς ἀλόγων ζώων, καὶ τοῖς τυράννοις· ὁ δὲ μόνον ἴδιον τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. ὥστε ὅστις βασιλεὺς, σώφρων μὲν ἐστι περὶ τὰς ἡδονάς, * κοινωνικὸς [* ἴσ. κοινωνητικός] δὲ περὶ τὰ χρήματα, φρόνιμος δὲ καὶ δεινὸς περὶ τὴν ἀρχὴν, ἆρα κ' εἴη καλὸν ἀληθῶς βασιλεύς. ἔχει δὲ καὶ ὁ δῆμος τῶν μερῶν τῆς τοῦ ἀνθρώπου ψυχῆς τὸν ἀναλογίαν ταύτην πρὸς ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν. ἃ μὲν γὰρ πλεονεξία γίνεται περὶ τὸ ἀγύμναστον μέρος τῆς ψυχῆς, λογικὰ γὰρ ἃ ἐπιθυμία· ἃ δὲ φιλοπρμία καὶ φειδωλίας, περὶ τὸ θυμοειδές. τοῦτο γὰρ ζέον καὶ δυναμικὸν μέρος τῆς ψυχῆς· ἃ δὲ φιληδονία, περὶ τὸ ἐπιθυμητικόν· τοῦτο γὰρ πᾶλυ καὶ ὑγρὸν μέρος τῆς ψυχῆς. ἃ δέ γε ἀδικία τελεωτάτη κακία, καὶ σύνθετος ἐοῦσα, περὶ ὅλαν γίνεται τὴν ψυχήν.

ὅθεν

ὅθεν εἰς λύρην καὶ πόλιν
ἐυνομευμένην δεῖ συναρ-
μόσαντα βασιλέα, ὅσην
δικαιότατον, καὶ νόμω
τάξιν ἐν αὐτῷ πρῶ-
τον καθασησάμενον, εἰ-
δότα δι᾽ ὅτι τῷ πλάσα-
ντι, ὡ δέδωκεν ὁ θεὸς
αὐτῷ τὴν ἀγεμονίαν,
ἃ σωφρονεῖ πρὸ αὐ-
τὸν ὀφείλει σωφρονεῖν
μᾶλλον. ποπὶ δ᾽ τὸς ἀγο-
ραδουλίους δεῖ καὶ θέσεις
καὶ ἕξεις ἐπιτηδεύειν
πάντα τὸν ἀγαθὸν βα-
σιλέα, πολιτικῶς αὐτὸν
πλάσσοντα καὶ πρᾳγμα-
τευόμενον, ὅπως μήτε
τραχὺς φαίνηται τοῖς
πλάσι, μήτ᾽ ἐυκαταφρόνητος· ἀλλὰ καὶ ἀ-
δεὴς καὶ ἀμφισταφὴς γένοιτο δὲ τούτων, ἄρχα
πρῶτον μὲν σεμνὸς ᾖ,
καὶ ἐν τῷ ἰδεῖν, καὶ ἐν
τῷ ἀκοῦσαι, καὶ ἐν τῷ
ἄξιος ἐπαινεῖσθαι τῆς
ἀρχῆς· δεύτερον δὲ
χρηστὸς καὶ ἐν τοῖς ἐλέ-
ξιος, καὶ ἐν τοῖς ποτβλέ-
ψεσι καὶ ἐν τοῖς ἐυεργε-
σίαις. τρίτον δ᾽ δεινὸς καὶ
ἐν τοῖς μισοπονηρίαις

mam infestat. Quocir-
ca instar lyræ rempublici-
cam bene gubernandam
concinnare debet rex, ubi
priùs in seipso justissi-
mum terminum, & legis
ordinem constituerit:
sciens quòd populi con-
cinnitas, cujus imperium
Deus ei commisit, ad ip-
sum accommodanda sit.
Cæterùm in concionib⁹
oportet bonum regem
dispositiones ac habitus
decentes constituere, ci-
viliter seipsum ac negot-
iosè gerendo: ità ut neq;
asper videatur plebi, neq;
contemptu dignus, sed
suavis & facilis. Conse-
quetur autem hæc, si pri-
mùm quidem fuerit ve-
rendus tum aspectu tum
auditu, & dignum se ges-
serit imperio: deinde be-
nignus colloquio, vultu,
& conferendis beneficiis.
Tertiò, gravis & metu-
endus, dum odio prose-
quitur improbos, & in
eos animadvertit, & om-

nia citò peragit: ac ut rem in pauca conferam, omnino peritiam usúmq; optimè perspectum habeat regnandi. Reverentia enim divinitatē præ se ferens, potest ipsum in admirationē honorémq; apud vulgus promovere: benignitas charum & amabilem reddit: gravitas autem terribilē ac invictum hostibus: magnanimum verò & fiduciâ plenum erga amicos efficiet. Oportet autē omnia circa ipsum veneranda maximè videri, nec ullum humile seu vulgare studium ejus, sed quod agit admirabile esse, ità ut regnum & sceptrum decet. Certet igitur non cum se minoribus, aut æqualibus, sed majoribus: & in ipsa magnitudine imperii, maximas voluptates existimet, quæ honesta & memorabilia facinora, non quæ delicias comitantur. Sejungat verò se

ἐκ τᾶς ἐπιταχύσιος, καὶ ὅλως ἐκ τᾶς ἐμπειρίας καὶ τελεᾶς τᾶς περὶ τὸ βασιλεύειν. ἀλλὰ γὰ σεμνότας δεόμενον ὑπάρχοισα πρᾶγμα, λύπας θαυμαζόμενον καὶ πιμώμενον αὐτὸν παρέχεδς τοῖς πλάδεσιν· ἁ δ' ἡμερότας φιλούμενον καὶ ἀγαπαζόμενον· ἁ δὲ δεινότας, φοβερὸν μὲ καὶ ἀνίκατον ποτὶ πολεμίως, μεγαλόψυχον δὲ καὶ θαρσαλέον ποτὶ φίλως. δεῖ δὲ τὰ σεμνόλαλα καδεσᾶδς περὶ αὐτὸν, μηδὲν ταπεινὸν ἐπιλαδόνλα, μηδὲ τ' πολλῶν ἀνάξιον, ἀλλὰ πᾶσι θαυμαινομένων, καὶ πᾶσι ἀγεμονία, καὶ σαπλᾶχλα ποτὶ φυὰν· ἀμιλλώμενον ἀεὶ μὲ τοῖς μείοσεσι, μηδὲ τοῖς ἴσοις, ἀλλὰ τοῖς μέζοσι. καὶ καπὸ μέγεθος τᾶς ἀγεμονίας, ἀδονὰς ὑπολαμβάνοντα μεγίστας πᾶσι, τὰς ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἔργοις καὶ μεγάλοις, ἀλλὰ μὲ τὰς ἐπὶ τοῖς ἀπολαύσοις· χωρίζοντα μὲν ἑαυτὸν ἀπὸ πᾶσ ἀνθρω-

ἀνθρωπίνων παθέων, συνεγγίζοντα ὃ πᾶς θεοῖς, ἂ δὴ ὑφαφανίαν, ἀλλὰ διὰ μεγαλοφροσύναν, καὶ μέγεθος ἀρετᾶς ἀνυπερβλητον· τοιαύτῳ αὐτῷ ἐπιχειρέσαν καὶ φρονήσασιν ἀμφιβαλλόμενον, καὶ καθαρὸν ὄψιν, καὶ κατ' τὸς λογισμοὺς, καὶ καθαρὰ ἐνθυμήματα, καὶ καθαρὸ ἄθος τ ψυχῆς, καὶ κατὰς πράξας, καὶ κατὰν νίκασιν, καὶ κατὰν θέσιν τῶ σώματος· ὥστε τὸς * πολ' αὐτὰς [* f. φῶς αὐτὸν τῶς πλατίον ut infr.] μᾶλλον ὡς αὐτὸν καλλικοσμηθῆμεν, καθαπερεὶ γλυφὶς αἰδοῖ, καὶ σωφροσύνα τε, καὶ διαθέσει τε φρὸς τὰν ἐπιχείρεσαν. ἡ γὰρ μεῖον αὐλῶ καὶ ἁρμονίας, τῶ ἀγαθῶ βασιλέως πολιάσασις ὀφείλει χρέπειν τὰς ψυχὰς τῆς * πολ' αὐτὰς, [* f. πολ' αὐτόν.] καὶ φρὶ μᾶ σεμνόταλος, ἄλλις εἰρήσθω· ὑποθέσθαι. πειρασθέμαι. χρεσὸς γὰρ ἐσεῖται πᾶς βασιλεὺς, τὸ μὲν κρατόλω, δίκαιός τε ὢν καὶ ἐπιχὴς καὶ ἐυγνώμων. ἐνὶ γὰρ ἀ δικαίοτας

ab humanis affectib⁹, & propiùs ad deos accedat⁹ non ſuperbiâ, ſed animi virtutiſq; invictâ magnitudine mot⁹. Quamob ẽ talis procurationis ac imperii dignitatẽ conciliet ſibi intuitu, ratiocinando, cogitando, moribus ingenii, actionib⁹, deniq; motu geſtúque corporis: ità ut qui ejus virtutes reſpiciunt, reverentiâ, & temperantiâ, habitúque decoro mirificè affecti, ipſum imitentur. Non minùs enim quàm tibiæ & concent⁹ boni regis intuitus animos ſubditorum ad ſe convertere debet. Sed de reverentia ſatís: nunc admonendus eſt rex de benignitate. Benign⁹ enim futurus eſt quivis rex; in univerſum quidem, ſi juſtus, æquus, facilíſq; ad ignoſcendum ſit. Eſt namq; juſtitia, commu-

nio continens & in unũ colligens: & ſolus hic animi habitus proximiſe accommodat. Eadẽ certè ratio eſt rhythmi ad motum, & harmoniæ ad vocem, quæ juſtitiæ ad communionẽ. Nam commune bonum eſt tum imperantium, tum ſubditorum: ſiquidem conciliat civilem communionem. Cæterùm æquitas, & promptitudo ad ignoſcendum, comites quædam ſunt juſtitiæ. Illa*præſcriptam pœnæ duritatem emollit: hæc delinquentibus aliquatenus veniam indulget. Ad hæc oportet bonum regem in neceſſitate libenter ſuccurrere, gratúmq; eſſe. Succurrendum quidem non uno modo, ſed quomodocũq; fieri poterit. Gratia verò referẽda, non habito reſpectu ad pretii magnitudinem, ſed ad ingeniũ

*Inclusa parenthesi nihil ad ſenſum conferunt.

κοινωνία συνεκτικὰ καὶ συναλλακτικά, καὶ μόνα γε ὧν πρὸς τὸν πλησίον ἁρμόττει τοιαῦτα δ' ἀδέσποτα ἄρμοσαι τὰς ψυχάς· ὁ μὲν λόγος παρέχει ῥυθμὸς πολὶ κίνασιν, καὶ ἁρμονία πολὶ φωνάν, τοῦτον ἔχει ἡ λόγοι δικαιότατος πολὶ κοινωνίαν· κοινὸν γὰ ἀγαθὸν ἐνῆι καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, εἶγε δὴ συναρμοστικὰ ἐνῆι κοινωνίας πολιτικᾶς. ἁ δ' ἐπιείκηα, καὶ εὐγνωμοσύνα, πάρεδροί τινες ἐνῆι τᾶς δικαιοσύνας. ἁ μὲν (τὸ ἐπικλὲς ἁ δ') τὸ ἀπότομον τᾶς βλάβας μαλδακύνοισα· ἁ δ' τοῖς ἐπὶ ποσὸν ἁμπλακίσκουσι, συγγνώμας ἐπιμελίζουσα· δεῖ δ' ἡ ἀγαθὸν βασιλέα * μαθητικὸν [* malim βοηθητικὸν] τε ἦμεν τᾶ δεομένων, καὶ εὐχάριστον δέ. βοήθηαν δ' οὐ κατ' ἕνα ποιήσασθαι τρόπον, ἀλλ' ὅπως ἂν δυνατὸν ᾖ. εὐχάριστον δ' ἦμεν δεῖ, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος ἐπιβλέποντα τᾶς τιμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τὸν

ποτ᾽ὸν τρόπον, καὶ τὰν προαίρεσιν τῶν πιῶντος. ἀβαρέα δ᾽ δεῖ ἦμεν ποτὶ πάντας ἀνθρώπως, μάλιστα δ᾽ ποτ᾽ὼς μόνας καὶ ἀσθενέστερως τ᾽ τύχας. ὅτοι γὰρ, ὥσπερ τοὶ νοσέοντες τοῖς σώμασιν, ἀδὲν ὑπομένευ δύνανθ᾽ τ᾽ βαρέων. ἔχοντι γὰρ τὰς διαθέσιας τοιαύτας καὶ ὁι θεοὶ, καὶ μάλιστα ὁ κρατέων πάντων ζάς. καὶ γὰρ ὅτος, σεμνὸς μὲν ἐστι καὶ τίμιος, διάτε τὰν ὑπεροχὰν καὶ τὸ μέγεθος τᾶς ἀρετᾶς· χρᾳστὸς δ᾽, διὰ τὸ εὐεργετικός τε ἦμεν καὶ ἀγαθοδότας, ὅκως δὴ καὶ λέγε᾽ ὑπὸ τῶ Ἰωνικῶ ποιητᾶ, ὥστ᾽ εἶν πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε· δεινὸς δ᾽ διὰ τὸ κολάζεν τὼς ἀδικεόντας, καὶ κρατεῖν καὶ κυριεύειν πάντων. ἔχει δ᾽ καὶ τ᾽ κέραυνον μὲν χεῖρα, τύμβολον τᾶς δυνάτος. ὅτι πᾶσι δ᾽ τέτυς, μεγαλομανίαν δεῖ, ὅτι δεόμενόν ἐστι πρᾶγμα βασιλεία.

ac voluntatem conferentis. Ad hæc ut nemini moleſtum eſſe convenit, ità minimè inferioribꝰ, & vilioris fortunæ hominibus. Tales enim, quemadmodũ ægri corporibus, nihil grave poſſunt tolerare. Habent verò etiam dii affectiones hujuſmodi, & maximè ſupremus omniũ Jupiter. Nam & ille auguſtus ac reverendus eſt propter excellentiam & magnitudinem virtutis. Benignus eſt, ut qui beneficia conferat, & bona diſtribuat, unde ab Ionico illo poeta rectè pater appellatur hominum deûmq;. Gravis ac metuendus, quoniã punit injuſtos, & regnat imperátq; omnibꝰ: fulmen etiam manu geſtat terroris ſymbolum: pròpter hæc omnia meminiſſe oportet, quòd regnum divina quædam res ſit.

ΥΠΟ-

nio continens & in unũ colligens: & ſolus hic animi habitus proximiſe accommodat. Eadẽ certè ratio eſt rhythmi ad motum, & harmoniæ ad vocem, quæ juſtitiæ ad communionẽ. Nam commune bonum eſt tum imperantium, tum ſubditorum: ſiquidem conciliat civilem communionem. Cæterùm æquitas, & promptitudo ad ignoſcendum, comites quædam ſunt juſtitiæ. Illa*præſcriptam pœnæ duritatem emollit: hæc delinquentibus aliquatenus veniam indulget. Ad hæc oportet bonum regem in neceſſitate libenter ſuccurrere, gratúmq; eſſe. Succurrendum quidem non uno modo, ſed quomodocũq; fieri poterit. Gratia verò referẽda, non habito reſpectu ad pretii magnitudinem, ſed ad ingeniũ

*Inclusa parenthesi nihil ad ſenſum conferunt.

κοινωνία συνεκτικὴ καὶ συναλλακτική, καὶ μόνα γε ὧν πρὸς τὸς πλησίον ἁ τοιαῦτα διάθεσις ἁρμοσταὶ τὰς ψυχάς· ὃν λόγον παρέχει ῥυθμὸς πρὸς κίνησιν, καὶ ἁρμονία πρὸς φωνάν, ἔστιν ἐχεῖ ἡ λόγοι διαιρέσεως πρὸς κοινωνίαν· κοινὸν γὰρ ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, ἔστι δὲ συναρμοστικὰ ἐστὶ κοινωνίας πολιτικᾶς. ἁ δ' ἐπιείκεια, καὶ εὐγνωμοσύνα, πάρεδροί τινες εἰσὶ τᾶς δικαιοσύνας. ἁ μὲν (τὸ ἐπιμελὲς ἁ δ') τὸ ἀπότομον τᾶς βλάβας μαλθάσσουσα· ἁ δ' τοῖς ἐπὶ ποσὸν ἀμπλακίσκουσι, συγγνώμας ἐπιμελίζουσα· δεῖ δ' ἡ ἀγαθὸν βασιλέα * μαθηματικὸν [* malim βουλητικὸν] τε ἦμεν ἡ εὐεργεσιῶν, καὶ εὐχάριστον δέ. βοήθειαν δ' μὴ καθ' ἕνα ποιήσασθαι τρόπον, ἀλλ' ὅπως ἂν δυνατὸν ἦ. εὐχάριστον δ' ἦμεν δεῖ, μὴ πρὸς μέγεθος ἐπιβλέποντα τᾶς τιμᾶς, ἀλλὰ πρὸς

ποτ᾽ὸν τρόπον, καὶ τὰν προαίρεσιν τῶν πειθομένων. ἀλαθέα δ᾽ δεῖ ἡμῖν ποτὶ πάντας ἀνθρώπως, μάλιστα δ᾽ ποτ᾽ἰσως μόνους καὶ ἀδυσερώς τ᾽ τύχας. ὅτοι γὰρ, ὥσπερ τοὶ νοσέοντες τοῖς σώμασιν, ἀδὲν ὑπομένει δυνάμενοι φέρειν βαρέων. ἔχοντι γὰρ τὰς διαθέσιας τοιαύτας καὶ οἱ θεοὶ, καὶ μάλιστα ὁ κρατέων πάντων Ζάς. καὶ γὰρ ἔστος, σεμνὸς μὲν ἐστι καὶ τίμιος, διάτε τὰν ὑπεροχὰν καὶ τὸ μέγεθος τᾶς ἀρετᾶς· χρηστὸς δ᾽, διὰ τὸ εὐεργετικός τε ἦμεν καὶ ἀγαθοδοτᾶς, ὅκως δὴ καὶ λέγε᾽ ὑπὸ τῶ Ἰωνικῶ ποιητᾶ, ὥστε εἶν πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε· δεινὸς δ᾽ διὰ τὸ κολάζεν τὼς ἀδικέοντας, καὶ κρατεῖν καὶ κυριεύειν πάντων. ἔχει δ᾽ καὶ τ᾽ κέραυνον μὲν χειρὸς, σύμβολον τᾶς δυνάτος. ὑπὸ πᾶσι δ᾽ τέτοις, μιαμονὰν δεῖ δεῖν, ὅτι δεόμενόν ἐστι πρᾶγμα βασιλεία.

ac voluntatem conferentis. Ad hæc ut nemini moleſtum eſſe convenit, ità minimè inferioribꝰ, & vilioris fortunæ hominibus. Tales enim, quemadmodũ ægri corporibus, nihil grave poſſunt tolerare. Habent verò etiam dii affectiones hujuſmodi, & maximè ſupremus omniũ Jupiter. Nam & ille auguſtus ac reverendus eſt propter excellentiam & magnitudinem virtutis. Benignus eſt, ut qui beneficia conferat, & bona diſtribuat, unde ab Ionico illo poeta rectè pater appellatur hominum deũmq; Gravis ac metuendus, quoniã punit injuſtos, & regnat imperárq; omnibꝰ: fulmen etiam manu geſtat terroris ſymbolum: propter hæc omnia meminiſſe oportet, quòd regnum divina quædam res ſit.

ΤΠΟ-

ΥΠΟΘΗΚΑΙ περὶ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ἐκ τῆ Ἐκφάντε.

ADMONITIONES de REGNO, ex Ecphante.

REx unicum & excellens quoddam opus eſt, imago ſuperni illius regis, creatori ſuo ſemper familiaris, à ſubditis verò in regno tanquam lumine conſpicua. Examinatur enim & probatur dignitas regia non ſecus quàm avium princeps aquila obverſis ſoli oculis. Eadem eſt ratio de regno, ut quod divinum ſit, & propter nimiam claritatem oculos obtundat omnibus præterquam legitimis. Etenim multi ſplendores oculis obverſantes atq; vertigines, arguunt ſpurios, qui aſcenderunt tanquam in altitudinem inſolitam. Illis verò, qui ut par eſt propter naturæ ſimilitudinem

Ὁ Βασιλεὺς ἐν ᾧ μόνον τῷ ἀνωτέρῳ βασιλεως. τῷ μὲν πατρικὸν γνώσιμον ἀεὶ, τοῖς δ' ἀρχομένοις ὡς ἐν φωτὶ τὰ βασιλεία βλεπόμενον. τάδε γὰρ κρίνεται τε καὶ δοκιμάζεται, ὡς τὸ κεφάσιον ἐν πτανοῖς ζῶον ἀετὸς, ἀντωπὸν ἡλίῳ γυόμενον. καὶ ὥσπερ τῆς βασιλείας ὁ λόγος αὐτὸς, θείας τε ἕνεκας καὶ δι' ὑπερβολὴν λαμπρότητος δυσπρόσιτος, ἀμὴ τοῖς γνησίοις *. [*ἀὶ μὴ τοῖς γνησίοις.] μαρμαρυγαί τε γὰρ πολλαὶ καὶ σκοτοδινιάσεις, ὡς ἐφ' ὕψος ὀφθεῖσαν ἐμβάντας, τοὺς νόθους ἀπήλεγξαν τοῖς ὑπερφυσικόντως κατ' οἰκειότητα πρὸς αὐτὸν

ἐπὶ

ὑπὸ τούτῳ ἀφιγμένοις, οἰκήσιμος γενέσθαι δυναμένην. αὐτὰ μὲν γὰρ βασιλεία, χρῆμα εἰλικρινές τε καὶ ἀδιάφθορον ὂν καὶ, δι' ὑπερβολὴν θειότατον, δυσπρόσιτον ἀνθρώπῳ· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἐς αὐτὴν καταστάντα, καθαρώτατόν τε ἦμεν καὶ διαυγέστατον τὴν φύσιν, ὡς μὴ τὸ λαμπρότατον ἀφανίζῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὑφ' αὑτῷ. καθὼς καὶ τοὺς ἀγιωτάτους τόπους ἐκαλίθωσάν τινες, καὶ ἤδη ἀνιερωμένων ἐνίοι μιαροὶ τοὺς ἀνιερώσαντας αὐτοῖς. βασιλέα δὴ τὸν ὁμιλήσοντα φύσεός τε ἀκεραίου τοῦ δεῖ μετέχειν, ὅπως μὲν τὸ αὐτὸν ὅσῳ ἧττον ἄλλων ἐνὶ δεόμενος, ὅσα τε ἄπεστιν αὐτῷ, οἷς δὴ χρὴ λόγον ἀπεικάζων ἑαυτὸν, ἄρειν ἂν ἑαυτῷ τε χρῶτο, καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις· καὶ τοῖς μὴ ἄλλοις ἀνθρώποις, ἁμαρτάνουσι, ὁποιότατα καθαρσις, ἐξομοιοῦσθαι τοῖς ἀρχόντεσιν,

regni cacumen adiverunt, habitari poteſt, & uſum ſui commodum præbere. Eſt igitur regnum res ſincera, incorrupta, & propter excellentiam diviniſſima, ac homini difficilis acceſſu. Oportet autem & illum qui ſuſcepit regnum, puriſſimum & lucidiſſimum naturâ eſſe, nè quod clariſſimum ejus eſt, obſcuret ſuis maculis: quemadmodum nonnulli ſanctiſſima loca inquinaverunt, & execrabiles quidam, eos quibus obviam facti ſunt. Rex igitur naturam habeat minimè pollutam, & quantò reliquis divinior ſit, agnoſcat, ac cætera, quibus decenter inſtructus, tum ſeipſo, tum ſubditis optimè uti poterit. Cæteri quidem homines à vitiis ſuis ſanctiſſimè purgantur, ſi principibus ſuis ſimiles evadant, ſive

legem

legem principem, sive regem habuerint. Principes verò, qui non habent quod naturâ suâ præstantius imitentur, illi non longiùs abire debent, sed statim à Deo utilitatem petere. Nam neque mundum aliquis quæsiverit, in ipso agens, & pars ejus existens: neque is qui aliis imperat, illum ignorare debet à quo ipse regitur. Maximum autem hoc ornamentum est, quòd nihil non gubernatú inveniatur. Oportet principem etiam moribus imperium docere. Sic enim statim imperii pulchritudo elucescit. Qui Dei virtutem imitatur, & ei charus est quem æmulatus fuerit, & ampliùs subditis. Nullum enim Deo charum homines odio prosequuntur. Nam neque sidera, nec universus mundus Deum odit: nam si ducem suum odissent, non

αὔτε νόμος, αὔτε βασιλεὺς δλέπει τὰ κατ' αὐτούς. ὅθεν δ' * εἶπ [* ὡς] τῶν χρέωνος δλόντος, διὰ τὸ φύσιν ἀμπλακόντες, ὁ μακρὸν ὁδ' ἀπωκισμένως ὁι, χὴ θεῷ μὴ ἐυδὺ τὰς ὠφελείας τυγχάνεν. ὅτε γὸ τὸν κόσμον δλίζοιτο ἄν τις ἐν αὐτῷ τε ὢν χ' μέρος ἐκείνω, ὅτ' ἂν ἀνόητος εἶη τῶ δλέπονλος αὐτὸν, ὁ ἕτέραν αὐτὶς ἄρχων. ἀ δ' ἐυκρομία πολλὰ, χ' τὸ μηδὲν ἀναρχον ἐυρεῖν δυνατός. χ' πρὸ τοῦ τὰς ἀρχὰς διδάσκαλον. ἐπιλάμπει γὸ αὐτὰς ἐυδὺ τὸ καλὸν, ἂν ὁ μιμασόμενος δ' ἀρετὰν αὐτῷ τε φίλος, ὃν μεμίμαται, χ' πολὺ πλέον τοῖς ὑπ' αὐτὸν τελαγωνίοις. ὁ γὸ ἄν τις θεοφιλὴς ὢν μισοῖτο ὑπ' ἀνθρώπων. ἐπεὶ ὁδὲ τὰ ἄστρα, ὁδ' ὁ σύμπας κόσμος ἐχθαίρει τὸν θεόν. αἰ δ' χ' ἐμίσει τὸν ἀδεμονδύνλα, ὁδ'

ἐκ * ἀεί ποτε [* εἴη] ἂν πειθόμενον αὐτῷ. τὸ δ' ἐκεῖνον ἄρχειν ἓν, αὐτὸν τῷ καὶ τῶν δ' ἄρχεσθαι καλῶς. ἐγὼ μὲν οὖν ὑπολαμβάνω καὶ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βασιλέα, δικαίως μηδεμιᾶ ἧσσον ἀρετῇ ἐλαττοῦσθαι τῶν κατ' οὐρανὸν βασιλέων. ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς ὑπόδημά τι ἐπὶ χρῆμα καὶ ξένον, ἐκεῖθεν ἀφιγμένον πρὸς ἀνθρώπους, καὶ τὰς ἀρετὰς ἂν τις αὐτοῦ ἔργα ὑπολάβοι τοῦ θεοῦ, καὶ δι' ἐκεῖνον αὐτό. σκοπεῖν δ' ἀρχαθεν ἀληθεια λόγος. κοινωνίαν τε γὰρ πρώτην τε πάντων καὶ ἀναγκαιοτάτην, τὰς τῆς ἀνθρώπων γενεὰς μετέχει μὲν ὁ παρ' ἡμῖν βασιλεύς· μετέχει δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ παντὶ πάντα διέπων. σωτεσίναι γὰρ χωρὶς φιλίας καὶ κοινωνίας ἀμήχανον, σκοπεῖν δ' ἔστι τις ταῦτα καὶ ἐπὶ τῆς συμπολιτείας, ἐξελὼν τῷ λόγῳ τὴν κατ' συνάθησαν κοινωνί-

utique ei parêrent. Sed quòd bene imperat, id in causa est ut subjecta bene regantur & pareant. Equidem existimo terrenum regem nullius virtutis expertem esse debere, quâ cælestis ille præditus est. Sed ut ipse res est peregrina, & admiratione digna, utpote cælitus ad homines profecta: ità nimirum & virtutes ipsius Dei opera existimandæ sunt, & divino beneficio ei accessisse. Quòd si rem à principio consideres, verum esse quod dico intelliges. Per communionem enim omnium primam & maximè necessariam, hominum genera terrestris rex conciliat: similiter facit ille qui cuncta in universo gubernat. Nihil etenim, si tollas amicitiam & communionem, consistere potest: quod etiam in civitatibus ità se habet, si familiarem

societatem,

ſocietatem abſtuleris, etſi multo inferior ſit quàm divina natura & regia: quæ nihil hujuſmodi ſibi deſiderant, utpote perfectæ virtute: ſed aliis indigentibus ſuppeditant, & communi utilitati conſulunt. Amicitia autem civitatis communem mutuò finem ſpectans, ipſius univerſi concordiam imitatur. Porrò citra conſtitutionem magiſtratuum nulla civitas habitari poſſet: requiruntur autem ad illam conſtitutionem leges, civilis gubernatio, ſubditique & præfecti, ſi per ſe conſervanda ſit. Hæc ſequitur commune bonum, concinnus quidam ſtatus, & multitudinis conſenſus cum perſuaſione concordi. Ille qui imperat juxta virtutem, nominatur rex, atque eſt, eâdem amicitiâ conſenſúq; ſubditis conjunctus, quâ Deus munπoπ τὼς ὑπὸ αὐτὸν, ἀν-

ἀν, ἐλάπων γὸ αὖτα τᾶς τε θείας φύσιΘ κὴ τᾶς βασιλικᾶς· ὃ γὸ δέονται τὰν τοιαύταν δέησιν ἀλλ' ἄλλων * καθαπερ [* νῦν] ἐπιπορεύνλες τῶ * ὑστερων [* ὑστερούντων] ἀναπλαρῦντι κοινὰν τὰν βοήθειαν, τέλειοι γὸ κατ' ἀρετάν. ἃ δ' ἐν πόλει φιλία κοινῶ πινος τέλεΘ ἐχομυία, τὰν τῶ παντὸς ὁμόνοιαν μιμᾶται. ἄνδ' ἃ τᾶς περὶ τὰς ἀρχὰς διατάξιΘ, εὐδαιμία ἂν πόλις οἰκοῖτο. εἰς δ' ταύταν νόμων τε δεῖν κὴ πΘ φροντισίας πολιπικᾶς πᾶ, τε ἄρχον κὴ τὸ ἀρχόμυον, * ἐπαρσώζοιτο [* ἐπισώζοιτο] δ' αὐτό. ἐκ τέτων κοινὸν ἀγαθὸν εὐαρμοσία πὶς, κὴ τᾶ πολλῶν ὁμοφωνία μετ' πφθῆς σωφρόνσας· ὁ κὴ ἀρετὰν ἐξάρχων καλέται βασιλεὺς, κὴ ἐστὶ, ταύταν ἔχων φιλίαν τε κὴ κοινωνίαν

πὸ τὸ

τε τὸν κόσμον καὶ τὰ
ν αὐτῷ, ὅλαν ἢ τὰν
ιγνοιαν χρὴ παρασκευ-
ζεῖς, μεῖτα μὲν
παρὰ τῶ βασιλέως
ς τὼς βασιλευομένως·
δύτερον ἢ παρὰ τῶν
ἐς τὸν βασιλέα· ὁ-
τία ἡμάτερος ποτὶ
έα, καὶ ποτὶ πίμναν
ομέως, καὶ νόμω ποτὶ
χρώμενον αὐτῷ.

do & in ipso contentis jungitur. Cæterùm oportet omnem benevolentiam institui, primùm à rege in subditos, deinde vicissim à subditis erga regem: qualis nimirum patris existit erga filium, pastoris erga gregem, & legis adversus utentes ipsâ.

ΓΝΩ-

ΓΝΩΜΑΙ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ, πρὸς τὰς μαλακῶς καὶ ὑπνιωτέρως διακειμένους, μάλιστα τὴν ὠφέλειαν παρέχουσαι, κατὰ στοιχεῖον.

Sententiæ quædam THEOCTISTI perquam utiles, ad eos qui molli & supino sunt animo, juxta litterarum Græcarum seriem.

MOlesta res est, infortunia, quæ propter miseriam & calamitatem humanæ naturæ inopinatò ingruunt, non levare sed exprobrare, & doloris acrimoniam augere, veluti fomentum perturbationis & pœnæ erga congenerem naturam existentes.

Præstat super novaculâ ingredi, quàm uti fastu cum præsumptione. Inconstans enim & instabilis vita est.

Homines improbitate magis magisque la-

ΑΝιαρὸν μὲν (πῶς γὰρ οὔ;) τὸ μὴ ἐπικερφίζειν ἀτυχίαις ἐλέῳ καὶ συμφορᾷ διὰ τὸ ἀνθρώπινον ἀδοκήτως παραπεσόσας, ἀλλ' ὀνειδίζειν καὶ δεινοτέραν τῷ ὀδυνᾶν ἐργάζεσθαι ὑπέκκαυμα τῷ πάθει καὶ τῆς δίκης * διὰ [* malim εἰς.] τὸ ὁμογενὲς καθιστῶντας.

Βέλτιον ἐπὶ ξυρεοῦ, ἢ ὄγκῳ βαίνειν μὴ σφαλῆναι, διὰ τὸ ἀβέβαιον καὶ ἀσταθμητον τοῦ βίου.

Γλίσχρως ὥσπερ ἐπαμυσάμενοι ἄνθρωποι, ἐπὶ τὸ

τὸ ἀσελγέστερον φερόμενον τῆς μοχθηρίας, κατέχειν ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς ἐχθροῖς γέλωτα ὀφλισκάνειν· ὡς καὶ οἱ ἐπιγιγνόμενοι ὀφλισκάνουσι.

Δεινὴ πέφυκεν ἡ συνήθεια κωλύειν ἐκποδὼν γενέσθαι, καὶ φύσιν ἐκ παραλλήλου μεταποιῆσαι.

Ἐν παθοῦσι τοῖς φίλοις οἱ πολλοὶ ἥδονται· δυσπαθοῦσι δ' εὐκαίρως συμπάσχουσι, κακῶς τὸ κακὸν παρηγορεῦντες.

Ζωὴν ἀμείνονος ἕξεως τῆς κρείττονος, ἐπιπονώτερον.

Ἠλιθιότητος οὐχ ἧττον ἡ κενοσπουδία, τὸ ὑπερκύψαν τὸ ἀναχεχωκὸς τῆς θυμοειδοῦς ἐν τοῖς *ἀσελπάτοις. [*al. ἀσελπέζοις nullo ſenſu.

Θυμῷ μὲν οὐδεὶς ἀνδρεῖος, πόνῳ δὲ καὶ γενναιότητι καὶ ἐπιεικείᾳ ἀρετῶν ἐπεκτήσατο.

Ἰατρεύειν δεῖ τοὺς ἀναφέροντας, καὶ μὴ μήπως οἱ μὲν θεραπεύονται τῶν νόσων· οἱ δὲ τῶν laſciviente, veluti terrâ congeſtâ ſeſe obruunt, & inimicis ridiculi fiunt: itémque ipſorum poſteri.

Magna vis conſuetudinis eſt ad amolienᵈum ſatietatem, & naturam viciſſim immutandum.

Amicis feliciter agentibus plurimi congratulantur: infortunatis autem pauci condolent, malo malum ſolantes.

Vitam optimam pro peſſima acquirere, laborioſum eſt.

Stultitiæ non minùs eſt, quàm inanis ſtudii, internam animorum, & ſtrenuam alacritatem diſſolvere ociosis deambulationibus.

Nullus adhuc unquã audaciâ, ſed labore, generoſitate, & modeſtiâ virtutem acquiſivit.

Mederi oporter tum recipientibus ſe à morbo, tum non recipientibus: his, nè moriantur; illis.

illis, né in eundem morbum recidant.

Non tam ingenii solertiâ, quàm virtute gloriari decet.

Virorum constantium est, animi statum in periculis rectum & immobilem conservare.

Præstantissimum quidem est, & Dei proprium, omnino non delinquere: generosorum verò hominum, statim ut quis peccato succubuit, resipiscere.

Ut navis unâ anchorâ non stabilitur, sic unica spe ad portum tranquillitatis non appellimus.

Ab instructis ornatu nimio spectaculis omnimodo abesse oportet, ad educationem umbratilem evitare, nè voluptate elato improbitatis nota tibi inuratur.

Non tam ægrè ferendum est, navim cum cum omnibus quæ vehit, submergi, quàm se-

ὑπὸ θανάτῳ βαδίσωσι.

Κρεῖττον μὴ μᾶλλον ὑπὸ ἀδιανοίας, ἢ ἀρετῆς ἐξαλλωπίζεσθαι.

Λίαν ἐν βεβηκόσι ἀνδράσιν, καὶ ἀκλινὲς τὸ ψυχῆς ὄρθιον ἐν τοῖς δεινοῖς διαφυλαττόμενον.

Μέγιστον μὲν καὶ θεῖον μόνον τὸ ἀναλίτους γενέσθαι· τὸ δὲ μὴ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἁλῶναι*, [ἀλῶναι.] τῷ μεταγνῶναι.

Ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρείᾳ, καὶ ἐν μιᾷ ἐλπίδι σωτηρίας ἀπαθείας, οὐ καθορμίζομεθα.

Ξένον χρὴ πάντα τρόπον ἀπὸ γλαφυρῶν θεαμάτων τυγχάνειν, καὶ μετέωρον σκιατερείας, μὴ πρὸς ἡδονῆς ἀρθέντα ὀπίσθιον σχεῖν τὴν πανηγύριν.

Οὐ χαλεπὸν τοσοῦτον αὐτοῖς πληρώμασι καταδῦναι ναῦν ὅσον ὑπεραυλεῖν

τὴν τοῖς πάθεσιν ἀπωθημένον, τῷ βυθῷ τῆς ἀπωλείας καθαπτόμενον.

Πᾶν ὃ πιμπρᾶς τε καὶ πιμπλείας χεῖρον τὸ ἴσον ἀφέσηκεν, ἔπω ἀρετή.

Ῥᾳθύμης τε ἀκμὴν παρειρεῖδες, κακίας ὑποπιμπλώσης, καὶ δολερὸν τε ὄλισθον παρασκάζουσας.

Σαπρόντων παρασίτων ἐπ' ἀῤῥήτοις καὶ ἀνωνύμοις αἰσχρουργίαις, καὶ ὡς τὸ πολὺ καλαγωγούντων, μὴ ἐπιστρέφεσδαι.

[* *Locus non est integer*] * Τὸ μὲ δυσωπεῖδαι τὰς τῶν φίλων συνηθείας εἰς δυσωδίαν ἐποτελουμένας φυλάξασδαι ῥᾴδιον παρεπολέσαν ἰδεῖν *, ἐπιλυμαζόντων τὸ ἀμύναδαι. τὸ δὲ τὰς τῶν διαφόρων.

ipsum perturbationibus obrutum, & jam desperatum, in altum pernicei gurgitem demergere.

Quicquid æquo intervallo ab honore & pœna distat, nondum virtus est.

Ocii malitiâ replentis, & lapsum ingentem afferentis, infringendæ sunt vires.

Parasitos nefandis & indignis dictu vitiis adblandientes, & ut plurimùm falcinantes, nihil moraberis, neque commoveberis.

Difficile est cavere & antevertere amicorum conversationes, qui clanculum nobis malè volunt: cùm omnis suspicio familiaritatis nomine occultetur. Ab externis verò & inimicis nobis cavere facilius est.

* *Al.* περὶ πολλῆ συνιδεῖν & *post* φυλάξασδαι *punctum notatur.*

Ὑψιτενεῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν τὴν σωτηρίαν ὁδῶν ἐπιλαμβανόμενον.

In altum tendere portet, non autem superbire, salubres vias occupantem.

Ob-

Obliquæ & declives viæ modis omnibus fugiendæ sunt: abruptæ autem, & rectà sursum ferentes complectendæ.

Difficilia, quæ pulchra sunt: mala verò non difficilia.

Anima à corporis inquinatione summo studio separanda est. Nam valde necessarium est, ut à contagio ejus remoti liberique simus.

Occasiones cautè deligendæ sunt. Nam si transgrediaris ipsas, extremè aliquando periclitaberis, nec non si citra nimium consideris.

Φεύγειν δεῖ πάν
τρόπον τὰς σκολιὰς,
περαγεῖς· τὰς δ' ἀπο
μὰς καὶ ὀρθὰς τρέχε
απάζεσθαι.

Χαλεπὰ τὰ κα
τὰ δὲ κακὰ οὐ
λεπά.

Ψυχὴν ὅτι μάλ
τῆς σώματος βέλτιο
ας χωρίζειν· ὅτι πᾶ
ἀνάγκη τῷ * τότ
[al. τότε] συμπάθε
αν ἀποικονομεῖσθαι.* [
ἀποικοδομεῖσθαι.]

Ὡσαύτως χρὴ ἀπέχεσθαι
χήτως ἠρηκέναι. τὸ γ
φορεῖναι αὐτὰς, κινδ
νάζει, μὴ ἄρα ἐπ' ἔλα
τον κακὸν, ὥσπερ
κρὶ τὸ ἐναντίον κ
ρῆσαι.

Sententiæ juxta Literarum ordinem.

AD LECTOREM.

STudiosus aliquis cœperat, ex Publii Laberiiq; Mimis insignes aliquot colligere sententias: nam hi duo mimographi magnam in hoc genere laudem olim tulerant: præcellebat tamen Publius. Sed incertum, an hic collector destiterit in litera N. an aliquis opus contaminârit. Nam ab hac nullum fere carmen est. Etiam in cæteris admixtæ sunt sententiæ oratione solutâ, ex Senecæ libris pleræq; decerptæ. Versus aut senarii sunt iambici, aut trochaici tetrametri catalectici, pauciſſimi iambici tetrametri, quorum aliquot, nomine Publii & Laberii, referuntur ab Aulo Gellio & Macrobio, nonnulli reperiuntur & apud Senecam, omnes prodigiosè depravati, quos maxima ex parte restituimus. Opusculum hoc Cantabrigiæ reperimus in membranis accuratè descriptum, literis initial. colore & auro pictis, sed depravatiſſimè. Adjecti erant commentarii. Deum immortalem quam absurdi! Neq; cœlum, quod aiunt, neq; terram attingebant. Singulis commentariolis subjectum erat distichon hexametrum, eandem sententiam aliis scilicet verbis explicans, ad ostentationem opinor copiæ. Tales næniæ tum viris etiam prælegebantur, talibus ineptiis discruciabantur ingenia puerorũ. Et sunt hodiéq; qui indignantur linguarum peritiam & bonas literas revocatos in ludos literarios.

Alienum est omne, quicquid optando evenit.
Ab alio expectes, alteri quod feceris.
Animus vereri qui scit, scit tuto ingredi.
Auxilia humilia firma consensus facit.
Amor animi arbitrio sumitur, non ponitur.
Aut amat, aut odit mulier, nihil est tertium.
Ad tristem partem strenua est suspicio.
Ames parentem, si æquus est: si aliter, feras.
Aspicere oportet quod possis deperdere.
Amici vitia si feras, facis tua.
Aliena homini ingenuo acerba est servitus.
Absentem lædit, cum ebrio qui litigat.
Amans iratus multa mentitur sibi.
Avarus ipse miseriæ est causa suæ.
Amans quid cupiat scit, quid sapiat non videt.
Amans quod suspicatur, vigilans somniat.
Ad calamitatem quilibet rumor valet.
Amor extorqueri non potest, elabi potest.
Ab amante lacrymis redimas iracundiam.
Apertè cùm est mala mulier, tum demum est bona.
Avarum facilè capias, ubi non sis idem.
Amare & sapere vix Deo conceditur.
Avarus nisi cùm moritur nil rectè facit.
Astutè crines dum celantur, ætas indicatur.

Fortè sic,

Astutè dum celatur, se ætas indicat.
Avarus damno potiùs quàm sapiens dolet.
Avaro quid mali optes, ni ut vivat diu?
Animo dolenti nihil oportet credere.
Alienum nobis, nostrum plus aliis placet.
Amare juveni fructus est, crimen seni.
Anus cùm ludit, morti delicias facit.
Amoris vulnus idem qui sanat, facit.

Ad pœnitendum properat, citò qui judicat.
Amicos res opimæ parant, adversæ probant.

Fortè sic legendum, ut constet senarius.
Amicum opimæ res parant, tristes probant.

troch. est.

Aleator quantò in arte est melior, tantò est nequior.
Amor ociosæ cura est solitudinis.
Arcum intensio frangit, animum remissio.

Videtur inversus senarius. Constabit si legas.
Remissio animum frangit, arcum intensio.

Reliqua non sunt versus in hac litera.

Aberrare à fortuna tua non potes, obsidet te.

A supereſt.

A quocunq; descenderis, magno apparatu sequitur.
Acerrima virtus est, quàm ultima necessitas excutit.
Agat princeps curam, non tantùm salutis, sed honestæ cicatricis.

A supereſt.

A duabus causis præstare princeps solet, si aut se vendicat, aut alium.

Bis est gratum, quod opus est, ultro si offeras.
Bonarum rerum consuetudo prastantissima est
Beneficia dare qui nescit injustè petit.
Bonum est fugienda aspicere in alieno malo.
Beneficium accipere, libertatem vendere est.
Bona nemini bora est, ut non alicui sit mala.
Bis enim mori est, alterius arbitrio mori.
Beneficia pluris recipit, qui scit reddere.

Bis peccas, cùm peccanti obsequium accommodas.
Bonus animus læsus gravius multo irascitur.
Bona mors est homini, vitæ quæ extinguit mala.
Beneficium dando accepit, qui digno dedit.
Blanditiâ, non imperio fit dulcis Venus.
Bonus animus nunquam erranti obsequium accommodat.
Beneficia se dedisse qui dicit, petit.
Benevolus animus maxima est cognatio.
Beneficia sæpe dare, docere est reddere.
Bonitatis verba imitari major malitia est.
Bona opinio hominî tutior pecuniâ est.
Bonum tametsi supprimitur, non extinguitur.
Bis vincit qui se vincit in victoria.
Benignus etiam dandi causam excogitat.
Bis interimitur, qui suis armis perit.
Bene dormit, qui non sentit quàm malè dormiat.
Bonorum crimen officiosus est miser.
Bona fama in tenebris proprium splendorẽ obtinet.
Bene cogitata si excedunt non occidunt.
Bene perdit nummos, judici cùm dat nocens.
Bonis nocet, qui quis pepercerit malis.

Reliqui sex non sunt versus, excepto proximo.

Bonus judex est, qui novit dispensare quod dandum est, & quatenus.
Bono justitiæ proxima est severitas.
Beneficium est eo carere, quod invitus possideas.
Beneficium est semper reddere, bonitatis.
Bonum est reddere bona verba, etiam inimicis.
Bona quæ veniunt, nisi sustinentur, cadunt ut opprimant.
Bona imperante animo fiet pecunia: Versus est.
Bonum apud virum citò moritur iracundia:
Brevis mens ipsa est memoria iracundiæ.

Bona

Bona turpitudo est, quæ periculum vindicat.
Bona comparat præsidia misericordia.
Beneficia dignis ubi das, omnes obligas.

Consueta vitia serimus, nisi reprehendimus.
Crudelis in re adversa est objurgatio.
Cavendi nulla est dimittenda occasio.
Cui semper dederis, ubi neges, rapere imperas.
Crudelem medicum intemperans æger facit.
Cujus mortem expectant cives, vitam oderant.
Cum inimico nemo in gratiam citò redit.
Citiùs venit periculum cùm contemnitur.
Casta ad virum matrona parendo imperat.
Citò ignominia fit superbi gloria.
Consilio meliùs vincas quàm iracundia.
Cuivis dolori remedium est patientia.
Cotidie damnatur qui semper timet.
Cum vitia prosunt, peccat qui recte facit.
Contumeliam nec facere fortis potest, nec ingenuus pati. Non est carmen.
Conscientia amici nullius invenit lingua preces.
Contemni est levius quàm stultitiâ percuti.
Cotidie est deterior posterior dies.
Comes facundus in via pro vehiculo est.
Citò improborum lata ad perniciem cadunt.
Crimen relinquit vita, qui mortem appetit.

Non sunt versus excepto ultimo.

Clementia in quamcunque domum venerit, felicem eam tranquillámque præstabit.
Clementia est temperantia animi in potestate ulciscendi.
Clementia est lenitas superioris adversus inferiorẽ.

Consuetudo peccandi, multitudinē facit peccantiū.
Conjunctio animi maxima est cognatio.

DIscipulus est prioris posterior dies.
Damnare est objurgare, cùm auxilio est opus.
Diu apparandum est bellum, ut vincas celerius.
Dixeris maledicta cuncta, cùm ingratum hominem dixeris.

Trochaicus. *De supereſt.*

de Inimico non loquaris malum, si cogites.
Deliberare utilia, mora est tutissima.
Dolor decrescit, ubi quo crescat non habet.
Dedisce fiere fœminam, est mendacium.
Discordiâ fit charior concordia.
Deliberandum est diu, quod statuendum est semel.
Difficilem habere oportet aurem ad crimina.
Dum est vita grata, mortis conditio optima est.
Dari bonum quod potuit, auferri potest.
Damnum appellandum est, cùm mala fama lucrum.
Ducis in consilio posita est virtus militum.
Dives quod donat timeas, citò raptum venit.
Dimissum quod nescitur, non amittitur.
Difficilius est moderari ubi dolori debetur ultio, quàm ubi exemplo. Non est carmen.
Desunt luxuriæ multa, avaritiæ omnia.

ETiam innocentes cogit mentiri dolor.
Etiam peccato rectè præstatur fides.
Etiam celeritas in desiderio mora est.
Ex vitio alterius sapiens emendat suum.
Et deest & superat miseris cogitatio.
Etiam oblivisci quod sis, interdum expedit.

Ex

Ex hominum quæstu facta fortuna est dea.
Effugere cupiditatem, regnum est vincere.
Exuli ubi nusquam domus est, sine sepulchro est tanquam mortuus.

Trochaicus constabit, si legas,

Exuli cui nusquam domus est, sine sepulchro est mortuus.

Senarius, si sic,

Cui nusquam domus est, sine sepulchro est mortuus.
Etiam qui faciunt, odio habent injuriam.
Eripere telum, non dare, irato decet.
Exilium patitur, qui se patriæ denegat.

Versus ita videtur inversus,

Se denegare patriæ, exilium est pati.
Etiam capillus unus habet umbram suam.
Eheu quàm miserum est fieri metuendo senem?
Etiam hosti est æquus, qui habet in consilio fidem.
Excelsis multo facilius casus nocet.
Errat si quis existimat tutum diu esse regem.

Non est versus.

Ex sæua animadversione nulla regi gloria est.

Non sunt versus.

Evadere possunt pusilla mala, & verba dare, ingentibus obviam itur.
Excusationem quærere vitium est, omnia ad Deum relinque.
Eleemosyna non tam accipientibus, quàm dantibus prodest.
Exspe præmii solatium fit laboris.

Fidem qui perdit, quo se servat in reliquum?
Fortuna quum blanditur, captatum venit.

Fortunam citiùs reperies quàm retineas.
Formosa facies, mutua commendatio est.
Frustra rogatur, qui misereri non potest.
Fortuna unde aliquid fregit, casus est.
Fraus est accipere quod non possis reddere.
Fortuna nimium quem fovet, stultum facit.
Fatetur facinus is, qui judicium fugit.
Felix improbitas, optimorum est calamitas.
Feras, non culpes, quod mutari non potest.
Futura pugnant ut se superari sinant.
Furor fit læsa sæpiùs patientia.
Ficta citò ad naturam reciderint suam.

Ordo inversus est,

Citò ad naturam ficta reciderint suam.
Fidem qui perdit, perdere ultra nihil potest.
Facilitas animi ad partem stultitiæ rapit.
Fides, ut anima, unde abiit eò nunquam redit.
Fidem nemo unquam perdit, nisi qui non habet.
Fortuna obesse nulli contenta est semel.
Fulmen est, ubi cum potestate habitat iracundia.

Trochaicus.

Frustra, cùm ad senectutem ventum est, repetes adolescentiam. Trochaicus.
Falsum maledictum, malevolum mendacium est.
Fœminæ naturam regere, desperare est omnium.
Fer difficilia, facilia ut levius feras.
Fortuna nulli plus, quàm consilium valet.
Fortuna vitrea est, cùm splendet frangitur.
Feras quod lædit, ut quod prodest perferas.
Fortuna quam nemo invidet, gratum facit.
Facilius privatis ignoscitur, pertinaciter se judicantibus. Non est versus.

Fre-

Frequens vindicta paucorum odium reprimit, omnium irritat. Non est carmen.

Nisi velis esse Trochaicum.

Vindicta frequens paucorum odium reprimit, omnium excitat.

GRave præjudicium est, quod judicium non habet.
Gravissima est probi hominis iracundia.
Gravis animi pœna est quem post factum pœnitet.
Gravis animus dubium non habet sententiam.
Grave est malum omne, quod sub aspectu latet.
Gravius nocet, quodcunque inexpertum accidit.
Gravior inimicus, qui latet sub pectore.
Gravissimum est imperium consuetudinis.
Grave crimen, etiam cum dictum est, leniter nocet. Non est versus.
Gradus à magnis ad majora fit.

HEu quàm difficile est gloriæ custodia!
Homo extra corpus est suum, cum irascitur.
Heu quàm est timendus, qui mori tutum putat!
Homo qui in homine calamitoso est misericors, meminit sui. Trochaicus est.
Honesta turpitudo est pro bona causa mori.
Habet in adversis auxilia, qui in secundis commodat. Trochaicus est.
Heu quàm miserum est discere servire, ubi sis doctus dominari! Non est versus.
Heu quàm miserum est lædi ab illo, de quo non possis queri!
Hominem experiri multa pauperies jubet.

Heu dolor quàm miser est, qui in tormento vocem non habet! Trochaicus.

Heu quàm multa pœnitenda incurrunt, vivendo diu!

Habet suum venenum blanda oratio.

Homo toties moritur, quoties amittit suos.

Homo semper in sese aliud fert, in alterum aliud cogitat. Iambicus tetrameter.

Honestus rumor alterum patrimonium est.

Homo nescit, si dolore fortunam invenit.

Honestè servit, qui succumbit tempori.

Homo vitæ commodatus, non donatus est.

Hæredis fletus, sub persona risus est.

Hæredem ferre utilius est quàm quærere.

Habent locum maledicti crebræ nuptiæ.

Non est versus, nec quæ sequuntur.

Hæc clementia principem decet, ut quocunque venerit mansuetiora omnia faciat.

Haud minus turpia sunt principi multa supplicia, quàm medico multa funera.

Honestius est, cùm judicaveris amare, quàm cùm amaveris judicare.

INferior horret, quicquid peccat superior.

Inimicum ulcisci, vitam accipere est alteram.

Id agas, tuo te merito nè quis oderit.

Invitum cùm retineas, exire incitas.

Ingenuitatem lædis, cùm indignum rogas.

In nullum avarus bonus est, in se pessimus.

Inopi beneficium bis dat, qui dat celeriter.

Inopiæ parva desunt, avaritiæ omnia.

Carmen inversum, arbitror ità legendum,

Desunt inopiæ multa, avaritiæ omnia.

Instructa inopia est, in divitiis cupiditas.
Invitat culpam, qui peccatum præterit.
Jucundum est nihil, nisi quod reficit varietas.
Ingenuitas non recipit contumeliam.
Impunè in eum pecces, qui peccat rarior.
Ingratus unus miseris omnibus nocet.
In miseri vitia nulla contumelia est.
Ità amicum habeas, posse ut fieri inimicum putes.
Invidiam ferre, aut fortis aut felix potest.
In amore semper mendax iracundia est.
Invidia tacitè, sed minutè irascitur.
Iratum breviter vites, inimicum diu.
Injuriarum remedium est oblivio.
Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.

Trochaicus.

Focum tacentem crimen faciat acrius.
In malis sperare bonum, nisi innocens, nemo solet.

Trochaicus.

In vindicando criminosa est celeritas.

Hi quatuor non sunt versus.

Inhonesta res est suos vincere, satis est potuisse punire.
Imago animi sermo est: qualis est vir, talis oratio.
In felicitate se erigere, est felicitatem submittere.
In felice felicitas est innocentia; nequitia ipsa pœna sui est.
Inimicum quamvis humilem, docti est metuere.
In calamitoso, risus etiam injuria est.
Judex damnatur, cùm nocens absolvitur.
Ignoscere humanum, ubi pudet cui ignoscitur.

In rebus dubiis plurima est audacia.
Ille nocens se damnat, quo peccat die.
Ità crede amico, nè sit inimico locus.
Iratus etiam facinus consilium putat.
Invidia loquitur, non quod est, sed quod subest.
Irritare est calamitatem, cùm te felicem vocas.
Jus omnem supra injuriam positum scias.

Trochaici duo sunt.

Imbecillos oculos esse, qui ad alienam lippitudinem suffunduntur.

LOco ignominiæ est, apud indignum dignitas.
Laus nova nisi oritur, etiam vetus amittitur.
Læsæ doloris remedium, inimici dolor.
Levis est fortuna, citò reposcit quod dedit.
Lex universi est, quæ jubet nasci & mori.
Lucrum sine damno alterius fieri non potest.
Lascivia & laus nunquam habent concordiam.
Legem nocens veretur, fortunam innocens.
Libido indicium est, quo levitas sapit.
Libido etiam cunctos sub vultu domat.
Lassa crudelitas, non est vocanda clementia.

Non est versus.

MAlignum fieri maximè ingrati docent.
Multis minatur, qui uni facit injuriam.
Mora omnis odio est, sed facit sapientiam.
Mala causa est, quæ requirit misericordiam.
Mori est felicis antequam mortem invocet.
Miserum est tacere cogi, quod cupias loqui.
Miserrima est fortuna, quæ inimico caret.
Malus est vocandus qui suâ est causâ bonus.
Monstro similis est avaritia unica.

Non

Non sunt versus.

Malè dissimulare laudari est.
Malus ubi bonum se simulat, tunc est pessimus.
Metus dum venit, rarum habet somnus locum.
Mori necesse est, sed non quoties volueris.
Malè geritur, quicquid geritur fortunæ fide.
Mortuo qui mittit munus, nihil dat illi, sibi adimit.

Non est carmen.

Minùs est quàm servus, dominus qui servos timet.
Magis hæres fidus nascitur quàm scribitur.
Malo in consilio fœminæ vincunt viros.
Mala est voluptas alienis assuescere. Trochaicus.
Magno cum periculo custoditur, quod multis placet.
Mala est medicina, ubi aliquid naturæ perit.
Malæ naturæ nunquam doctore indigent.

Trochaicus.

Miseriam nescire propriam, sine periculo est vivere.
Malè vivunt, qui se semper victuros putant.
Maledictum interpretando facies acrius.
Malè secum agit æger, medicum qui hæredem facit.
Minùs decipitur, cui negatur celeriter.
Mutat se bonitas cùm irrites injuriâ.
Mulier cùm sola cogitat, malè cogitat.
Male facere qui vult, nusquam non causam invenit.
Malevolus semper suâ naturâ vescitur.
Multos timere debet, quem multi timent.
Malè imperando summum imperium amittitur.
Mulier quæ nubit multis, multis non placet.

Reliqua

Reliqua non sunt carmina.

Misera est ægritudo animi, ob alienarum speciem miseriarum.

Misericordia non causam sed fortunam spectat.

Magnam fortunam magnus animus decet.

Magni animi est proprium, esse tranquillum, injurias atque offensiones semper despicere.

Mulicbre est, furere in ira.

Misericordia est vicina miseriæ, habet enim aliquid, trahitq; ex ea.

Malo veris offendere, quàm placere adulando.

Morbum esse scias, non hilaritatem, semper arridere ridentibus, & ad omnium æstimationem ipsum quoq; os diducere.

Nihil agere, semper infelici est optimum.

Nihil peccent oculi, si oculis animus imperet.

Nihil proprium ducas, quod mutari possit.

Non citò perit ruinâ, qui ruinam timet.

Non est carmen.

Nullus est tantus quæstus, quàm eo quod habes carere. Trochaicus.

Nescias quid optes, aut quid fugias, ità ludit dies.

Nunquam periclum sine periclo vincitur.

Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.

Nihil prodest didicisse, si cesses bene facere.

Non est versus.

Non est tam bona fortuna, de qua nihil queri possis. Trochaicus.

Nusquam melius morimur homines, quàm ubi libenter vivimus. Negandi i

Negandi causa nunquam avaro deficit.
Nondum felix es si nondum te turba deridet.

Non est versus, sicut nec sequentes.

Nam si nullos inimicos tibi parit injuria, multos tamen invidia.
Non aspicias quàm plenas quisq; manus Deo, sed quam puras admoveat:
Non enim aliter nisi optimus animus pulcherrimus Dei cultus est.
Non aliter vivas in solitudine, aliter in foro.
Nihil petas, quod negaturus es.
Nihil negabis, quod petiturus es.
Nihil magnum est in rebus humanis, nisi animus magna despiciens.
Nihil interest quo animo facias, quod fecisse vitiosum est:
Nam facta cernuntur, animus non videtur.
Non quàm multis placeas, sed quibus stude.
Nequitia ipsa pœna sui est:
Nam mala conscientia sæpe tuta est, secura nunquam.
Neminem citò accusaveris.
Neminem citò laudaveris.
Nullum putaveris esse locum sine teste.
Nulla pusilla domus, quæ multos recipit amicos.
Nunquam scelus scelere vindicandum est.

Versus est, cæteri nequaquam.

Nimium altercando veritas amittitur.
Non multùm supra cum eminet quis, cui se irascendo exæquat.
Nobilis professio sapientia est quæ distributa, suscepta:

ſuſcipit incrementum, avarum dedignata poſſeſſorem, citò niſi publicetur, elabitur.

Non alia facies eſt quieti moderatique imperii, quàm ſereni cœli & nitentis.

Nullum ex omnibus clementia magìs, quàm regem aut prælatum decet.

Nemo poteſt perſonam diu ferre fictam, filia citò in naturam ſuam recidunt.

Nunquam liquidum ſyncerúmq; ex turbido venit.

Nullum moroſius eſt animal, majoriq; arte tractandum, quàm homo, & nulli magìs parcendum quàm homini.

OMne peccatum eſt actio.

Omnis actio eſt voluntaria, tam honeſta quàm turpis.

Omne ergò peccatum voluntarium eſt.

Ovitte excuſationem, nemo peccat invitus.

Omne vitium habet patrocinium ſuum.

Odia multorum ſub vultu, multorum ſub oſculo latent.

Omnia tum panduntur, cùm non dico ſi ceciderís, ſed ſi turbaveris.

Omnis affectus habet, ut in eo, in quo ipſe inſanit, in idem putet cæteros furere.

Omnes vitam differentes, mors incerta prævenit.

trochaicus ſenarius, reliqui non ſunt verſus,

Omnis diès velut ultimus ordinandus eſt.

Opinentur de te homines malè, ſed mali: diſplicere enim malis laudabile eſt.

Oratorem te puta, ſi tibiipſi quod oportet perſuaſeris

Odium oportet peccandi non metum facias.

Objur-

Objurgationi semper aliquid blandi admisce.
Optimum est semper ignoscere, tanquam si ipse pecces quotidie.
Optimum est majorum vestigia sequi, si rectè præcesserint.
Omnis doctor in vitæ ratione peccans, turpior est ob hoc, quòd in officio cujus magister esse vult, labitur.
Omni rei moderatio est adhibenda, quæ sanabilia ingenia distinguere à deploratis sciat.
O vita misero longa, felici brevis!

Hîc nulli sunt versus.

PEccandi duo sunt genera, aliud ex proposito, aliud ex negligentia.
Plerique metu cessant peccare, non innocentiâ: profectò tales timidi, non innocentes sunt dicendi.
Priusquam promittas, deliberes, & cùm promiseris, facias.
Priùs si negaveris, feciſſe postea fallere est.
Propter causam multa amico dabis, multa etiam causæ contra amicum.
Pro eo religiosior eris, quò melior.
Præstabis parentibus pietatem, cognatis dilectionem.
Præstabis amicis fidem, omnibus æquitatem.
Pacem cum hominibus habebis, bellum cum vitiis.
Pecuniæ imperare oportet, non servire.
Pecunia si uti scias, ancilla est: si nescias, domina est.
Pecunia non satiat avarum, sed irritat.
Putandus est rectè fortior qui cupiditates, quàm qui hostes subjicit.

Patria

Patria est ubicunque bene vixeris.
Pejora sunt tecta odia, quàm aperta.
Propterea loquax inimicus minùs quàm taciturnus offendit.
Proximum ad innocentiam tenet locum verecunda peccati confessio.
Plerique cùm stultis malè dicunt, ipse sibi convitium faciunt.
Perturpe est enim, quod objicitur, in objiciente cognosci.
Pulcherrimum est omnia præstare nihil exigenti.
Principium discordiæ est, aliquid ex communi proprium facere.
Plerique famam, pauci conscientiam verentur.
Potest non esse honestum quod non est liberum.
Parcendum est improbandis civibus, non aliter quàm membris languentibus.
Principum savitia bellum est.
Pestifera vis, valere ad nocendum.
Propè est ut libenter damnet qui citò.
Propè est ut non æquè damnet qui nimis.
Peocandi verecundiam facit ipsa clementia regentis.

Hîc nulli versus.

Quidam quosdam occidunt inimicos, non quia habeant, sed quia meruerunt.
Quàm inimicum est nocuisse, vel quia oderis lædere.
Quanto iniquius est odisse quia læseris!
Quàm magnarum virium est negligere lædentem.
Qui enim vindicat, sentit.
Quis sis interest, non quis habearis.

Quàm

Quàm magnum est non laudari, & esse laudabilem?

Qui succurrere perituro potest, cùm non succurrit, occidit.

Quid est homini inimicissimum? alter homo.

Qui propter pecuniæ vel libidinis amorem moritur, ostendit se nunquam sui causâ vixisse.

Quæ sunt maximæ divitiæ? non desiderare divitias.

Qui plurimum habet? is qui minimum cupit.

Quid est dare beneficium? imitari Deum.

Quis est pauper? qui sibi videtur dives.

Quidam inimici graves sunt, amici leves.

Quietissimè viverent homines in terris, si duo verba tolleréntur, scilicet meum & tuum.

Qui paupertatem timet, timendus est.

Quod tacitum esse vis, nemini dixeris.

Quia non poteris ab alio silentium exigere, si tibi ipse non præstas.

Qui æquo animo malis miscetur, malus est.

Qui servis crudelis est, ostendit in alios voluntatem non deesse, sed potestatem.

Qui ob hoc injuriam facit, quia potest, citò desinet quia fecit.

Quid dulcius quàm habere amicum, cum quo omnia audeas: cui sic credas ut tibi, cui sic loquaris quasi tecum?

Quàm multi tales amicos habere voluerunt, & ipsi tales esse non possunt?

Quomodo fortuna & favor inducit hominem?

Quicquid æquo plus futurum est, in partem humaniorem inclina vel prænondera.

Quid eo infelicius, cui jam malum esse necesse est?

Quid

Quid potest ab eo quispiam sperare, quem malum esse docuit?

Quotidie damnatur qui semper timet.

Quotidie est deterior posterior dies.

Quàm miserum est ab illo Ladi de quo non possis queri!

Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.

Quid refert quantum habeas? multò illud plus est quod non habes.

Hunc trochaicum citat Gellius.

Nec hic versus est, neque sequentes.

Repelli se homines facilius quàm decipi ferunt.

Respue crudelitatem & maurem crudelitatis iram.

Revera memoria beneficiorum fragilis est, injuriarum tenax.

Trochaicus.

Ridiculum est odio nocentis perdere innocentiam.

Res vera est, qui à multis timetur, multos timet.

Regibus est pejus multò quàm servientibus, reverà, quia isti singulos, illi universos timent.

Res ipsa ut ipsa ne possimus efficit, si polliceri properamus honesta.

Rem maximam promittit sapientia, ut te reducat tibi.

Recta ingenia debilitat verecundia, prava confirmat audacia.

Res optima est non sceleratos extirpare, sed scelera.

Rectè parentem & inferiorem laudas, quia pertinet ad gloriam tuam.

Res magna clementia est, indulgendo corrigere peccata, magis quàm vindicando.

Pro-

Proverbium sequens constat ex duobus hemistichiis *Maronis* 4. Georg.

Rege incolumi mens omnibus una est: amisso rupere fidem.

Regibus certior est, ex mansuetudine securitas.

Non sunt versus.

Sunt quorum corpus innoxium est, & in mille facinorum furias mens otiosa discurrit.

Si in clientelam felicis hominis potentisque perveneris, aut veritas aut amicitia perdenda est.

Si vis beatus esse cogita hoc primum, contemnere & contemni.

Si multis placuerit vita tua, tibi placere non poterit.

Solitudinem quærit, qui vult cum innocentibus vivere.

Stultum est timere quod vitari non potest.

Semper dissensio ab alio incipiat, à te reconciliatio.

Succurre paupertati amicorum, imò potius occurre.

Secretè amicos admone, lauda palàm.

Si bene te instituëris, pudeat te fieri deteriorem:

Si quis iracitur, pœnas ab alio expetit, à se exigit.

Severissimè enim nos adversum peccantes gerimus, & ipsi eadem committimus.

Severitas assidua amittit auctoritatem.

Sicut formosa pictura est, cujus nulla pars errat: sic formosus homo in quo nulla peccati macula est: proinde hoc domi, hoc foris, hoc omni genere vitæ teneamus, ut nobis inexorabiles simus, exorabiles illis qui non nisi sibi dare veniam nescivunt.

Si invitus pares, servus es: si volens, minister.

Scias

Scias eum multis virtutibus abundare, qui alienas amat.

Si non invideas, major eris: nam qui invidet, minor est.

Scis quid invidia est? dolor animi est ex alienis commodis.

Scito etenim illud, quia nulli invidetur, nisi prædito bonitate.

Sunt multi qui plurimùm verbis, non re contendunt, sed ipsa quæ spernunt clàm suffurantur.

Severitatem abditam clementia in procinctu habet.

Sapiens nihil facit quod non debet, & nihil prætermittit quod debet.

Servis imperare moderatè laus est.

Si vis amari ama.

Sapiens & si contentus est se, tamen amicum vult habere: sed hoc ob nihil aliud, nisi ut exerceat amicitiam, nè tam magna virtus jaceat: non ad hoc, ut dicit Epicurus, ut habeat qui sibi assideat, succurrat: sed ut habeat cui assideat quando libet.

Non sunt versus.

Timidus cautum se vocat, sordidus parcum.

Tutissima res est nihil timere, præter Deum.

Tene semper vocis & silentii temperamentum.

Tamen & in hoc incumbe, ut libentiùs audias quàm loquaris.

Tacere qui nescit, nescit loqui.

Tristitiam si potes, nè admiseris.

Turpe præbet spectaculum animus æger.

Turpia nè dixeris: paulatim enim pudor rerum per verba discutitur.

Transi-

Transibit sermo in affectum, si honesta loquamur.
Tolerabilior est qui mori jubet, quàm qui malè vivere.
Tolerabilior pœna non posse vivere, quàm nescire.
Talem diligentiam exhibe in amicitiis comparandis, nè incipias amare quem deinceps possis odisse.
Tu primum exhibe te bonum, & sic quæras alterum tui similem.
Turpius nihil est quàm cum eo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris.
Tam omnibus ignoscere, quàm nulli crudelitas est.
Tam diu à periculo aberit populus, quàm diu sciet ferre frænos.
Tyrannus à rege distat factis, non nomine.
Tam deest amare, quod habet, quam quod non habet.

VIx quisquam in bonum, nisi ex malo transit.

Nullum est carmen.

Vis omnibus esse notus? priùs effice ut neminem noveris.
Vis habere magnum honorem? dabo tibi magnum imperium, impera tibi.
Vide, si adhuc malus es, similibus parce:
Verùm si esse desisti, quare aliis locum emendationis abscindas?
Vitium priùs fuit observatio, nunc mos est.
Verum nos dicimus, nec audimus.
Utilis educatio & disciplina, mores facit.
Unde & bona consuetudo excutere debet, quæ mala incussit.
Viriliter feras quod necesse est, dolor enim patientiâ vincitur.

Verba

Verba à rebus, non perſonis, accipienda ſunt.
Vires tuas amici beneficiis, inimici injuriis, ſentiant.
Vita omnis brevis eſt, ideo immortalitas eſt mors honeſta.
Vir eſt bonus qui in tantũ perduxit animum ſuum, ut non modò nolit peccare, ſed etiam non poſſit.
Ut aliquid auri extrahamus, terrã pervertimus: ut ſummum bonum occupemus, ſcrutari pctũ pigeat?
Virtutem cujus progreſſum videris, non exitum ejus finémq; deſperes.
Ulcera animi magis quàm corporis ſananda ſunt.
Volunt homines ità præceptum eſſe ut vivunt, non ità vivere ut præceptum eſt.
Utendum eſt divitiis & non abutendum, ut nec à ſuperioribus contemnaris, nec ab inferioribus timearis.
Ubi uſitata remedia non procedunt, tenta contraria.
Ubi diſcrimen inter bonos & malos ſublatum eſt, confuſio ſequitur & vitiorum eruptio.
Venia eſt pœnæ debitæ remiſſio.
Ut fulmina paucorum periculo cadunt, omnium metu: ſic animadverſiones magnarum poteſtatum terrent latiùs quàm nocent.
Utinam ea lex homini eſſet, ut cum telo ſuo frangeretur, nec ſæpiùs liceret nocere quàm ſemel.

ZElum de Deo tantùm habeas, non contra homines.
Zelari autem hominibus vitioſum eſt.

Chriſtianæ ſententiæ, ne Z non haberet locum.

Proverbiorum Senecæ FINIS.

LUCII ANNÆI SENECÆ De Moribus.

AD LECTOREM.

Gnomologia & hæc est, non ex Seneca tantùm. Insunt Mimi, & Pythagoræ quædam, postremò fit mentio diaboli. Videntur quædam decerpta ex proverbiis Solomonis.

OMne peccatum actio est. Actio autem omnis voluntaria est, tam honesta quàm turpis, ergò voluntarium est omne peccatum. Tolle excusationem, nemo peccat invitus. Educatio & disciplina mores faciunt, & id unusquisque sapit, quod didicit. Itaque bona consuetudo excutere debet, quod mala instruxit. Nihil interest quo animo facias, quod feciſſe vitiosum est, quia facta cernuntur, animus verò non videtur. Nulla autem laus est, non facere, quod facere non possis. Quid homini est inimiciſſimum? homo. Libenter feras, quod necesse est; dolor patientiâ incitur. Expecta, quò nunquam pœniteas. Non quàm multis placeas, sed qualibus studе. In hoc tantùm incumbe, ut libentiùs audias, quàm loquaris. Multos vitam differentes, mors incta prævenit. Itaque omnis dies velut ultius judicetur. Tristitiam, si potes, nè admiseris: sin minùs, nè ostenderis. Amicos secretò monе, palàm autem lauda. Verba rebus non rsonis æstimanda sunt. Oratorem te puta, si

tibi ante omnes, quod oportet, persuaseris. Ut licentiosa mancipia animi imperio coerce, linguam, ventrem, & libidinem.

Quod tacitum esse velis, nemini dixeris: Si tibi non imperâsti, quomodo ab alio silentium speras? Ridiculum est aliquem odio nocentis, innocentiam perdere. Monstro similis est avaritia senilis. Quid enim stultius est, quod dici solet, quàm via deficiente viaticum augere? Omnes infantes terra nudos excipit. Non pudet te fortiùs nasci quàm vivere? Quid dulcius quàm habere amicum, cum quo audeas ut tecum omnia loqui? Magnarum virium est negligere lædentem. Quid sis interest, non quid habeas. Nondum es felix, si te turba non deriserit. Si vis beatus esse, cogita hoc primum, contemnere, & contemni. Priusquam promittas, deliberes, & cùm promiseris, facias. Id agas, nè quis meritò te oderit, & si nullos inimicos tibi faciet injuriâ, multos facit invidia. Solitudinem quærat, qui vult cum innocentibus vivere. Optimus ergo animus & pulcherrimus, cultor Dei est. Abstinebis ab alieno matrimonio. Præstabis parentibus pietatem, cognatis indulgentiam, omnibus æquitatem. Devitabis crudelitatem, & ministram crudelitatis iram. Non aliter vivas in solitudine, aliter in foro. Nihil petas, quod negaturus fuisti: nihil negabis, quod petiturus fuisti. Pacem cum hominibus habebis, cum vitiis bellum. Hoc habet omnis affectus, ut in quod ipse insanit, in id putet etiam cæteros furere. Maximum in eo vitium est, qui non melioribus vult placere, sed pluribus. Vis omnibus esse notus

prius

priùs effice ut neminem noveris. Bonum eſt non laudari, & eſſe laudabilem. Stultum eſt timere quod vitare non potes. Malè opinentur de te homines; ſed mali. Malis diſplicere eſt laudari. Malè de te loquuntur homines: bene autem loqui neſciunt, non quòd merearis, ſed quòd ſolent ipſi. Homines de me mala loquuntur: Si meritò, non quòd loquuntur moleſtum eſt, ſed quòd non mentiuntur: Si immeritò, innocentiâ meâ nunc maximè gaudeo. Apparet enim illos vera objecturos, ſi poſſent. Non es in patria tua? Patria tua eſt ubicunque bene es: illud enim per quod bene eſt, non eſt in loco, ſed in homine. Nihil magnum, niſi magno animo deſpicias. Quæ ſunt maximæ divitiæ? non deſiderare divitias. Quis plurimum habet? is qui minimum cupit. Quid eſt dare beneficium? Deum imitari. Honeſtius eſt cùm judicaveris amare; quàm, cùm amaveris, judicare. Diſſenſio ab alio incipiat, à te autem reconciliatio. Succurre paupertati amicorum, imò occurre. Amicos ſecundæ res parant, adverſæ certiſſimè probant. Pejora ſunt tecta odia quàm aperta. Itaque te minùs, loquax inimicus offendit, quàm tacitus. Mira ratio eſt quæ non vult prædicari, quod gaudet intelligi. Ignoſci amat qui quod odit oſtendit. Eleemoſyna non tam accipientibus, quàm dantibus prodeſt. Et ſpes præmii ſolatium ſit laboris. Quæ eſt maxima egeſtas? avaritia. Pecuniæ imperare oportet, non ſervire. Nullum conſcium peccatorum tuorum magis timueris, quàm temetipſum. Alium potes effugere, te autem nunquam. Quis eſt pauper?

qui ſibi videtur. Qui à multis timetur, multos timet. Infelicem erige, ſubmitte felicitatem. Vera felicitas innocentia eſt. Nequitia ipſa ſui pœna eſt. Mala conſcientia ſæpe tuta eſt, ſecura nunquam. Libidinis initia continebit, qui exitum cogitabit. Beneficii accepti nunquam oportet obliviſci, dati protinus. Inhoneſta victoria eſt, ſuos vincere. Satis eſt pœnarum, potuiſſe puniri. Inimicitias tardè ſuſcipe, amicitias exerce moderatè. Simultates depone. Imago animi ſermo eſt. Qualis vir, talis oratio. Magna res eſt vocis & ſilentii temperamentum. Qui æquo animo malis immiſcetur, malus eſt. Neminem laudaveris, neminem citò accuſâris, ſemper puta te cum diis teſtimonium dicere. Vitium eſt omnia credere: vitium nihil credere. Utendum eſt divitiis, non abutendum. Nullum putaveris locum ſine teſte. Excuſationem quærere, vitium. Fortior eſt qui cupiditatem vincit, quàm qui hoſtem ſubjicit. Eſt difficillimum ſeipſum vincere. Iniquè iraſcitur, qui ſuis iraſcitur. Amare ſic incipe, tanquam non liceat deſinere. Magnarum rerum, etiam ſi ſucceſſus non fuerit, honeſtus eſt ipſe conatus. Nobilitas animi eſt generoſitas ſensûs. Nobilitas corporis, generoſus animus. Honeſtior eſt quem ſenectus ad otium retulit, quàm quem in otio invenit, & tunc incipiat laborare. Turpe ſpectaculum præbet animus æger. Nunquam ſit triſtis facies tibi incommodo alterius. Homo ſum, quomodo devitabo ſecundarum rerum invidiam? Si felicitatem jactaveris, cum multis dives eris. Quomodo optimè potentiam tuebor? impotentiâ occaſionis. Locum tenet innocentiæ

nocentiæ proximum confessio. Ubi confessio, ibi remissio. Iræ severitas in vitio est. Boni judicis est dispensare, non tantùm quid damnandum sit, sed quatenus. Proximus justitiæ modus, severitas. Quietissimam vitam agerent homines in terris, si hæc duo verba à natura omnium rerum tollerent, meum & tuum. Qui paupertatem timet, timendus est. Vires tuas amici magis sentiant beneficiis quàm injuriis. Pecunia non satiat avaritiam, sed irritat. Homo semper indigens pecuniâ, scit cum ejus moribus convenire. Mihi crede: non potes dives esse, & felix. Auribus frequentiùs quàm linguâ utere. Quicquid dicturus es, antequam aliis dixeris, dicito tibi. Nihil interest inter iratum & insanum, nisi unus dies: Alter non semper irascitur, alter semper insanit. Facillimè bonis fruêris, si ea vitaveris quæ vituperaveris. Cùm alienos timueris, teipsum verere: nam sæpe sine aliis esse potes, sine te nunquam. Si bene te instruxeris, pudeat deteriora facere. Quod persuaseris erit diuturnum, quod coegeris, erit in in occasione. Alteri semper ignoscito, tibiipsi nunquam. Tantum ad virtutem adjicies, quantum ex voluptate abstraxeris. Stultum est somno delectari, & quasi mortem moliri. Bonis nocet, qui malis parcit. Multi cùm aliis maledicunt, sibiipsis convitium faciunt. Nihil turpius quàm qui objicit alteri sibi objiciendum. Ut licentiosa mancipia, animi imperio rege, linguam, libidinem, ventrem, cupiditatémque: comprimere si non potes, paululum remitte. Sæpe ea quæ sanari ratione non poterant, sanata sunt tempo-

re. Qui propter pecuniæ amorem & libidinem moritur, ostendit se nunquam sui causâ vixisse. Turpia nè dixeris, paulatim enim pudor per verba discutitur. Sic habita, ut potiùs laudetur dominus quàm domus. Consuetudinaria res est innocentia: non damnatio, sed causa hominem turpem facit. Merito damnari pœna est: damnatio immerita damnantis est calamitas. Si aliquid cogitaveris, citò apparebit conversantibus. Videri vis ab omnibus? nunquam bonæ honestatis simulatio longa est. Quod de alienis tractas, ex tuis judices. Multi sunt obligandi, pauci offendendi, nam memoria beneficiorum facilis est, injuriarum tenax. Objurgationi semper aliquid blandè admisce: faciliùs enim penetrant verba quæ molli vadunt viâ, quàm quæ asperâ. Nemo enim se mutat, qui mutari se desperet. Quoties scribens aliquid dicturus es, scito morum tuorum te hominibus chirographum dare. Qui in servos irascitur & crudelis est, satis ostendit potestatem adversus alienos sibi defuisse. Qui nescit tacere, nescit loqui. Faciliùs est pauperi contemptum effugere, quàm diviti invidiam. Bonus fruitur bonâ conscientiâ. Malis hominibus tutissimum est citò fugere. Nulla pusilla domus, quæ multos amicos capit. Scire uti paupertate, maxima felicitas. Acuit intentio, frangit animum remissio. Nunquam scelus scelere vincendum est. Bonus vir est, qui eo perduxit affectu animum, ut non tantum peccare non velit, sed etiam non possit. Regnantibus pejus multo periculum, quàm his qui judicantur: hi enim singulos ti-

ment, illi universos. Nunquid fortis fortem se gloriabitur, quem corporis ægritudo efficit infirmum? Nunquid dives in opibus suis gloriabitur, cujus spem fur vel tyrannus abrupit? Nunquid nobilitas gloriabitur, affectibus nonnunquam indignis & miserabilibus serviens? Diabolus aliquando se gloriabitur interfectorem tuæ misericordiæ, nunc intergemiscit socios tuæ beatitudinis. Fugienda sunt omnibus modis, & abscindenda igni ac ferro, totóque artificio separanda, languor à corpore, imperitia ab animo, luxuria à mente, à civitate seditio, à domo discordia, à cunctis rebus intemperantia. Dixit quidam, amicorum omnia esse communia, & amicum seipsum esse alterum. Duorum temporum maximè habendam curam, & eorum quæ acturi sumus, & eorum quæ gessimus. Post Deum veritatem colendam, quæ sola homines Diis proximos facit.

FINIS.

Nè post terminum immodica esset vacatio, ex tibi

Oratio habita à Mro *Doddington*, Græcarum literarum Professore, coram Serenis. Regina ELIZABETHA in area Collegii *TRINITATIS*.

Σον τῇ σῇ Μεγαλοφρεσύνῃ ἡ Ἀκαδημία τ Καντabριγίας ὀφείλει, (λαμπρὸν μάλα ἄναστα) φρὸς τὴν τῆς θεραπείας ἀπὸ θεῦ πάντων Κυβερνήτα δεσμὸν, καὶ μνήμων τ εἰς φίλομα θεῖς ἀπόνας ἐλαθρειωτάτης ἐυεργεσίας, τῇ παρέσῃ ἀ μόνον ἡλύπει ἰμερσίσῃ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῇ φρογλωτία θαυμασία τὸ σπεδαῦς καὶ μελέτας ἡμελέρας βουδεῖν, μεγίσῳ ἢ δη τεκμηρίῳ σωίεμεν. Καὶ ὄφιν ἡ τῆν ψυχῶν ἡμετέρων ὀπὶ τέτῳ μὴ καθαρὰ ἀνάγνωσις, τοῖς πολλοῖς ἴσως ἀχ ὅτω φρόφανὴς· ἢ διότι ἡ ἐξεσία ἡμῆν ἐν τῇ ἀμοιβῇ τοσαύτης χρησοπ[illegible] ὅπολε ἀντίροπός ὄφι, ἢ διὰ πὼ τῆς ὀρετῆς καὶ ὀπσήμης ὡς φρὸ αὐγλω πνα ἐν σῇ μεγαλειότηλι ἀποσίλεσαν, ἢ ὀπιθυμῆσιν ἡμῶν τὸ σὸν ἐγκώμιον ἰδία φωνῇ ὀπιμαρτυρεῖν, ὅλον νόημα τῆν καρδίαν ἀμαυρεῖ. Οὐδὲν ἔν ὄφιν ἐλλιπὲς, πὼ φρὸς τὸ ἀφόνες σὼ ἀξιότηλα θαυμάζειν, εἰς ἐκεῖνο, τὸ τὰς χάρελας μεγίσας ἐναργῶς εἰδέναι, καὶ φρὸ ὀφθαλμῶν ἀχ ὅιοι ὄντες, ὀπτρεπίμεθα. Τίς γὰρ ἔτο ἀ φρόθυμος καὶ ἄσημος ὃς σὼ μεγαλοφρέσυναν ὥφρο φρὸς ἄλλα μέρη τῆς πολλέας ἐρθόπλιν ἔσαι, καὶ καθαιρῶ σπλήθρῳ δέξασθαι ἅπαντα

Illustrissima Regina;

QUantum est quod Majestati tuæ debeat *Cantabrigiensis* Academia (præter illud observantiæ vinculum, quo Deus nos teneri voluit supremus idem omnium Moderator, gratissimámq; tuæ in absentes bonarum artium studiosos liberalis beneficentiæ memoriam) nos è præsenti hoc tuo, cùm adventu jucundissimo, tum verò imprimis mirifico studia nostra curásq; refocillandi favore, maximo jam & certissimo argumento intelligimus. Atq; hæc sanè nostrarum animarum sincera est & sine fuco recordatio; licèt multis fortasse non sit æquè manifesta, vel quòd tantæ tuæ bonitati impar sit nostra retribuendi facultas, vel quòd divinus ille, quem vibrat Majestas tua, splendor nobis laudes tuas oratione aliquâ proferre meditantibus omnem mentis perstringat aciem. Nil igitur aliud nobis reliquum est, nisi ut Dignitatem tuam tacitè admiremur, atq; huic sedulam operam impendamus, ut quoniam referendis gratiis haud simus idonei, eas animo certè quas possum⁹ maximas habeamus. Quis enim hoc non promptè & lubenter faceret, qui Majestatem tuam videret, post alias Imperii tui provincias sartas tectas, atq; intaminato sceptro administratas, hæc nostra

ἅπαντα, ὅτῳ ἡμέτερα γυμνάσια διασκοπῆσαι, καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ ὅλον πλῆθος ἀπειθῶν, ὡς θεία τινὶ ῥάβδῳ, ἀγειρέσαι, αἰδαίνοιτο; Ἐπιποθοῦμεν καὶ ἐν ὥρᾳ τῇ ἡδίστῃ τοῦτο ὁδῷ συλλήβδην ἅπαντες, τῆς ἢ Μητρὸς ἢ Τιθωνῆς ὀνόματι Ἀκαδημίας, ἧς τῇ ἀπορρησθοκήτῳ εὐδαιμονίᾳ ὁμῶς σωπηδόμεθα νῦν ὃ χωρεῖς οἱ τότε σωτῆρες τῆς ἀγίας καὶ διαφορᾶς Τειάδος σωτῆροι πρώτιστοι ὑπερβαλόντως, καὶ καινῆς αἰτίας ἕνεκα, καὶ ἰδίας τινὸς εὐγενείας, καὶ τῇ σῇ μεγαλοπρεπείᾳ μᾶλλον προσηκούσης, ἣν ὁ μόνος σὺ παρὰ πᾶσι, Εὐκλεεστάτη βασιλέως Ἐρρίκη ὀγδόη, εὐεργετημάτων, ἃ νῦν ἐμφανῆ προσκλέπτει, ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ἀρετὴν καὶ διδαχὴν ἐρωτός, τε καὶ φρενῖτιδος δοκεῖ ἤδη κληρονομεῖν. Θεὰς δ' ἴδοι ὅσῳπερ σὺ ἀγλαότης, εἰς ὁμοίωσιν τῆς μελίττης, τὸ κέντρον πρὸς ἔπειξιν ἐπιηδυμάτων ἐκλίπουσα, μὴ βραχὺ ἀναχωρήσει, ὅτῳ ἡμεῖς ἀνὰ πάσῃ ἡμέρᾳ τὴν σὴν ἀναμνήσει μετριότητι καὶ σοφίας, μᾶλλον ἐπ' ἑαυτοὺς ὀρεγώμεθα, καὶ ἐν τῇ τάξει, ἣν τυγχάνομεν, τὰ τῆς ἀρετῆς σῇ λαμπρότητι καθήκοντ, καὶ τῇ κοινῇ πατρίδι διατελοίμεθα, τῶν ἑκατέρας πολλῆς μὴ δόξης ἀσφάλειαν σωτηρίαν αἰτοῦντες δήπεσι.

HÆc ad Celsitudinis tuæ intelligentiam commodiùs; jam, si Majestati tuæ ità placuerit, nec erit molestum, quò cæteris omnibus nostræ erga te observantiæ testificatio appareat, paratí sumus Latinè dicere.

Respondit Regina.

Ego intelligo, non est opus.

Ἀναγνώσκω ὑμῖν τὴν ἔκθεσιν.

gymnasia invisentem, totúmq; inibi studiosorum numerum quasi divinâ quâdam virgulâ, congregantem? Hoc certè nos in primo aggressu jucundissimo fecimus universim omnes Almæ Matris Academiæ nomine, cui improvisam hanc suam & incredibilem felicitatem impensè gratulamur. Nunc verò idem privatim facimus majorem in modum Collegii Sanctæ & individuæ Trinitatis Contribules; neq; solùm ob communes illas causas, verùm etiam propter peculiares quasdam, & Maiestatem tuam spectantes propiùs, ut quæ Patris tui *Henrici* Octavi, Regis longè celeberrimi, non tantùm Magnificentiam (cujus luculentum sanè præ oculis habes argumentum) sed & erga virtutem literásq; amorem summum, & prudentiam ejus singularem videris hæreditario jure possedisse. Faxit Deus Opt. Max. ut, quamvis Serenitas Tua (quod apes solent) postquam aculeum fixerit, nósque ad literarum studia concitaverit, protinus sit avolatura; nos tamen modestiæ tuæ & prudentiæ non immemores, nosmet indies ipsos magis magísque stimulemus, & pro sua quisq; statione cùm Serenitati tuæ, tum communi omnium patriæ debitam præstemus observantiam, pro utriusq; vestrûm summâ cum gloriâ securitate assiduis precibus comprecantes.

VErùm, Lector, cave putes hæc Latina esse, quæ summus vir se concepisse dixerat; sed quæ ego verti ὀλιγωρῶν μὲ ἡ ὑπερχάπκων, *nè non aut sua* ἀντίστιχα *haberent Græca, aut hæc oratio ad reliquarum formam componeretur.*

G. D.
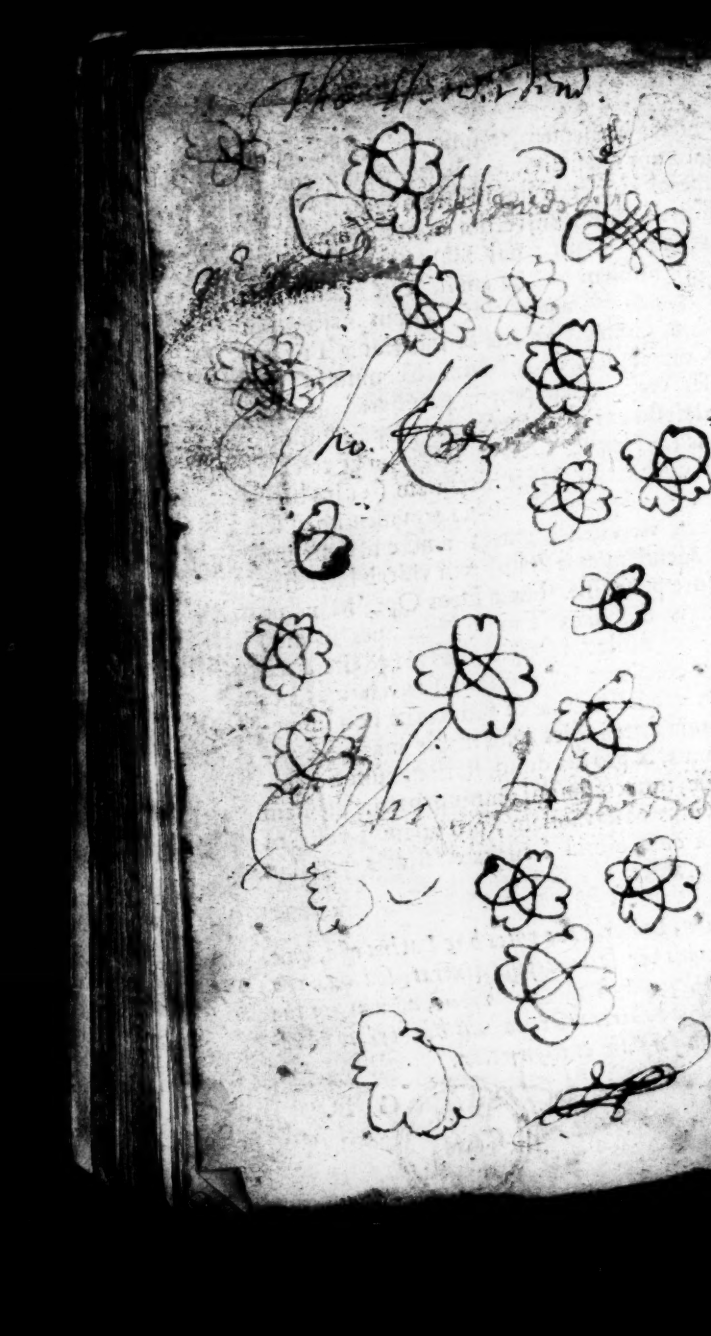
BIBL CANT ACAD